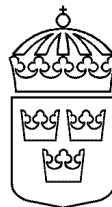

Riksdagens protokoll 1995/96:93

Onsdagen den 8 maj

Protokoll
1995/96:93

Kl. 9.00 – 18.22

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 2 maj.

Välkomsthälsning

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN

Riksdagen gästas denna vecka av en delegation från Slovakiens parlament.

Vi hälsar talmannen Gasparovič och hans kolleger välkomna till riksdagens plenisal.
(Applåder)

2 § Meddelande om svarstiden för interpellationer

Andre vice talmannen meddelade att svarstiden för interpellationer som senast skulle ha besvarats under vecka 20, vilken är plenifri, skulle förlängas till motsvarande veckodag under vecka 21 utan att något särskilt meddelande behövde lämnas till riksdagen.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1995/96:229 till skatteutskottet

Skrivelse
1995/96:164 till utrikesutskottet

Prot. 1995/96:93
8 maj

4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 2 maj

AU13 Lokal samverkan mot arbetslösheten

Mom. 1 (antalet kommuner och samverkan mellan flera kommuner)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (kds)

Förberedande votering:

67 för res. 1

13 för res. 2

231 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

231 för utskottet

69 för res. 1

12 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 25 c, 23 fp, 20 v, 16 mp

För res. 1: 68 m, 1 kds

Avstod: 12 kds

Frånvarande: 14 s, 12 m, 2 c, 3 fp, 2 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 4 (ALU som förstahandsåtgärd)

1. utskottet

2. res. 3 (fp, m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 5 (generell utvärdering av ALU)

1. utskottet

2. res. 5 (fp, m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 7 (kommunernas medfinansiering)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:

289 för utskottet

20 för res. 7

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 68 m, 25 c, 23 fp, 16 mp, 13 kds

För res. 7: 20 v

Frånvarande: 17 s, 12 m, 2 c, 3 fp, 2 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 8 (innehållet i försöksverksamheten)

1. utskottet

2. res. 10 (kds)

Votering:

240 för utskottet

12 för res. 10

58 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 9 m, 25 c, 23 fp, 20 v, 16 mp

För res. 10: 12 kds

Avstod: 58 m

Frånvarande: 14 s, 13 m, 2 c, 3 fp, 2 v, 2 mp, 3 kds

Karin Falkmer (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot. 1995/96:93

8 maj

Mom. 14 (förenkling av regelverket m.m.)

1. utskottet

2. res. 12 (v)

Votering:

293 för utskottet

20 för res. 12

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 69 m, 25 c, 23 fp, 16 mp, 13 kds

För res. 12: 20 v

Frånvarande: 14 s, 11 m, 2 c, 3 fp, 2 v, 2 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU11 Arbetslöshetsförsäkring

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UbU8 Kvalificerad yrkesutbildning m.m.

Mom. 1 (fortsatt utredning m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

288 för utskottet

23 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 69 m, 25 c, 20 v, 16 mp, 13 kds

För res. 1: 23 fp

Frånvarande: 16 s, 11 m, 2 c, 3 fp, 2 v, 2 mp, 2 kds

Prot. 1995/96:93
8 maj

Mom. 2 (utbildningsanordnare m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

3. res. 3 (c)

4. res. 4 (v)

5. res. 5 (mp)

6. res. 6 (kds)

Förberedande votering 1:

16 för res. 5

14 för res. 6

282 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

22 för res. 4

16 för res. 5

275 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 3:

24 för res. 3

21 för res. 4

263 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 4:

68 för res. 2

25 för res. 3

217 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

171 för utskottet

67 för res. 2

66 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 11 fp, 5 v, 7 mp

För res. 2: 67 m

Avstod: 25 c, 12 fp, 11 v, 6 mp, 12 kds

Frånvarande: 13 s, 13 m, 2 c, 3 fp, 6 v, 5 mp, 3 kds

Barbro Westerholm (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 7 (den centrala ledningen av försöksverksamheten)

1. utskottet

2. res. 11 (mp)

Votering:

296 för utskottet

15 för res. 11

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 69 m, 25 c, 21 fp, 20 v, 13 kds

För res. 11: 15 mp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 13 s, 11 m, 2 c, 4 fp, 2 v, 3 mp, 2 kds

Prot. 1995/96:93

8 maj

Mom. 13 (analys av arbetsmarknadens behov)

1. utskottet

2. res. 15 (mp)

Votering:

298 för utskottet

15 för res. 15

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 69 m, 25 c, 23 fp, 20 v, 13 kds

För res. 15: 15 mp

Frånvarande: 13 s, 11 m, 2 c, 3 fp, 2 v, 3 mp, 2 kds

Mom. 17 (kompetenskonton)

1. utskottet

2. res. 19 (m, fp, kds)

Votering:

209 för utskottet

104 för res. 19

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 25 c, 20 v, 15 mp, 1 kds

För res. 19: 69 m, 23 fp, 12 kds

Frånvarande: 13 s, 11 m, 2 c, 3 fp, 2 v, 3 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

**JoU20 Överlåtelse av verksamheten vid Statens maskinprovningar
till Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB**

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

NU15 Vissa gruvfrågor
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU21 Vissa konkurrens- och avregleringsfrågor
Mom. 1 (avregleringsarbetet)
1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp, kds)
Votering:
184 för utskottet
127 för res. 1
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 1 m, 20 v, 15 mp
För res. 1: 68 m, 24 c, 23 fp, 12 kds
Frånvarande: 13 s, 11 m, 3 c, 3 fp, 2 v, 3 mp, 3 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU22 Godkännande av 1995 års internationella naturgummiavtal
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om samlad votering

Andre vice talmannen meddelade att bostadsutskottets betänkanden BoU10 och BoU11 samt trafikutskottets betänkande TU17 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m.

5 § De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m.

Föredrogs
Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU10
De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m.
(prop. 1995/96:101)

Anf. 2 INGA BERGGREN (m)

Fru talman! Mycket har sagts och diskuterats om bostadsekonomi och om finansiering av skilda slag av fastigheter under det senaste året. I det här betänkandet diskuterar bostadsutskottet regeringens proposition om de ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet. Det jag specifikt kommer att uppehålla mig vid i den här kammardebatten är dels fastighetsekonomi och boendeskatt, dels hyresgästinflytande vid ombyggnad.

Jag börjar med vad som sägs i regeringens förslag om den fastighetsekonomiska utvecklingen för bostäder som färdigställts under åren 1985–1993. Här relateras vad den bostadspolitiska utredningen påtalar,

nämligen att för fastigheter färdigställda 1988 och senare, de s.k. kris-årgångarna, är det kalkylerade betalningsnettot starkt negativt. Någon egentlig förbättring visar sig inte, trots en kalkylerad real ökning av hyrorna – åtminstone inte inom en så överskådlig tid att det kan anses vara vare sig rimligt eller möjligt att investera i bostadsbyggande för en enskild familj eller för ett bostadsföretag.

Kalkylerna är gjorda av Boverket, Statens bostadskreditnämnd och Sveriges Fastighetsägareförbund, oberoende av varandra och på uppdrag av den bostadspolitiska utredningen. Beräkningarna är gjorda utifrån delvis olika antaganden, men resultaten pekar åt samma håll. De kalkylerade hyresintäkterna täcker inte driftkostnader, räntor eller skatter under en mycket lång period.

Såväl utredningen som regeringen har dragit slutsatsen att insatser för det sent byggda bostadsbeståndet inte kan ske genom generella åtgärder utan genom ekonomisk rekonstruktion. Man kan säga att det är en hård men riktig dom över 80-talets bostadspolitiska system. Är manne s-regeringen på väg att inse faktum att något måste göras åt de problem som de själva har skapat?

Lärdomen för framtiden för att vi i Sverige skall få en rimlig fastighetsekonomisk utveckling är, enligt min mening, att staten inte kan fortsätta att bestämma över bostäders kostnader och samtidigt inskränka möjligheterna att täcka dessa kostnader! Med andra ord: Det behövs en ny bostadspolitik innebärande bl.a. ytterligare minskningar av statens kostnader inom alla utgiftsområden, inklusive en successiv minskning av bostadssubventionerna, parallellt med en avveckling av fastighetsskatten. Då kommer också räntenivån att sjunka. På så sätt läggs grunden för den långsiktiga bostadspolitik som är nödvändig för en naturlig tillväxt och förnyelse. Därutöver behövs också ökade möjligheter för en differentierad hyressättning.

Beskattningen av boendet bidrar till att den fastighetsekonomiska kalkylen haltar. Utgifterna för boendet blir för många hushåll så stora att de hamnar i betalningssvårigheter. Därför är förslaget bra om att bostäder med värdeår 1991 befrias från fastighetsskatt 1997. Det lindrar tills vidare de ekonomiska problem som följer av fastighetsskatteuttaget.

Men problemen kvarstår för många familjer i småhus. Fastighets-skatten har som bekant höjts från 1,5 % till 1,7 %. Genom upptaxeringen av småhusenheter 1996 och årliga omräkningar av taxeringsvärdena kommer skatteuttaget att öka ytterligare. Ökningen beräknas bli närmare 5 miljarder kronor, ungefär hälften till följd av den höjda skattesatsen.

Detta ökar självfallet boendekostnaderna. I genomsnitt blir kostnaden för flerfamiljshus närmare 50 kr per kvadratmeter. Det innebär att hyran för en normalstor trerumslägenhet blir 4 000 kr högre per år än om fastighetsskatt inte tagits ut.

Det genomsnittliga taxeringsvärdet i landet för småhus beräknas bli drygt 450 000 kr 1996, vilket medför en skatt på 7 650 kr, eller ca 635 kr per månad.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m

Eftersom skatten baseras på fastighetens marknadsvärde blir variationerna dock stora mellan olika delar av Sverige, vilket i sig ger markant ökade negativa effekter för många hushåll, särskilt i s.k. attraktiva områden.

Drastiskt ökade boendekostnader för många äldre och för många barnfamiljer i småhus kommer att bli följden om ingenting görs. Dessa har sällan möjligheter att öka sina inkomster i motsvarande grad. Därför hade det verkligen varit på sin plats med ett tilläggsdirektiv till den bostadspolitiska utredningen om att också lägga förslag om fastighetsbeskattningen.

Detta har aktualiserats av bl.a. Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation. Kristdemokraterna ger uttryck för samma mening i sin motion med anledning av den här diskuterade propositionen. Vänsterpartiet talar i ett särskilt yttrande till utskottets betänkande om "att uppdraget att överväga förändringar i fastighetsskattesystemet bör ges åt den bostadspolitiska utredningen".

I utredningens delbetänkande talades om att fastighetsskattefrågan ytterligare skulle analyseras och belysas i det fortsatta arbetet. Min ståndpunkt är fullständigt klar. Man kan inte fortsätta att straffbeskatta boendet. Därför är det ett absolut krav att grunderna för boendebeskattningen sätts in i sitt rätta sammanhang, nämligen i den fortsatta diskussionen om den framtida boende- och fastighetsfinansieringen i utredningsarbetet.

Jan-Olof Franzén kommer senare i debatten att ta upp och närmare diskutera moderaternas fastighetsskattemodell.

Fru talman! Låt mig så gå över till hyresgästernas inflytande vid ombyggnad. Regeringen har genom ett tillfälligt investeringsbidrag försökt stimulera till en ökning av ombyggnader av hyresfastigheter i syfte att skapa fler arbeten. Detta har medfört ett behov av höjda hyror, eftersom bidraget endast till viss del täcker kostnaderna för ombyggnaden. Regeringen måste ha insett att resten måste finansieras av fastighetsägaren genom höjda hyror redan då förslaget lades fram.

Regeringen anför i propositionen att det statliga ombyggnadsstödet medfört att onödigt omfattande ombyggnader ägt rum eller att åtgärder som inte är motiverade av boendehänsyn genomförts. Någon grund för detta påstående finns inte i propositionen.

Regeringen föreslår att hyresgästernas inflytande säkras temporärt på så sätt att hyresgästorganisationen alternativt de boende som kollektivt ges rätten att yttra sig över ombyggnaden. Detta fråntar den enskilde hyresgästen möjligheten till direktinflytande över den egna lägenheten. Den enskilde blir därmed utlämnad till hyresgästorganisationen.

Dessutom krävs ett aktivt tillstyrkande av hyresgästorganisationen för att stöd skall beviljas. En passivitet från organisationen att yttra sig kan med andra ord betyda att en planerad ombyggnad stoppas om regeringens förslag skulle genomföras. Fastighetsägarens berättigade intresse att hålla sina fastigheter i gott skick försvåras därmed.

Vi moderater konstaterar att regeringens förslag ger vetorätt åt hyresgästorganisationen. Någon möjlighet till objektiv rättslig prövning ges inte. Förslaget strider därmed mot grundläggande rättsprinciper. Är

förslaget verkligen förenligt med EU-rätten? Det är anmärkningsvärt att regeringen inte har låtit Lagrådet lämna ett yttrande över just den delen av propositionen.

Vi anser att medbestämmandet vid om- och tillbyggnad bör regleras i lag och inte överlämnas till regering och myndigheter eller organisationer, speciellt som det nu pågår behandling av ett förslag till hyreslagstiftning om hyresgästinflytande. Förslag till riksdagen aviseras till den 18 september i år. Varför går man då händelserna i förväg, och speciellt med ett så dåligt underbyggt förslag?

Under utskottets behandling har det framkommit att bara ett mycket begränsat antal ombyggnader förväntas påbörjas under tiden som den temporära regeln föreslås gälla. De flesta projekten kommer inte att beröras. Därför anser vi moderater att utskottets skrivningar är ett slag i luften och till intet förpliktande. Det bästa i det här läget hade enligt min mening varit om utskottet avvaktat regeringens proposition om hyresgästinflytande i hyreslagstiftningen som aviseras komma senare i år, som jag tidigare sagt.

Lösningen är inte fler regleringar och pålagor. I stället behövs goda långsiktiga lösningar genom ett hyressättningssystem som ger utrymme för tillräckliga avsättningar för löpande underhåll och successiv förnyelse av bostadsbeståndet. Då kan säkert uppgörelser mellan hyresgäst och hyresvärd uppnås i samförstånd utan tvingande regler.

Fru talman! Härmed ställer jag mig bakom de två moderata reservationerna. Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 3 ERLING BAGER (fp)

Fru talman! I det här betänkandet behandlar vi regeringens proposition om de ekonomiska villkoren för det sent byggda beståndet. I propositionen finns det förslag som vi i Folkpartiet ser positivt på och förslag som vi är negativa till och avvisar.

Vi ser positivt på att fastigheter byggda 1991 slipper fastighetsskatt under det här året. Det ekonomiskt hårt tyngda fastighetsbestånd som byggdes sent är illa ute och behöver denna lindring av fastighetsskatten.

Vi avvisar regeringsförslaget när det gäller synen på hyresgästinflytande vid ombyggnader. Glädjande nog har en stor majoritet i utskottet lagt fram ett bättre förslag som ger hyresgäster ett skydd, inte minst vid de omfattande ombyggnader som olika ROT-program har inneburit och kommer att innebära.

Fru talman! Med anledning av att den här propositionen tar upp fastighetsskatten för hus byggda 1991 har Folkpartiet också tagit upp situationen för andra grupper. Det handlar om åtgärder som kan mildra fastighetsskattens samlade effekter i våra skärgårdar och i övrigt utsatta områden. Det är nödvändigt att nu undanröja den berättigade oro för framtiden som finns, inte minst hos den bofasta skärgårdsbefolkningen.

Den samlade effekten av ny taxering, rullande taxering, höjning av fastighetsskatten till 1,7 % och därtill för många också en förmögenhetsskatt blir i många fall absurd och orättvis och ger mycket svåra ekonomiska konsekvenser för många villaägare.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Folkpartiet har krävt en skyndsam utredning för dessa grupper. Vi har lagt fram reservationer i bostadsutskottet och skatteutskottet under 1994 och 1995. Vi har krävt att man lägger fram förslag om förändringar.

Man kan konstatera att Finansdepartementet mycket motvilligt, senfärdigt och kanske hårt pressat av de demonstrationer som var under november månad har medgett att man skall titta på om man kan göra något. Det har också Ingvar Carlsson som statsminister upprepat i ett frågesvar här i kammaren.

Jag vill betona att det är ytterst besvärligt för många i dessa utsatta områden. Låt mig ta några korta exempel, bl.a. från Klädesholmen i den bohuslänska skärgården. Det gäller en villa som är byggd 1925, har en bostadsyta på 120 m² och en tomtmark på 326 m². Det är alltså 326 m² berg. Den tidigare fastighetsskatten var 8 400 kr, den nya skatten 16 500 kr.

Jag har ett annat exempel från Dyrön, strax intill. Ett pensionärspar ringde mig och berättade att han tidigare varit yrkesfiskare, utan ATP och med en mycket liten tilläggsförsäkring. Hans fru har varit hemmafru. Nu har de fått veta att de skall betala 26 000 kr för att bo i sitt eget hus. De bara tittade på varandra – de kan inte klara det. Visserligen kan de sitta och titta på Marstrandsfjorden hela vintern, men det kan man inte leva av.

Jag vill betona att riksdagen snabbt måste ingripa. För de mest akuta grupperna måste det utan fördröjning komma fram förslag om åtgärder som kan mildra fastighetsskattens effekter i våra skärgårdar och övriga utsatta områden. Någon ytterligare senfärdighet från Finansdepartementet tycker jag inte att denna kammare skall acceptera.

Jag vill avsluta mitt anförande med att yrka bifall till reservation 4, som är gemensam för Folkpartiet och kds, och som kräver snabba insatser för dessa utsatta grupper.

Anf. 4 OWE HELLBERG (v)

Fru talman! Stora delar av det sent bygga bostadsbeståndet har ekonomiska problem. Höga produktionskostnader men framför allt förändringar av regelsystem som en effekt av skattereformen är de stora orsakerna, liksom höga räntenivåer i en låginflationsekonomi.

Statens svaga finanser gör det naturligtvis inte lättare att lösa problemen. Den bostadspolitiska utredningen har efter analyser och beräkningar kommit fram till att det inte är möjligt att lösa problemen med generella åtgärder. Utredningen föreslår i stället selektiva lösningar. Det är den enda rimliga möjligheten med dagens svaga statsfinanser.

Vad som är moraliskt förkastligt är att det var så lätt att försämma de generella reglerna för räntesubventioner så att människor hamnade i ekonomisk kris på grund av politiska beslut här i riksdagen.

Lösningen är att i första hand rekonstruera bostadsrättsföreningar och privata flerbostadshusbolag så att de kan fortsätta att överleva. Denna rekonstruktion sker i statens riskkapitalbolag, Venantius, och genom Bostadskreditnämnden. Kostnaden för staten beräknas till mellan 10 och 15 miljarder kronor de närmaste åren.

Egnahemsägare och kommunala bostadsbolag får ringa hjälp, eller ingen alls. Det borde naturligtvis ges rekonstruktionsmöjligheter också till dessa boendekategorier. Egnahemsägarna är hänvisade till skuldsaneringslagen, som inte fungerar om man menar att egnahemsägaren skall ges möjlighet att bo kvar i sitt eget hus. Lagen är svår att tillämpa och klarar inga påfrestningar om en sanering skulle genomföras.

Av Venantius 70 000 ärenden är 40 000 egnahemsärenden. De står dock för en liten del av lånestocken – cirka två och en halv miljard av de 30 miljarder kronorna. Dessa människor bör också ges en rimlig chans att klara sin boendesituation på ett värdigt sätt.

När det gäller de kommunala bostadsbolagen hänvisar man till ägarna, dvs. kommunerna. Det är ägare som i många fall har en mycket svag ekonomi. Här bör också möjlighet till rekonstruktioner ges. De kommunala bostadsbolagens ekonomi är i de flesta fall god. Ca 10 % av bolagen är i kris och behöver hjälp på något sätt. Enligt SABO:s beräkningar behövs ca 2 miljarder kronor för att uppnå rimliga villkor för dessa företag. Många av företagen finns på orter där utflyttning och hög arbetslöshet orsakat tomma lägenheter. Där kan man inte höja hyrorna för att få större intäkter. Kommunerna får i stället gå in med kapital, vilket påverkar driftbudgeten och försämrar kvaliteten på barnomsorg, skola och äldreomsorg.

Enligt Kommunförbundets beräkningar täckte kommunerna upp förluster för borgensåtaganden med 3,3 miljarder kronor 1995. Ge kommuner med bostadsbolag i kris möjlighet till rekonstruktion, i likhet med bostadsrättsföreningar och privata fastighetsägare! Regeringen har gjort ett undantag för Stenungsunds kommun, men det är inte tillräckligt. Detta bör vara möjligt för fler kommunala bostadsbolag i kris.

Det enda undantag som gjorts med generella lösningar när det gäller krisårgångarna är att låta hus med värdeår 1991 fastighetsskattebefrias. Det är en åtgärd som egentligen inte löser några problem. Den är följden av en miss i samband med skattereformen. Fastigheter med värdeår 1989 och 1990 fick då skjuta på sin fastighetsskatt till 1998. Därmed skulle 1991 års årgång få betala fastighetsskatt före dessa årgångar. Misstaget är upptäckt och löstes genom skattebefrielse för 91:orna.

Problemen för husägarna är dock inte lösta i och med en skattebefrielse under ett år. Året därpå blir räntebidraget mindre, och skulden kvarstår. Inte heller hjälper det dem som har köpt ett gammalt hus till nybyggnadspris under 1991. De får ingen hjälp av ett sådant här förslag.

Förutom den ringa effekten och inkonsekvensen av en generell åtgärd bland annars bara selektiva sådana är det orimligt att man skall börja betala fastighetsskatt för värdeår 1991 före värdeåren 1989–90. Skattereformen visar här ett ytterligare prov på ofullständigheter och konsekvenser som inte förutsetts på ett tidigt stadium.

Fastighetsskattens vara eller icke vara blev också föremål för debatt i och med detta förslag. Att just nu komma med förslag till sänkningar av fastighetsskatten, eller med nya lösningar, är inte trovärdigt. Jag skulle nästan vilja kalla det populistiskt. Däremot borde frågan vara föremål för en omfattande diskussion i den bostadspolitiska utredning-

Prot. 1995/96:93
8 maj

De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m

Prot. 1995/96:93
8 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

en, vilket inte är en självklarhet eftersom det inte ingår klart och tydligt i direktiven. För gärna en diskussion om fastighetsskatten, men gör det på ett seriöst sätt och i ett helhetsperspektiv!

Bostadsbyggandet är fortfarande mycket lågt, och många ifrågasätter Boverkets prognoser fram till år 2000. Det är bara att konstatera att det räntebidragssystem vi har – Dannellsystemet – inte fungerar och bör avlösas av någonting annat. Den dåliga kopplingen mellan produktion, räntesubvention och lånevillkor har också lett till bostäder med sämre kvalitet i fråga om planlösningar.

Dessutom har staten i flera fall frikostigt delat ut räntebidrag till kostnader som inte finns, utan till tänkbara eller möjliga produktionskostnader. Tidigare har också spekulation i räntebindningsnivåer tillåtit.

I tider med svaga statsfinanser är det orimligt att ha ett sådant system. Ett nytt system skall naturligtvis ta hänsyn till faktisk byggkostnad och till stabila lånevillkor som gör det möjligt att planera för boendekostnaderna på lång sikt.

Den dåliga kopplingen mellan produktion och statens räntestöd har visat sig påverka förhållandena i en rad exempel. Enligt en undersökning som Sveriges trähusfabrikanter låtit utföra har det hänt att räntebidrag betalats ut utan att det funnits avtal om produktionsgaranti. Inte heller har det funnits några ansvarsutfästelser för att försäkra den boende mot dyra kostnader för fel och brister som kan uppstå i huset under de första tio åren.

Eftersom dagens bidragssystem medger att bidragsansökan kan lämnas in efter det att huset påbörjats eller färdigställt, vill regeringen att produktionsgarantivillkoren skall kunna ges på ett annat sätt. Vänsterpartiet motsätter sig inte detta, eftersom det i nuläget annars kan leda till problem för enskilda husbyggare.

Vad regeringen egentligen skulle göra är naturligtvis att se till att regelsystemet för de statliga räntebidragen ändras så att sådana här situationer inte kan uppstå. Det är alltså regelsystemet som brister och inte reglerna för konsumentskyddet.

Sedan hösten 1994 har regeringen kommit med en rad åtgärder för att motverka byggarbetslösheten. I vissa fall har Vänsterpartiet inte delat regeringens åsikt om hur medlen skulle använts men inte velat ändra medelstillsdelningens omfattning. Den största delen av medlen användes som ett 15-procentigt bidrag för ROT-åtgärder. Det har lett till andra problem, eftersom hyresgästernas inflytande vid ombyggnad kraftigt reducerats enligt de lagar som reglerar detta.

Det hade bostadsutskottet till stor del kunnat förhindra om det tillstyrkt Vänsterpartiets motion under den allmänna motionstiden om att skriva in en ny paragraf i plan- och bygglagen om krav på ett hyresgästinflytande vid ombyggnation. Det fanns tyvärr inget intresse för detta. Regeringen vaknade till efter omfattande protester från upprörda hyresgäster och efter tidningsskrivelser. Att nu komma med en tillfällig lag kommer kanske att förhindra en del problem. Men de ombyggnationer som redan gjorts kan naturligtvis inte korrigeras i efterskott.

Prot. 1995/96:93
8 maj

Trots detta tycker Vänsterpartiet att detta är en viktig markering och signal om att den nya hyreslagstiftningen, som nu verkar vara tänkt att gälla från den 1 januari 1997, skall innehålla ett betydligt bättre skydd för hyresgästerna än det nu rådande. De försämringar som den borgerliga regeringen genomförde under förra mandatperioden när det gäller skyddet för hyresgästerna vid ombyggnation har lett till stora problem.

Möjligheterna att binda räntenivån redan från byggstart är ett bra förslag som skall göra det möjligt att bättre kunna beräkna framtida boendekostnader. Detta motverkas dock av allt fler lånemöjligheter med rörlig ränta eller korta bindningstider. Fler aktörer på marknaden gör också att de boende hoppar mellan olika finansiärer och institut.

Visst är det bra med konkurrens. Men det bör ske med sunda spelregler. En bostadsinvestering är ofta den största investeringen under livstiden och bör inte betraktas som vilken konsumtionsvara som helst. Här måste bättre belåningsformer till som ger stadga och möjlighet att beräkna sina boendekostnader på ett seriöst sätt.

Problemen på bostadsmarknaden är inte lösta i och med dagens förslag. Krisen kommer att kvarstå för många. Här måste en djupare analys av orsak och verkan ske. Fördelningspolitiska effekter av boendekostnaderna måste undersökas och åtgärder vidtas. Att lösa problemen med högre hyror för dem som inte har några marginaler att ta av är inte godtagbart.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 2, 5 och 8.

Anf. 5 PER LAGER (mp)

Fru talman! Miljöpartiet de gröna har inget att erinra mot det föreslagna undantaget från fastighetsskatt för 1991 års bostäder men däremot det sätt på vilket finansieringen av skattebortfallet av de 280 miljoner kronorna är tänkt att genomföras. Vi anser inte att det är lämpligt att åtgärder i bostadsbeståndet, även om de i och för sig är önskvärda, bekostas med medel som är avsatta för att möjliggöra skattelättnader för företag.

Regeringen bör i stället anmodas att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag om finansiering. Vi kan varken acceptera svaret som skatteutskottet givit att man utgår ifrån att förslaget inte kommer att ändra förutsättningarna för de överväganden som pågår rörande ändringar på företagsbeskattnings område eller utskottets eget konstaterande att ställningstagandena på företagsbeskattnings område får ske i annat sammanhang.

Miljöpartiet är positivt till den föreslagna temporära regeln om hyresgästinflytande vid ombyggnad med statligt räntestöd såsom den nu utformats. Den avses gälla i de fall där hyreskontrakt sägs upp för att ombyggnadsåtgärderna skall genomföras. Den nya hyreslagen, som förhoppningsvis sedan gör de rätta avvägningarna i ett längre perspektiv, förväntas träda i kraft senast den 1 januari. Tillfälliga lösningar, även om de kommer för sent för en del, kan bidra till att dämpa turbulensen och till att hyresgäster under tiden inte körs ut från sina lägen-

Prot. 1995/96:93
8 maj

**Fel! Okänt
växelargument.**

De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m

heter och sedan inte har råd att flytta tillbaka utan blir ställda utan bostad.

Fru talman! Miljöpartiet har inte valt att i detta sammanhang motionera om vad vi anser som nödvändiga förändringar på bostadsbeskattningens område. Men eftersom frågan aktualiserats genom motioner från andra partier vill jag här redovisa huvuddragen i Miljöpartiets inställning. De finns för övrigt också bilagda i det särskilda yttrande som finns till betänkandet.

Vi anser att ett nytt system för fastighetstaxering och fastighetsbeskattning bör utredas med följande inriktning. På kort sikt förordar vi att en särskild permanentboendetaxering införs och att fastighetsskatten för permanentboende sänks med 0,5 procentenheter, taxeringsvärdet vid förmögenhetsbeskattning reduceras med 100 000 kr och värdet av skattesänkningar ackumuleras och betalas vid försäljningstillfället.

Det nuvarande taxeringssystemet, där vissa miljöinvesteringar bestraffas, bör i stället ändras med hjälp av en miljöbonus så att sådana investeringar leder till en sänkt skattenivå. Miljöriktiga satsningar, dvs. de långsiktigt riktiga och ekologiskt hållbara, skall också vara kortsiktigt lönsamma om vi skall få en snabb förändring tillstånd.

Den bostadspolitiska utredningen hade för ett år sedan frågan om taxeringen av fastigheter i särskilt attraktiva lägen, t.ex. skärgårdsområdena, på sitt bord. Men regeringen lät lyfta frågan till Finansdepartementet för en snabb lösning av de mest akuta fallen efter sommarens och höstens proteststorm. Statsrådet Thomas Östros sade så sent som för två dagar sedan i en interpellationsdebatt som jag deltog i att man kommer med en analys och ett förslag före sommaren.

Tiden börjar faktiskt rinna ut. Många är vi som undrar hur regeringens förslag kommer att se ut när det gäller de mest attraktiva lägena. Att något måste göras snabbt tror jag alla är överens om. Jag behöver inte här upprepa de olika exempel som Erling Bager tidigare nämnde. Det är särskilt de äldre människorna i s.k. skärgårdssamhällen det handlar om.

På längre sikt bör ett nytt taxeringssystem utarbetas som inte bygger på fiktiva värden utan på verkliga förhållanden. Den bofasta befolkningens taxeringsvärde bör således inte baseras på vad en teoretisk försäljning till en köpstark spekulant skulle inbringa. Ett nytt system bör i stället baseras på byggnadens storlek, värden som finns i fastigheten, behov av infrastruktur, m.m.

Bostadsbeskattningen bör också förändras så att kommunerna återförs sin beskattningsrätt av fastigheter. Vi menar att bostadsskatterna bör kunna ingå i en skatteväxling där växlingen sker gentemot högre energiskatt, eventuellt minskat ränteavdrag och/eller ökad realisationsvinstskatt. Inte minst bör ett miljöklassificeringssystem med livscykelanalyser för hus införas och beaktas vid beskattning. Ett sådant håller för övrigt just nu på att utvecklas på institutionen för bygg och miljö vid KTH.

Det är avgörande och oerhört viktigt att ny- och ombyggnader som görs efter ekologiska principer framöver gynnas och att de dåliga lösningarna mönstras ut. Det är ett socialt och ekologiskt hållbart samhälle

vi är ute efter och möjligheterna att på ett positivt sätt styra dithän. Vi i Miljöpartiet kommer att mer ingående redovisa våra ställningstaganden i annat lämpligt sammanhang, om inte förr så under höstens allmänna motionstid.

Fru talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till Miljöpartiets reservation nr 1.

Anf. 6 ULF BJÖRKLUND (kds)

Fru talman! Från kristdemokraternas sida är vi nöjda med de åtgärder som är föreslagna i propositionen när det gäller bostäder med värdeår 1991.

Vi har i en motion huvudsakligen påpekat två saker. Den ena gäller det som har med hyresgästernas inflytande över ombyggnader att göra. Där har vi i motionen haft synpunkter på att man borde invänta det remissarbete som pågår och vänta med svaret innan vi inför temporära regler. Diskussionerna i utskottet har dock lett fram till ett tillkännagivande, med anledning av vår motion Bo91, som gör att vi även där tills vidare är nöjda med den skrivning som står i betänkandet.

Det andra som vi framför allt har koncentrerat oss på är bostadsbeskattningen i allmänhet. Som flera andra här har påpekat är det från 1996 som skatten har höjts till 1,7 % av taxeringsvärdet för samtliga bostadsfastigheter. Från samma tidpunkt gäller också de nya taxeringsvärdena för egna hem, som är baserade på 1994 års marknadsvärde. Samtidigt infördes den rullande fastighetstaxeringen, där taxeringsvärdena justeras årligen.

Vi menar att det här sammantaget kan få förödande konsekvenser inte minst för många familjer. Värst drabbade är de som bor i storstäder och skärgårdar. Många barnfamiljer, pensionärer med låga inkomster, människor som köpt sina hus när priserna stod som högst under åren 1988–1991 och familjer som drabbas av arbetslöshet kommer helt enkelt inte att ha råd att bo kvar. Det här kan bädda för en ny flyttlasspolitik. Våra kuster riskerar att bli ett reservat för höginkomsttagare, samtidigt som taxerings- och skattenivå tvingar bort fiskare, hantverkare, butiksägare och bönder.

Vi undrar om vi är på väg mot ett samhälle där endast de med hög inkomst av tjänst eller kapital har råd att äga en fastighet medan familjer eller ensamstående som sparat till en stuga eller ärvt ett hus inte har rimlig chans att bo kvar.

Det här har vi ansett vara så viktigt att vi menat att den bostadspolitiska utredningen borde få titta på hela paketet när det gäller fastighetsbeskattningen, när man ändå i viss mån berör det i utredningen. Det här har inte tagits emot välvilligt i utskottet, och av det skälet har vi en reservation, nr 4, som jag här vill yrka bifall till.

Anf. 7 LENNART NILSSON (s)

Fru talman! Jag tror att det finns anledning att börja med att utgå från en sak: Det här är inte någon fastighetsskattdebatt, även om man har kunnat få det intrycket av flera föregående talare. Det ankommer bl.a. på skatteutskottet att vara med och diskutera de frågorna. Det här

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

betänkandet, BoU10, handlar om de ekonomiska villkoren för de sent byggda bestånden. När det gäller de hus från 1991 som skulle få fastighetsskatt skjuts denna upp – det är vad det handlar om när det gäller fastighetsskatten.

Orsaken till det är naturligtvis de problem som finns och som har uppstått under ett antal år på grund av den ekonomiska situation som landet har befunnit sig i. Priserna har ökat våldsamt, och det blir naturligtvis problem för de fastigheter som har höga kostnader när man träder in i fastighetsskattesystemet. Ofta har ju inte de hus där det bor hyresgäster och bostadsrättsinnehavare ett värde som står i förhållande till fastighetsskatten, som beräknas på bl.a. räntesubventioner.

Det är klart att det här är ett problem. Det är bl.a. därför man har tillsatt en bostadsutredning som skall fundera över det här. Men eftersom det nu ändå har dykt upp en debatt kring fastighetsskatten vill jag påstå följande:

Normalt är det inget problem för de allra flesta att betala fastighets- skatt. De som väsnas allra högst är ofta de människor som har råd att betala fastighetsskatt. Sedan finns det problemsituationer – Per Lager och Erling Bager har pekat på några av dem – där människor kan komma i kläm. Därför pågår det också en diskussion i Finansdepartementet, och jag utgår från att den här utredningen kommer att redovisas under de närmaste dagarna i en analys.

Det här betänkandet handlar om fastighetsskatten för byggnader med värdeår 1991. Det handlar om en uppräknings av den kreditgaranti som var tänkt till 30 % men som vi nu föreslår skall bli 40 % av underlaget så att det blir säkrare spelregler. Det handlar om räntebindning vid byggstart. Det handlar om hyresgästinflytande vid ombyggnad, vilket Lena Larsson senare kommer att beröra i sitt inlägg.

Det handlar också om den diskussion som uppstått sedan det i debatten förekommit krav på spelregler redan vid byggstart så att man vet vilken ränta som kommer att gälla för en fastighet när den är färdig. I den frågan har den bostadspolitiska utredningen hittat en modell som, utan att vi behöver behandla det här i kammaren, kan innebära att man när man sätter spaden i jorden vet vad räntan kommer att bli.

Betänkandet handlar vidare om konsumentskydd för småhus, och det handlar om tidsfrister för fukt- och mögelskador. Det är vad betänkandet handlar om, och jag vill yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan vill jag bara göra några kommentarer till vad bl.a. Moderaterna genom Inga Berggren här har sagt. En sak har alltid förundrat mig, fru talman. Under perioden från 1976 fram till det val vi hade för två år sedan har vi haft nio år av olika borgerliga konstellationer och nio år av socialdemokratiska regeringar som regerat, eller försökt regera, Sverige. Under de två senaste åren har vi haft en socialdemokratisk regering som med stöd av bl.a. Centerpartiet har försökt reda ut de problem som ställts till under ett antal år.

Jag har aldrig skyllt på Moderaterna och sagt att det är de som ensamma bär ansvaret för alla de bekymmer som vi har. Men det stora, grundläggande felet som Moderaterna gör är att hävda att allt är Socialdemokraternas fel. Carl Bildt, Inga Berggren och Moderaterna har

aldrig haft något ansvar för någon politik, inte ens under den tid man suttit i regeringsställning. Det är egentligen litet avslöjande för hur Moderaterna ser på politik över huvud taget: Man vill inte bedriva någon politik och framför allt inte på det område som handlar om bostäder.

Varför har vi egentligen en bostadspolitik? Varför har vi räntesubventioner? Jo, därför att vanliga människor, förhoppningsvis, när de är unga och skall bilda familj skall få möjligheter att kunna bo. Då bygger den statliga bostadspolitik på – den har i varje fall gjort det, och jag hoppas att den kommer att göra det även i fortsättningen – att med hjälp av en omfördelning över årgångar ge möjlighet att finansiera det som byggs nytt. Så har det fungerat.

Det innebär att när vi i vårt samhälle talar om bostadspolitik och räntesubventioner bygger det på att 15–20 % av alla bostäder i vårt land har räntesubventioner. Det är det som Moderaterna snabbt och enkelt vill försämla, och det innebär naturligtvis att det blir en gigantisk snedfördelning i samhället. Den politiken vill inte vi ha.

Man säger att med en politik där man släpper ifrån sig alla möjligheter kommer räntorna att sjunka. Egentligen är det tvärtom. Vid tiden för valrörelsen för två år sedan, när Carl Bildt var statsminister och vi hade en s.k. bostadsminister vid namn Bo Lundgren som skulle ha hand om det här, var räntorna för dem som skulle sätta om lånen på sina hus 13½ %. Nu när vi med mycket tuffa och svåra tag har försökt ordna upp Sveriges ekonomi kan de villaägare som går till banken för att sätta om sina lån spara åtskilliga tusentals kronor på grund av den politik som vi försöker bedriva i vårt land.

Låt mig också kommentera några av Vänsterpartiets funderingar. Jag nämnde att det här betänkandet bl.a. handlar om subventionsgraden i bostadsfinansieringssystemet vid byggstart, räntebindningar och annat. Jag begriper mig inte på Vänsterpartiet. Vänsterpartiet har i det här betänkandet fyra reservationer, som egentligen är ganska meningslösa. Alla de frågor som tas upp i reservationerna gäller sådant som bl.a. Owe Hellberg och jag har att diskutera i den bostadspolitiska utredningen.

Owe Hellberg säger att politiken helt har gått ut på att försämla villkoren för människor som inte har råd. Låt mig då bara konstatera att Owe Hellberg här i dag inte har föreslagit något annat än det som står i betänkandet när det gäller ränteandelar och annat. Vänsterpartiet försöker ge sken av att man vill ha en annan politik utan att föreslå någon finansiering av de lösningar som man försöker föra fram i den allmänna debatten. Snacka om populism!

Fru talman! Med de här orden vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Hyresgästinflytande kommer Lena Larsson att tala om senare i dag.

Anf. 8 ERLING BAGER (fp) replik

Fru talman! Lennart Nilsson har rätt i att man i den här propositionen tar upp det sent byggda beståndet. Fastighetsskattens effekter för det husbestånd som tillkom 1991 blir ganska omfattande, och därför före-

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

slår regeringen att man gör undantag. Från en del andra partier har vi då tagit upp att det också finns andra grupper villaägare som drabbas så extremt hårt av de samlade effekterna av höjningen av fastighetsskatten att även de kan tvingas bort från sina fastigheter. I många fall har det redan börjat ske. När man ser effekterna vågar man inte längre bo kvar.

Jag tänkte då ställa en fråga till Lennart Nilsson, som själv är en stadgad bohuslänning och som har suttit länge i riksdagen och bostadsutskottet. Lennart Nilsson måste ju själv få ta del av information från många drabbade i exempelvis den bohuslänska skärgården och andra områden. Vad säger Lennart Nilsson till dem? Är Lennart Nilsson nöjd med handläggningen av den frågan? Regeringen har ju mycket senfärdigt lovat att titta närmare på utfallet för vissa grupper, men sedan har exempelvis statssekreterare Knut Rexed genom sina uttalanden om vad det kan bli för förändringar skrämt upp folk ännu mer.

Känner sig Lennart Nilsson nöjd när han skall svara oroliga människor i Bohusläns skärgård? Lennart Nilsson kanske är litet missnöjd med kollegerna i skatteutskottet – jag ser att han får briefing därifrån nu – för att de inte har handlat?

Lennart Nilsson påpekade att exempelvis den parlamentariska utredningen handlar. Men den har ju hänvisat till Finansdepartementet.

Anf. 9 ANDRE VICE TALMANNEN

Jag får be er att stå i era bänkar när ni replikerar.

Anf. 10 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Erling Bager skall inte få mig att säga någonting annat än att jag är medveten om att det finns bekymmer i Bohuslän. Jag pekade tidigare på att vi har haft en regering med Carl Bildt i spetsen och Bo Lundgren som ansvarig för bostadsfrågorna. Under den perioden löstes det inte några problem över huvud taget på fastighetsskattesidan för de här utsatta grupperna.

Jag är helt övertygad om att den socialdemokratiska regeringen nu tillsammans med Centerpartiet kommer att lösa problemen för de här utsatta grupperna, bl.a. på Klädesholmen i Bohuslän. Jag är helt övertygad om det. Det är nu som det kommer att hända. Därför är jag ganska nöjd även med den ledamot av skatteutskottet som sitter bredvid mig.

Anf. 11 ERLING BAGER (fp) replik

Fru talman! Jag tycker ändå att det var litet oroande att Lennart Nilsson sade att han är ganska nöjd, även om han gav uttryck för oro. Jag menar att man måste handla snabbt när det gäller de grupper som nu drabbas så hårt.

Folkpartiet motsatte sig höjningen av fastighetsskatten till 1,7 %. Regeringen genomdrev den ändå. Vi har tidigare krävt att en utredning tillsätts skyndsamt. Problemen utreds nu i någon mån, men det går långsamt. Nu kräver vi akuta insatser för de berörda och att förslag föreläggs riksdagen utan dröjsmål.

Slutligen: Vi har i vår motion också tagit upp förmögenhetsskatten. Vi tycker i korthet att människor i ett normalt villaboende i storstadsområdena bör slippa betala förmögenhetsskatt. Vårt krav har varit och är att det skattefria grundbeloppet skall höjas till 2 miljoner kronor. Då skulle man komma ifrån problemet, och man slipper också den dubbelbeskattning som många får och som är orimlig.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 12 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! När vi höjde fastighetsskatten från 1,5 till 1,7 % handlade det enbart om att rädda alla de tusentals människor som finns inom det här räntesubventionssystemet, nämligen de ungefär 20 % av befolkningen som har räntesubventioner. För att de inte skulle få våldsamt höjda hyror på grund av vad som beslutades av den tidigare regeringen, där också Erling Bager var ansvarig, gjorde vi den här höjningen, som gjorde att alla fick vara med och betala.

Erling Bager talar om vanligt folk i städerna. Jag kan då nämna min gamla mor, som är 79 år och som bor i ett hus i Erling Bagers stad, Göteborg. Hon betalar naturligtvis en fastighetsskatt som är ganska hög. Hon har en låg pension. Men på något underligt sätt klarar hon av det här, eftersom fastighetsskatten naturligtvis ingår i underlaget för bostadstillägg. Normalt är det alltså inte problem med fastighetsskatten, men det finns undantag. Även om jag har varit orolig utgår jag från att de här problemen – som dock är små i det stora hela – kommer att lösas under det här året. Det är under året som de behöver lösas – inte förr.

Anf. 13 INGA BERGGREN (m) replik

Fru talman! Nu är vi där igen, Lennart Nilsson, och talar om vem som har gjort eller inte gjort någonting för de boende. Just när det gäller fastighetsskatten verkar det på Lennart Nilsson som om det inte vore läge att diskutera den när vi behandlar det här betänkandet. Det tycker jag är helt fel synsätt. Det finns ju någonting som heter fastighetsekonomi och bostadsekonomi. Därför behöver man diskutera alla de kostnader som ingår i detta och även hur man betalar det hela.

Jag fäste mig vid att en regeringsföreträdare häromdagen sade så här om fastighetsskatten: Jag vill klart säga att fastighetsskatten är en viktig del av finansieringen av landets välfärdssystem. Detta kommer inte att innebära att vi sänker fastighetsskatten generellt sett.

Med anledning av det undrar jag vad Lennart Nilsson säger till en ung familj med barn eller ett äldre pensionerat par som länge har bott permanent i sin bostad i ett attraktivt område, kanske i Bohuslän, i Lennart Nilssons skärgårdsområden. Vad kommer att hända med dem när de drabbas av den höjda fastighetsskatten och får ökade boendekostnader?

Jag vill fråga: Är det välfärd att behöva flytta från sitt hus på grund av att man inte har någon bra möjlighet att få intäkter till den ökade kostnaden?

Prot. 1995/96:93
8 maj

De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m

Jag är beredd att i den bostadspolitiska utredningen se till att lösa många av de här problemen, Lennart Nilsson. Moderaterna vill vara med och diskutera fastighetsskatten och även finna lösningar för den.

Anf. 14 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Vem som har gjort och inte har gjort något kan man naturligtvis alltid diskutera. Men det var Inga Berggren som sade att socialdemokraterna bär skulden för allt elände i vårt fina land. En sådan inställning vägrar jag att acceptera.

Självklart är fastighetsskatten, som efter höjningen i runda tal kommer att inbringa 20 miljarder, en del av det som behövs för att klara bl.a. åldringsvården, bra skolor, utbildning och annat. Självklart måste staten, samhället, ha intäkter för att infria sina åtaganden och de förväntningar som vi naturligtvis har på ett gott samhälle. Därför tror vi inte på den modell som moderaterna förespråkar, nämligen att man skall avskaffa i stort sett allting och låta människor klara sig själva. Det låter bra, men det innebär att många kommer i kläm.

Får jag bara ta ett litet exempel med anledning av att Inga Berggren talade om vilka råd man har att ge de unga familjerna. Den politik som vi har stått för de här två åren innebär räntesänkningar. Om man som exempel har ett hus – och det är relativt billigt i dagarna – och har ett lån på det på 500 000 kr gör en enda procents räntesänkning brutto 5 000 kr om året efter skatt, ungefär 300 kr mindre i månaden för den unga familjen.

Det är inte så att vi vill ställa till jäkelskap för människor därför att vi tycker att det är roligt. Vår politik syftar till att man skall pressa räntorna nedåt så att bl.a. de människor som har de här lånen kan bli litet lyckligare genom att få mer pengar över till att klara andra ting i sin vardag.

Anf. 15 INGA BERGGREN (m) replik

Fru talman! Att få ned räntorna och att spara i statens finanser är vi moderater också mycket gärna med på, och det vet Lennart Nilsson.

Nu är fastighetsskatten och det den belastar boendekostnaderna med ett problem. Det kan vi konstatera genom att opinionen kommer både från vänster och från höger, från enskilda medborgare och från organisationer. Inte minst brevskörden till oss riksdagsledamöter, även den brevskörd som skatte- och bostadsutskottens kanslier härbärgerar här i huset, vittnar om att någonting har gått snett vad gäller fastighetsskatten.

Tycker inte Lennart Nilsson att det är dags för regeringen att göra någonting, att ta de här yttringarna på allvar och medge att beskattningen av boendet vållar problem och att dessa problem måste lösas? Man borde äntligen snabbt presentera den utredning om skärgårdsfastigheterna som det har talats så länge om. Det behövs lättnader för de permanentboende. Det behövs dessutom en helhetsbedömning av boende- och fastighetsekonomin och finansieringen på lång sikt. Därför menar jag att det behövs ett tilläggsdirektiv till Bostadspolitiska utredningen

så att vi verkligen också kan ge förslag på hur vi skall lösa de här problemen.

Prot. 1995/96:93
8 maj

Anf. 16 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! Människornas vilja att betala skatt är kanske inte så stor, framför allt inte bland dem som har stora möjligheter att göra det. Våra problem handlar i dag naturligtvis inte om de människor som protesterar högljuddast, i varje fall inte om dem som har gott ställt och har möjligheter att betala för sig. Problemen gäller framför allt de ensamma kvinnorna med lågavlönat jobb som kanske har svårt att över huvud taget hyra en modern bostad eller de ungdomar som skall sätta bo och som inte har något arbete. Det är vad det handlar om.

Sedan vill jag bara säga att enligt vad jag har erfarit kommer inom den närmaste veckan ett förslag från Finansdepartementet. Det kommer att ta upp de frågeställningar som här har berörts, bl.a. om de här skäringsfastigheterna.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 17 OWE HELLBERG (v) replik

Fru talman! Lennart Nilsson vill snäva in debatten så att man endast diskuterar de saker som står i betänkandet. Men betänkandet innehåller inte de stora pengarna när det gäller krisåtgångarna. De stora pengarna är de 10–15 miljarder som det i första hand kommer att kosta att rekonstruera bostadsrättsföreningar och privata fastighetsägare.

Det här tycker vi inte är rättvist. Vi vill också ge de kommunala bostadsbolagen i kris en möjlighet att få vara med i den här svängen. Vi tycker också att man behandlar egnahemsägarna orättvist i den här situationen. Det går inte att hänvisa till skuldsaneringslagen. Den fungerar inte om man vill ge dem möjlighet att bo kvar i sina villor.

Vi är inga populister, Lennart Nilsson. Vi kommer i vår höstbudget att lägga fram förslag om medel för att ge kommuner i kris den här möjligheten att rekonstruera sina bostadsbolag. Det skall vi återkomma till, och hur det ser ut framöver kommer Lennart Nilsson själv att kunna titta på.

Det är väl litet magstarkt att säga att vi skall komma med alla stora förändringar och lösningar. Det är faktiskt skattereformen och effekten av den som har orsakat mycket av de höga boendekostnaderna och den här utvecklingen på bostadsmarknaden. Vi har inte varit med och konstruerat skattereformen. Den är inte fördelningspolitiskt neutral. Vi har inte medverkat till att den var underfinansierad med 25–35 miljarder. Det är därför vi måste hålla på med den här typen av lösningar om vi inte klarar av den nuvarande situationen. En sådan utredning och utvärdering skulle man naturligtvis begära av regeringen att göra, och det återkommer vi till i nästa betänkande.

Anf. 18 JAN-OLOF FRANZÉN (m)

Fru talman! I dag diskuterar vi bostadsutskottets betänkande nr 10. Där vill jag hålla mig till den del som berör fastighetsskatten.

Sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde hösten 1994 har fastighetsbeskattningen skärpts kraftigt. Basen för uttag av fastighets-

Prot. 1995/96:93
8 maj

De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m

skatt har breddats fr.o.m. 1996. För småhus och flerbostadshus har skatten höjts från 1,5 % till 1,7 % av taxeringsvärdet. Genom fastighetstaxeringen 1996 och den årliga omräkningen av taxeringsvärdena kommer skatteuttaget att öka ytterligare. Ökningen beräknas bli närmare 5 miljarder kronor, varav ungefär hälften är en följd av den höjda skattesatsen.

Detta innebär givetvis ökade boendekostnader. Eftersom skatten baseras på fastighetens marknadsvärde blir variationerna stora mellan olika delar av landet, med orimliga resultat för många hushåll, särskilt i s.k. attraktiva områden.

Varje torsdag kl. 12 kan vi se människor från Stockholms förorter och skärgårdsbor demonstrera vid Mynttorget mot de höga taxeringsvärdena, fastighetsskatten och boendekostnaderna. Brev och telefonsamtal kommer från hela landet.

Vad deras budskap handlar om är att deras pengar många gånger inte räcker till för att betala deras dyra boendekostnader på grund av denna höga fastighetsskatt. Vad man då frågar sig är om man skall driva bort de människor som sedan generationer är rotade på dessa platser som vi kallar attraktiva områden såsom skärgårdar, förorter till våra städer och småhus med sjöutsikt. Blir inte resultatet då att de enda som kan bo kvar där är människor med s.k. feta plånböcker eller fall-skärmspojkar?

Denna utveckling kan vi moderater inte acceptera. De äldre människornas strävan genom livet för att kunna njuta sin ålderdom i sina egna hus får inte spolieras av fastighetsskatten. De unga barnfamiljernas högsta önskan är att kunna få bo kvar i sin villa, om den så ligger i en Stockholmsförort. Ej heller denna önskan får spolieras av fastighetsskatten.

Vad vill då vi moderater? När frågan om fastighetsskatten först väcktes i skatteutskottet tog vi moderater avstånd från denna skatt med hänvisning till de utredningar som har presenterats under den borgerliga regeringsperioden, som visar att fastighetsskatten strider mot tanken på neutralitet mellan olika former av näringsverksamhet och investeringar. Det är en felaktig metod för beskattningen av ägda bostäder. På sikt bör därför fastighetsskatten slopas och för småhusen och bostadsrätterna ersättas med en schablonmässigt beräknad intäkt av kapital. Därmed återställs den symmetri som motiverar rätten till avdrag för ränteutgifter för lånat kapital i bostaden. En planmässig avveckling av fastighetsskatten bör också genomföras.

För att begränsa de nuvarande snedvridningarna av fastighetsbeskattningen bör man samtidigt reducera underlaget för beskattningen till det taxerade byggnadsvärdet, dvs. att beskattningen av markvärdet slopas. I reformen bör också ingå att förmögenhetsskatten slopas.

Med tanke på det statsfinansiella läget är det inte möjligt att genomföra dessa ändringar med verkan redan från den 1 januari 1996. Vi moderater föreslår därför tillfälliga åtgärder som går i samma riktning som den långsiktiga lösningen som här har skisserats. En sådan åtgärd är att fastighetsskatten för bostäder sänks från 1,7 till 1,5 % av taxeringsvärdet fr.o.m. den 1 januari 1996. Samtidigt bör de orimliga regio-

nala skillnaderna undanröjas eller lindras genom att markvärdet inte tas upp till beskattning fullt ut. I avvaktan på en sådan permanent lösning bör uttag av fastighetsskatt inte ske mer än på hälften av det markvärde som överstiger 100 000 kr.

Vi moderater anser vidare att gränsen för skattepliktig förmögenhet bör höjas till åtminstone 1,2 miljoner kronor. Även sambeskattningen av förmögenheter bör slopas.

Det vore klädsamt om Centerpartiet och Socialdemokraterna kunde komma med en lösning för de värst drabbade människorna före sommaruppehållet. Vi moderater har givit er en vägbeskrivning.

Jag yrkar bifall till reservation nr 3.

Anf. 19 LENNART NILSSON (s) replik

Fru talman! När jag lyssnade på Jan-Olof Franzén tyckte jag att det lät så bra. Det lät ungefär som ett gammalt hederligt folkhemstal av Per Albin, fast kanske i litet annorlunda tappning. Jag vill bara kommentera genom att säga att självfallet inte heller vi socialdemokrater vill driva bort folk från hus och hem.

Man frågade om Centern och Socialdemokraterna skulle komma med förslag. Jag nämnde att det inom någon vecka, förmodar jag, kommer en utredning från Finansdepartementet. Det har ingått i den uppgörelse som vi har träffat med Centern att vi skall försöka reda ut dessa problem. Jag har förhoppningen att vi skall kunna lösa frågan för de utsatta områden som vi här har berört och att förslag som vi kan behandla under året kommer före sommaren, så att fastighetsägarna inte skall behöva betala denna fastighetsskatt. Den skall ju betalas först nästa år.

Anf. 20 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik

Fru talman! Jag är nöjd med Lennart Nilssons svar att det kommer att hända någonting före sommaruppehållet. Många människor är i svåra situationer. Jag tänker kanske allra närmast på de pensionärer som fortfarande finns kvar ute i de olika skärgårdarna i vårt stora land.

Anf. 21 LENA LARSSON (s)

Fru talman! Som Lennart Nilsson tidigare har sagt tänker jag bara ägna mig åt den del i betänkandet som tar upp hyresgästinflytandet vid ombyggnad. Bakgrunden är den att riksdagen våren 1994 beslutade om ändringar som trädde i kraft den 1 juli 1994 och som innebar att bostadssaneringslagen och därmed inflytanderegler som fanns i denna lag upphävdes. Dessutom har man i plan- och bygglagens regler tagit bort möjligheterna för hyresgästinflytande.

Indirekt har man givit ett skydd i hyreslagen mot icke önskade ombyggnadsåtgärder som vidtas utan att hyreskontraktet sägs upp. Om ombyggnadsåtgärderna är av en sådan omfattning att hyresgästen sägs upp saknas dock ett skydd för hyresgästen.

Regeringen har beslutat att tillsätta en särskild utredare som har till uppgift att se över hyreslagstiftningen. Huvuduppgiften var att lämna förslag till regler som innebär att hyresförhandlingssystemet och hyres-

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

**Fel! Okänt
växelargument.**

gästinflytandet vid upprustning och ombyggnad får en lämplig utformning. Denna del av utredningsuppdraget har också redovisats för regeringen – den 30 november 1995 – i ett delbetänkande som heter *Ändringar i hyresförhandlingslagen: hyresgästinflytande vid ombyggnad m.m.* Vi förväntar oss en proposition den 18 september. Därmed skall vi kunna fatta beslut i höst om en ny lag som kan träda i kraft den 1 juli 1997.

Vad är då orsaken till att vi föreslår dessa temporära förändringar? I och med att vi fattade beslut om det statliga ombyggnadsstödet i december 1994 har vi också medverkat till väldigt omfattande ombyggnadsåtgärder. Utskottet delar den oro som kommer till uttryck i propositionen om tillvägagångssättet för vissa av dessa ombyggnader.

Inga Berggren sade att det inte fanns några exempel på att den här bestämmelsen, att vi inte har ett hyresgästinflytande, verkligen var gravt utnyttjad. Inga Berggren kommer från samma landsända som jag. För inte mer än ett par veckor sedan kunde man läsa i tidningen att en fastighetsägare, Malmötorn, använde väldigt många olika påtryckningsmedel för att få ut hyresgästerna från sina fastigheter för att kunna göra omfattande renoveringar som inte var motiverade utifrån kapitalinvesteringen i fastigheterna.

Visst tycker vi, lika väl som många andra som har framfört det i motioner, att samförståndslösningar är de bästa lösningarna mellan hyresgäst och hyresvärd. Men när vi ser de här avarterna är vi tvungna att försöka vidta åtgärder när det gäller hyresgästinflytandet.

Den här temporära lösningen skall gälla fr.o.m. ikraftträdandet, alltså de ombyggnader som påbörjas efter att bestämmelsen trätt i kraft.

Det har framförts mycket kritik mot propositionen. Man säger att den avviker från normala principer för förhållandet hyresgäst-hyresvärd och att det inte finns några möjligheter att pröva skäligheten i parternas ställningstaganden. Utskottet har förståelse för dessa invändningar mot regeringsförslaget i de avseenden som framkommit i motionerna och har också beaktat dem när utskottet har berett det här ärendet.

Vid genomförandet av regeringens förslag skall det därför tydligt framgå att avsikten inte är att försvåra den normala ombyggnadsverksamheten. Avsikten är att förhindra sådana ombyggnader som leder till onödigt omfattande åtgärder med uppsägning av hyreskontrakt och kraftiga hyreshöjningar som följd. Därför föreslår utskottet ett förordande av en temporär regel om hyresgästinflytande som villkor för statligt räntestöd som ges inriktning mot just dessa fall. Kravet på ett godkännande från hyresgästsidan gäller alltså endast de fall där uppsägningar av hyreskontrakt skett eller avses ske. Denna temporära regel skall tillämpas endast fram till dess att hyreslagen ändrats i motsvarande avseende, dock längst till utgången av juni 1997.

Anf. 22 INGA BERGGREN (m)

Fru talman! Vi moderater gillar inte heller suspekta metoder och avarter som dem som Lena Larsson talade om. Jag har en speciell känsla av att socialdemokraterna i utskottet egentligen helst hade velat

avvakta regeringens förslag, vilket också som Lena Larsson sade kommer ganska snart, och att de inte ville ha den här temporära åtgärden som i sig är mycket diskutabel.

Jag tror inte att det är fler regleringar vi behöver. Vi behöver helt enkelt ha ett hyressättningssystem som ger utrymme på ett naturligt sätt för att göra avsättningar för underhåll, reparationer och ombyggnader. På det sättet skulle vi få en successiv förnyelse av bostadsbeståndet precis som jag sade förut. Jag tror också att man då kan uppnå samförståndslösningar mellan hyresgäst och hyresvärd utan tvingande regler.

Anf. 23 LENA LARSSON (s)

Fru talman! Jag kan hålla med Inga Berggren om att det bästa hade varit att kunna avvakta utredningens resultat som kommer i höst i en proposition. Men hittills har det framkommit ganska många frapperande exempel på att man har utnyttjat de här möjligheterna att göra det vi kallar att lyxsanera fastigheter på hyresgästernas bekostnad. Det finns också exempel på detta insända till regeringen från Hyresgästernas Riksförbund. Dessa exempel kommer speciellt från Stockholm, men det finns också exempel från andra delar av landet som jag tidigare nämnde. Det är detta som har föranlett oss att ganska snabbt plocka fram regler som skall skydda hyresgästerna från ytterligare olägenheter.

Fastighetsägarna tycker i och för sig inte att det här är speciellt bra, men de är inte heller inriktade på att fastighetsägare skall göra dessa oskäligen ombyggnader. De accepterar alltså också den här regeln, som är temporär och som nu skall gälla fram till dess att lagen träder i kraft.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 7 §.)

6 § Nya regler för bostadsbidrag

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU11

Nya regler för bostadsbidrag (prop. 1995/96:186)

Anf. 24 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! Givetvis står Moderata samlingspartiet bakom samtliga reservationer till betänkandet där vi förekommer, men vi kommer för tids vinnande att yrka bifall endast till reservation nr 6.

Det här betänkandet baseras på en proposition från den socialdemokratiska regeringen. Den innehåller många tankar, idéer och förslag som tidigare framförts av Moderata samlingspartiet. Av det skälet valde vi när propositionen blev offentlig att inte motionera emot den. Vi anser att det är positivt att regeringen har insett nödvändigheten av att spara, och det ganska kraftigt. Tyvärr har inte utskottets socialdemokrater nåtts av samma insikt; av vilka skäl vet jag tyvärr inte.

Prot. 1995/96:93
8 maj

De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m

Nya regler för bostadsbidrag

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Fru talman! Det är helt klart att när man skall spara och minska på olika bidrag, antingen det är till många eller till få personer, är det aldrig populärt. Man får kritik för agerandet. Det är alltid lättare att lova subventioner än att dra in desamma. Men vi anser ändå, mot bakgrund av Sveriges ekonomiska situation, att det är bättre att aktualisera det gamla talesättet om att hellre stämma i bäcken än i ån. Gör vi ingenting inom den närmaste tiden kommer de ekonomiska problem vi i dag upplever verkligen att aktualiseras, och det stora ekonomiska kaoset kommer att drabba Sverige och alla dess medborgare.

Fru talman! I den föregående debatten hörde vi en liten ordväxling om vem som var skuld till vad. Det är kanske litet onödigt att fortsätta med det. Vi vet vilken situation vi har, och att lägga skulden på den ena eller andra sidan gynnar absolut ingen.

Jag vill ändå ta några sekunder i anspråk och tala om att det raskäll som ofta förekommer mot regeringen Bildt 1991–1994 inte är korrekt. Om man skulle ta sig samman och räkna ned summan av alla socialdemokratiska reservationer under åren 1991–1994 skulle vårt budgetunderskott inte vara bättre.

Carl Bildt får ofta skulden för att han försvarade den svenska kronan 1992. Det agerandet bidrog starkt till dagens situation. Det är lätt att i efterhand säga att det kanske inte var så klokt. Men jag vill betona, fru talman, att även socialdemokraterna stod bakom detta försvar. Att enbart lägga skulden på den borgerliga regeringen är inte korrekt.

Fru talman! Vi moderater har ofta blivit kritiserade för att vi har en annan syn på bostadsbidragen och också har velat minska dem. Under senare år har vi noterat att de förslag som vi har presenterat i kammaren har aktualiserats av regeringen, ibland t.o.m. innan bläcket har hunnit torka. Därför tycker jag att man kanske borde vara litet försiktigare när man kritiserar oss. Ibland måste man t.o.m. ha känt till att regeringen skulle presentera förslag som i stort överensstämde med dem som Moderata samlingspartiet hade framfört.

I den här propositionen föreslår regeringen, men tyvärr inte de socialdemokratiska kollegerna i utskottet, att personer under 29 år som inte har barn eller som inte studerar inte skall erhålla bostadsbidrag. Vi moderater stöder den tanken. Detta har vi sagt sedan lång tid tillbaka. Vi anser nämligen att bostadsbidragen i huvudsak skall gå till familjer med barn.

Tyvärr har socialdemokraterna i utskottet, antagligen under press av Centerpartiet, inte vågat följa sin egen regering i den här frågan utan har beslutat att ställa upp bakom en centermotion. För att finansiera det här vill man att de av regeringen föreslagna bidragsberättigade ytorna skall minskas. Då får man fram de 300 miljoner som behövs.

Vi moderater köper den minskningen, eftersom vi anser att ytorna även med denna minskning är förhållandevis generösa. Framför allt är minskningen försvarbar i dagens ekonomiska situation. Men, fru talman, vi är konsekventa. Vi sparar dessa pengar, till skillnad från majoriteten i utskottet. I stället för en besparing på totalt 2,3 miljarder per helår vill moderaterna spara 2,6 miljarder.

I reservation nr 11 säger vi nej till att utvidga kretsen av bidragstagare. Jag är förvånad över att socialdemokraterna vågar ge sig in på detta som kan bli ett ekonomiskt gungfly. Har man från majoritetens sida verkligen klart för sig vilka konsekvenser detta kan få? Har man klart för sig vilka konstellationer man framöver kan bli tvingad att utdela bostadsbidrag till? Jag är inte helt säker på det. Det vore tacknämligt om socialdemokraternas representant i denna debatt kunde förklara hur man har resonerat i den här frågan.

I dag måste vi tyvärr ibland spara och dra in på en del subventioner. Vi moderater anser icke att det är ekonomiskt försvarbart att i det läget utöka bidragskretsen.

Fru talman! I kds reservation nr 1 kritiserar och ifrågasätter man de nya föreslagna individuella inkomstgränserna för erhållande av bostadsbidrag. Jag kan erkänna att vi moderater håller med om en del av det som står i den reservationen. Vi är litet kritiska till skrivningen i majoritetstexten, men vi har ändå till sist beslutat oss för att ställa oss bakom den. Man talar om att detta skulle vara en subvention. Jag skulle vilja fråga socialdemokraternas talesman vilken form av bostadsbidrag som inte är en subvention. Jag vore tacksam om jag kunde få svar på den frågan.

Anledningen till att vi ställer upp bakom majoritetens text i detta avsnitt är till liten del att vi måste spara pengar. Vi har inte dessa pengar. Men det viktigaste, fru talman, är att Moderata samlingspartiet inom en snar framtid kommer att presentera en helhetslösning avseende familjepolitiken. Den inkluderar grundavdrag för barn och vårdnadsbidrag. Det skall alltså bli ett generellt resonemang som gör att vi undviker den sociala ingenjörskonst som tyvärr alltför länge har fått regera i Sverige. Det är generande att människorna måste navigera mellan olika bidragssystem. Vi anser att det är bättre att ha generella lättfattliga regler som folk förstår. Därför har vi ställt oss bakom utskottsmajoriteten i den här delen. Men vi har alltså ett bättre förslag. Det kommer vi att presentera inom kort.

Anf. 25 ERLING BAGER (fp)

Fru talman! Vi behandlar nu nya regler för bostadsbidragen. Regeringen har i proposition 186 föreslagit nya regler för bostadsbidrag.

När vi nu i kammaren behandlar förslaget står det helt klart att det enbart är Folkpartiet som fullt ut står bakom propositionen. Socialdemokraterna, regeringspartiets företrädare, i bostadsutskottet vill gå längre än regeringen och föreslår ytterligare nedskärningar i bostadsbidragen med 300 miljoner som rör barnfamiljerna. Det säger Folkpartiet nej till. Vi har en gemensam reservation, nr 9, med kds, vilken jag härmed yrkar bifall till.

Utskottet gör inledningsvis ett viktigt konstaterande, nämligen att det individuella bostadsstödet, dvs. bostadsbidragen, får en ökad betydelse i en situation då de generella subventionerna minskar. Det tycker jag är ett viktigt konstaterande.

Vi har under åren minskat bostadssubventionerna kraftigt i landet. Det gäller räntebidragen. Det gäller möjligheten att göra avdrag för

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

bostadslån. Boendet har därigenom fått bära mer av sina egna kostnader. När en sådan förändring och minskning av subventionerna sker är det naturligt att de hushåll som har det ekonomiskt sämst ställt kompenseras genom bostadsbidragssystemet. Härigenom fyller bostadsbidragen sin primära funktion för att man skall uppnå det bostadspolitiska målet, dvs. att resurssvaga hushåll skall få möjlighet att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder.

Fru talman! Bostadsbidragen har av de skäl jag här har beskrivit ökat kraftigt under de fyra fem senaste åren. Regeringens förslag till besparingar på bostadsbidragen, som vi nu behandlar, innebär fullt ut att dessa skall minska med 2,3 miljarder kronor. Det är självfallet en tuff ekonomisk försämring för många, inte minst en stor grupp barnfamiljer. Det finns beräkningar som visar att enbart de förändringar som föreslås med de individuella inkomstgränserna kan ge minskningar på upp till 1 000 kr för en barnfamilj.

Att nu en majoritet av bostadsutskottet i detta betänkande därtill föreslår att ytterligare 300 miljoner skall sparas, utöver regeringens nedskärningar, på denna utsatta grupp barnfamiljer anser jag vara ansvarslost.

Det är inte rimligt att barnfamiljer skall drabbas av ännu fler besparingar. Barnfamiljer är en grupp som redan har drabbats mycket hårt av stora ekonomiska försämringar. Förutom de generella besparingarna, som jag tidigare nämnde, som alla får vara med och betala har barnbidraget sänkts och flerbarnstilläggen försämrats. Därtill kommer regeringens förslag, med för en del barnfamiljer kraftigt minskade bostadsbidrag. Och som om inte detta vore nog vill utskottsmajoriteten därutöver göra en nedskärning med 300 miljoner för denna grupp.

Folkpartiet avvisar kraftfullt ytterligare besparingar på denna grupp och står således på regeringens sida på den punkten. Detta förslag slår direkt hårt mot exempelvis de barnfamiljer som tack vare bostadsbidraget har kunnat bo i villa eller radhus – något som tidigare bedömts vara värdefullt för barnfamiljer.

Herr talman! Jag yrkar slutligen bifall till reservation nr 9.

Anf. 26 OWE HELLBERG (v)

Herr talman! Under 80-talet låg bostadsbidragens kostnadsnivå på ca 2,5 miljarder kronor år efter år. Efter skattereformens genomförande ökade kostnaden till ca 5 miljarder kronor, och antalet bidragsberättigade hushåll ökade i tusental. Detta var en medveten politik, eftersom låginkomsttagarna skulle kompenseras för ökade boendekostnader i samband med momsbreddningen och man fördelningspolitiskt skulle kompensera för höginkomsttagarnas skattelättnader.

Skattereformen skulle vara fördelningspolitiskt neutral, vilket nu ifrågasätts på många håll, men med litet olika utgångspunkter. LO, de båda pensionärsförbunden och Statistiska centralbyrån är starkt kritiska i de remissvar som inkommit på den utvärdering av skattereformen som gjorts och som blev klar i höstas.

När det gäller boendet ifrågasätts effekterna av reformen av bl.a. SABO, Hyresgästernas riksförbund och Boverket. Gösta Blücher, Bo-

verkets generaldirektör, säger i tidskriften Planera, Bygga, Bo: Skattereformen har medfört svåra omställningar på bostadsmarknaden, genom ökade boendekostnader för svagare inkomstgrupper. Detta har inte den kommitté som utvärderat skattereformen belyst.

Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet säger att kommitténs utvärdering av skattereformens fördelningseffekter har mindre relevans i dag, eftersom man utgår från förhållanden som gällde 1992. Sedan dess har stora förändringar skett i skatte- och transfereringssystemen, som ytterligare har påverkat fördelningspolitiken. Jag har stor förståelse för de låginkomsttagare som kallar skattereformen för den stora hyreshöjareformen.

Man kan också se vad som faktiskt skett under de senaste åren. Enligt Boverkets beräkningar har 245 000 hushåll av kostnadsskäl flyttat till en mindre eller billigare bostad. I februari var det ytterligare ca en halv miljon hushåll som trodde att de måste flytta till en billigare eller mindre bostad de närmaste åren. Det är en uppgift som skall ses som en indikation på att boendekostnaderna utgör ett bekymmer för många hushåll. Skillnaderna mellan hushållsgrupperna är också tydliga. Låginkomsttagare som bor i hyresrätt samt storstadsbor är överrepresenterade bland dem som kanske måste flytta.

Det är med detta som bakgrund vi i dag skall förhålla oss till besparingarna i bostadsbidragen på 2,3 miljarder kronor. Det är också därför som Vänsterpartiet kräver att det görs en bred och djup utvärdering av skattereformen. Den bör också omfatta dem som tidigare miste sina bostadsbidrag, dvs. ensamhushåll över 29 år, för att ge en helhetsbild av neutraliteten i fördelningspolitiken inräknat boendekostnaderna men också ge en bild av effekterna på det bostadssociala området.

Detta är ju något som den kommitté som utvärderade skattereformen skulle ha ägnat sig åt, men så blev inte fallet. I stället kan man t.ex. i Boverkets remissvar till kommitténs utvärdering läsa att kommittén inskränkt sig till att analysera villamarknaden och då bara träffat på gruppen höginkomsttagare och att utredningen inte heller brytt sig om att analysera utvecklingen av bostadsbidragen, som skulle kompensera låginkomsttagarna för ökade boendekostnader. Hur mycket av de ökade boendekostnaderna från 5 till 9 miljarder kronor som beror på effekterna av skattereformen är inte belyst. Det borde ha varit en självklarhet och en rättvisefråga att utreda det innan man började diskutera sänkta bostadsbidrag.

Efter denna inledning skulle jag egentligen yrka avslag på regeringens förslag om minskat stöd i form av bostadsbidrag, men eftersom Vänsterpartiet värnar om de statliga transfereringssystemen vill vi också medverka till att de fungerar på ett bra sätt och så rättvist som möjligt.

Vänsterpartiet godkänner de regelförändringar som utskottet föreslår, med olika motiveringar. Det är också bra att utskottet förkastat regeringens förslag om att ta bort det särskilda bostadsbidraget för ungdomar, vilket Vänsterpartiet framförde i en motion.

Bra är också att utskottet går emot regeringens nej när det gäller möjligheten att låta bostadsbidraget, om någon så önskar, gå till van-

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

ligtvis hyresvärden, för att undvika att man i en trängd ekonomisk situation utnyttjar bostadsbidraget för andra ändamål än att betala hyran.

Det gäller också förslaget om att avvisa regeringens argument mot att utvidga gruppen bostadsbidragsberättigade till att omfatta personer som bor tillsammans oavsett samlevnadsform, och att de så långt som möjligt jämföras med samboende man och kvinna, enligt de regler som gäller i dag. Vänsterpartiet har länge verkat för att diskrimineringen av t.ex. homosexuella när det gäller möjligheten att få bostadsbidrag skall tas bort. Nu händer det äntligen något i den frågan, och det tackar vi för.

Den största förändringen, som är en besparing om ca 1,1 miljard kronor, handlar om att bidragstagaren får ett preliminärt bostadsbidrag, som i efterhand stäms av mot den deklarerade inkomsten. Det ger en större träffsäkerhet i systemet och är därför bra. Det är viktigt att bidragssystemet, så långt det är möjligt, stämmer överens med verkligheten, med de verkliga inkomsterna.

Förändringen av förmögenhetsprövningen är också rimlig. 15 % av nettoförmögenheten över 100 000 kr tas upp i beräkningsgrunden för bidraget. Likaså är regeln om att ta upp en del av förmögenhetstillväxten i egna hem och bostadsrätter rimlig, med tanke på neutraliteten mellan boendeformerna. Realisationsvinster av kapital blir också med som ett underlag för inkomstberäkningen för att få bostadsbidrag. Även detta är rimligt ur fördelningspolitisk synpunkt.

När det gäller bostadsbidragen till egenföretagare har försäkringskassan ibland svårt att avgöra vad som är den bidragsgrundande inkomsten. Därför är förslaget om att mer likställa löntagare och näringsidkare när det gäller ansökan om bostadsbidrag bra. Att reglera den bidragsgrundande boendeytan är också rimligt, inte minst ur ett miljöperspektiv.

Det förslag som slår allra hårdast är uppdelningen av den bidragsgrundande inkomsten mellan hushållets båda vuxna. Det kommer att minska bidraget rejält för de hushåll där den ena parten är hemma utan inkomst och där den andre jobbar. Å andra sidan kan man hävda att ett hushåll där båda jobbar och inkomsten tillsammans inte är större än i hushållet där en jobbar och den andre är hemma har större utgifter i form av barnomsorgsavgifter, resekostnader m.m. Det finns också andra problem, t.ex. när den ene i familjen går från att jobba till att studera, för att kunna skaffa ett nytt jobb eller kompetenshöjning för att behålla sitt gamla jobb. Den familj där någon blir arbetslös och har ett dåligt skydd via arbetsmarknadsförsäkringen drabbas också, liksom låginkomsttagare i olika situationer.

Det stora problemet med förslagen till besparingar är hur den sammanlagda effekten av dem slår. Det saknas fullvärdiga beskrivningar från regeringen, inte minst ur det enskilda hushållets perspektiv. Inte heller i utskottet har dessa frågor belysts. Utskottet har inte kunnat få en bra beskrivning av det faktiska skeendet. Detta är en brist. Det här är ett dåligt sätt att lägga fram förslag på.

Inte heller finns det någon bra beskrivning av de eventuella övervaltringseffekter som besparingen ger för kommunerna. Enligt Kom-

munförbundet uppskattas övervältringskostnaden till ca 600 miljoner kronor. Det är ett besked som inte underlättar för kommunerna i fråga om kravet att inte säga upp folk under 1997–98. Medel för drift av verksamheter måste användas till ökade socialbidrag.

Vänsterpartiet är oroat över effekterna av besparingarna på bostadsbidragen. Därför har vi i vårt förslag lagt tillbaka 600 miljoner kronor i systemet. Hur dessa medel skall användas på bästa sätt återkommer vi till i höstbudgeten.

Den bredare utvärdering av skattereformen som vi kräver skulle, tror vi, visa att reformens fördelningspolitiska profil är till nackdel för dem som är beroende av bostadsbidrag. Det kommer att krävas förstärkningar av systemet på olika sätt.

Vänsterpartiet kommer i sin alternativa budget att försöka återställa balansen mellan låg- och höginkomsttagare. Höjt grundavdrag för låginkomsttagare och skärpt inkomstskatt för höginkomsttagare är några av förslagen. Detta stärker låginkomsttagarnas ekonomiska situation och gör förhoppningsvis bidragsberoendet mindre.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 2, 5, 12 och 13.

Anf. 27 PER LAGER (mp)

Herr talman! Jag tror inte att Socialdemokraterna eller regeringen är ute efter att slå på dem som redan ligger, eller att ta från dem som ingenting har. Ändå tycks effekten av den intensiva sparivern i många fall bli just sådan.

Jag vill inte påstå att jag, eller Miljöpartiet, har funnit den enda vägen för att på en gång spara och visa solidaritet med dem som har det svårast i samhället. Vi försöker, men det är svårt att alltid landa rätt i snårskogen av alla av varandra avhängiga ekonomiska beslut. Detta är inget försvar för dåliga beslut, men det är en insikt om att det som är bra för *en* utsatt grupp kan innebära något dåligt för en annan. Det som är bra i ett sammanhang kan vara dåligt i ett annat. Allt nytt är inte heller populistiska krumsprång. Det kan faktiskt också vara fråga om tecken på klok flexibilitet.

Miljöpartiets fyra solidariteter handlar om naturen, framtiden, de utsatta i vårt land och de utsatta i världen. Betänkandet BoU11 behandlar förslag om nya regler för bostadsbidrag. Den totala besparingen är beräknad till 2 300 miljoner kronor på ett helår. Det innebär flera mer eller mindre smärtsamma beslut. Men visst är det förnuftigt att bostadsbidraget är preliminärt så länge det betalas ut efter uppskattad årsinkomst, och att det i efterhand fastställs på grundval av skattemyndighetens inkomstuppgifter. Visserligen kan detta leda till att man får betala tillbaka eller till att man får kompletterande bidrag, men det finns en rättvisaspekt och en moral i detta som väger upp eventuellt utökad byråkrati och eftersläpning. Bara med den här åtgärden är det tänkt att vi skall spara 1,1 miljard kronor. Det ser bra ut, och det ställer vi upp på.

De individuella inkomstgränserna är en mer komplicerad fråga. I dag reduceras bostadsbidragen med 20 % av den del av hushållets

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

samlade inkomst som överstiger 117 000 kr. Propositionen föreslår, liksom majoriteten i utskottet, att reduktionen i stället skall ske utifrån individuella belopp – 58 500 kr för varje make eller sambo. Detta har i praktiken betydelse i de hushåll där den ena maken tjänar mindre än 58 500 kr per år. Dessa får ett mindre bidrag än de får med nuvarande regler.

Majoriteten hävdar att arbetslinjen är mycket viktig. Man anser inte att ett hushåll där *en* förälder väljer att vara hemma på heltid, eller att minska sin arbetstid, skall subventioneras.

Här uppstår en konflikt. Dagens arbetsmarknad är inte generös på det sättet att människor i allmänhet kan välja om de vill arbeta eller inte. Den s.k. arbetslinjen hjälper inte. Dessutom lever många hushåll på yttersta marginalen och har små möjligheter att över huvud taget få ekonomin att gå ihop.

Sammantaget ser förändringen ut att drabba dem som redan har det svårt och som inte har valmöjligheter. Arbetsmarknaden erbjuder inte fler jobb bara för att det blir svårare för människor att vara hemma.

Detta är också, och det kanske är den viktigaste aspekten, en fråga om hur vi värderar barnen i samhället och om hur vi ser på deras möjligheter att få vara tillsammans med sina föräldrar. Om vi tror att detta är viktigt för barnen borde vi se mer positivt på de föräldrar som prioriterar att vara hemma. Med tanke på bristen på arbetstillfällen och på den sänkta arbetstid som i framtiden med all säkerhet kommer att genomföras, ser jag det i det här läget som viktigare att inte ändra inkomstgränsen. För övrigt borde alla beslut som berör barnen i samhället bygga på barnkonsekvensbeskrivningar.

Herr talman! Förslaget om att förmögenhetsuppbyggnaden i egna hem och bostadsrätter skall betraktas vid beräkningen av bostadsbidraget kan teoretiskt sett i och för sig vara riktigt. Men det måste vara svårt att göra sådana beräkningar, och resultatet av dem kommer att variera beroende på vilka förutsättningar som sätts upp. Till detta kommer att variationerna över landet är mycket stora. I dag är det inte sällsynt att ett nyproducerat hus som säljs efter ett par år visar sig ha ett värde som kraftigt understiger produktionskostnaden. Då är det knappast fråga om en förmögenhetsuppbyggnad. Dessutom ligger det enligt Miljöpartiet något positivt i ett sparande knutet till boendet.

Herr talman! Många ungdomar har en mycket besvärlig ekonomisk situation. Inte minst gäller detta dem som inte studerar. De är ofta drabbade av arbetslöshet och har svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden. Att neka dem bostadsbidrag får ofta direkta sociala konsekvenser i form av socialbidragsberoende och mindre lyckade lösningar. Det blir en dålig start på det egna livet.

Miljöpartiets motion yrkade avslag på propositionen i detta avseende. Majoriteten har också gått på den linjen. Vi menar att det, om inskränkningar när det gäller ungdomars bostadsbidrag *måste* ske, är lindrigast att sänka den övre åldersgränsen, förslagsvis till 26 år. Genom sänkningen av ytgränserna finansieras stödet till ungdomarna. Det tycker vi är en acceptabel lösning under rådande förhållanden.

Barn behöver sina föräldrar. Därför bör samhällets stöd utformas på ett sådant sätt att det inte försvårar kontakten mellan barn och föräldrar vid en skilsmässa. Rätten till bostadsbidrag för umgängesrättsbarn är ett viktig inslag i sådana strävanden. De i betänkandet förordade gränserna, med en minsta bostad på två rum och kök eller kokvrå och en minsta yta på 40 kvadratmeter som villkor för bostadsbidrag, verkar i rakt motsatt riktning. Det bör givetvis vara förälderns ekonomi, inte bostadens storlek, som även fortsättningsvis är avgörande för om bidrag skall utgå. Barnen behöver i första hand föräldern – inte kvadratmeterna.

När det gäller de andra bostadsvarianterna diskuteras inte ens minimigränser, så varför görs det just i fråga om umgängesföräldrar? Dessutom är besparingen mycket liten. Detaljstyrningen och regleringen av kontakten mellan föräldrar och barn överskuggar eventuella ekonomiska vinster. I de här fallen är kontakterna i sig själva ofta också mycket ömtåliga.

I övrigt stöder Miljöpartiet utskottets förslag om direktutbetalningar av bostadsbidragen. Vi stöder också förslaget om utvidgningen av kretsen av bidragsberättigade – det handlar bl.a om de homosexuellas möjligheter till likställighet i detta avseende. Vi stöder vidare utskottet i fråga om folkbokföringskravet. Vi delar också den uppfattning om behov av analyser av förslagen som kds och Vänstern har reserverat sig för. Det tycker vi är en rimlig reservation. Vi stöder den.

Herr talman! Inledningsvis nämnde jag något om den konfliktsituation som man kan hamna i när man både vill spara och stödja på en gång. Det är enligt min mening dags att göra några större omprioriteringar mellan samhällets sektorer. Då menar jag satsningar på de mjuka sektorerna – på framtiden som är barnen, på miljön som är en livsförutsättning, på dem som är mest utsatta både här hemma och ute i världen, på dem som betalat priset för den värld som vi har skapat. Resurserna till detta skall vi hämta från de s.k. hårda sektorerna, från dem som genererar ännu mer miljöskador och ännu mer av livsfientlig framfart.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till reservation 3, under mom. 6, och reservation 10, under mom. 13. Under förutsättning av bifall till dessa reservationer yrkar jag bifall även till reservation 16.

Anf. 28 ULF BJÖRKLUND (kds)

Herr talman! Bostadsbidragen har vuxit fram genom en hel rad reformer sedan början av 1930-talet. En stor del av bostäderna i tätorterna var då så usla att de inte gick att försvara från hygieniska utgångspunkter. Särskilt för barnfamiljerna var bostädernas tekniska standard ett ganska allvarligt problem.

År 1935 beslutade riksdagen om särskilda stödåtgärder för att bereda mindre bemedlade barnrika familjer i städer och tätorter billiga hyresbostäder. Familjebidragen, som innebar en hyresreducering, utgick till familjer med minst tre barn. Bostaden skulle bestå av minst två rum och kök och vara fullvärdigt utrustad.

Som 40-talist växte jag själv upp i ett sådant s.k. barnrikehusområde i Lars Stjernkvists Norrköping.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

År 1938 vidgades möjligheten till familjebidrag och bostadsanskaaffningslån till egnahem, och det gällde även familjer på landsbygden.

Familjestödet, för det var ett familjestöd, utvecklades sedan under åren, och 1986 antogs målsättningen att hushåll med bostadsbidrag skall kunna efterfråga en bostad där varje barn har ett eget rum. Den målsättningen ligger fortfarande fast, och syftet är således att ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheter att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder.

I dagens proposition uttrycker regeringen också tydligt och klart att de värderingar som styr utformningen av bostadsbidragen under åren ligger fast. Detta skall tydligen även vara möjligt trots att den besparing som föreslås handlar om 2,3 miljarder kronor. Av den totala kostnaden för bostadsbidragen på 9 miljarder kronor har vi därmed det senaste året beslutat om besparingar på 3 miljarder kronor, en tredjedel av totalsumman.

Kristdemokraterna är överens med regeringen om behovet av sanering av statens finanser. Vi ställer oss således bakom propositionens huvudförslag om ett nytt system för inkomstprövning.

När det gäller det befintliga systemet för beviljande av bostadsbidrag visar Riksrevisionsverket i undersökningar att systemet inbjuder till missbruk i relativt stor skala. Det måste naturligtvis stävjas. Bara här finns det hela 1,1 miljard kronor att hämta hem. Som lagstiftare måste vi naturligtvis skapa lagar som är entydiga och klara och som inbjuder till ärlighet.

Herr talman! I propositionen finns det ytterligare ett antal bra inslag som vi helhjärtat kan stödja. Men jag skall fortsättningsvis ta upp några avsnitt där vi totalt kolliderar i våra olika uppfattningar. Trots propositionens inledande vackra ord om särskild omsorg om de ekonomiskt svaga hushållen och barnfamiljerna m.m. är det just på dessa punkter som regeringen brister avsevärt.

Först skall jag ta upp förslaget om individuella inkomstgränser. Låt mig då först konstatera att Kristdemokraterna är ensamma i riksdagen om sin syn på familjen som en enhet och en helhet. I dag utgår fullt bostadsbidrag om en familj med barn har 117 000 kr i årsinkomst. Om propositionen får stöd här i dag betyder det att de två föräldrarna för att få fullt bostadsbidrag i stället måste tjäna 58 500 kr vardera. Förslaget slår hårt mot de hushåll där en av personerna ligger över den individuella gränsen men där båda tillsammans inte ligger över gränsen enligt det gamla systemet. Många låginkomsttagare kan drabbas med regeringens förslag.

Det finns exempel på t.ex. svuxa-studerande som gjort precis som regeringen har uppmanat dem, nämligen att börja studera, och plötsligt drabbats av att barnstödsdelen, barntillägget, drogs bort. Nu handlar det åter om bostadsbidragsstödet, vilket också drabbar den här gruppen.

Mängder av familjer med inkomster som är ojämnt fördelade mellan makarna kommer att drabbas. Ända upp till 12 000 kr per år drabbar i vissa fall de svagaste familjerna.

Vi går emot förslaget främst av familjepolitiska skäl. Möjligheten att vara hemma under barnens första år ser vi som något värdefullt och centralt. Ibland har kravet på sextimmarsdag motiverats med möjligheten att få mer tid till sina barn. För dessa förespråkare borde det inte vara svårt att hålla med om att föräldrarnas tid med de egna barnen är något grundläggande viktigt.

Tack vare bostadsbidragen ges i dag många föräldrar möjlighet att minska sin arbetstid och vara hemma mer medan barnen är små. En stor del av dessa föräldrar kommer med de föreslagna reglerna att mot sin vilja tvingas ut i förvärvsarbete, dvs. om det finns jobb. Risken är ju påtaglig att det i stället för besparingar kommer att handla om fördyringar på grund av arbetslöshetskassa, daghemsplatser, m.m.

Larmrapporterna om hur illa barn mår har den senaste tiden duggat tätt. I en tid där barnens sociala situation och deras välbefinnande ofta sätts i fråga är detta naturligtvis en helt felriktad åtgärd.

Regeringen påvisar mycket tydligt en helt annan ideologisk syn. Arbetslinjen måste till varje pris stärkas, säger man, och därmed också målet om minskad förekomst av "icke-dagisbarn". Därför säger vi: Valet av hur ett hushåll intjänar och använder sina pengar måste vara individernas eget, inte statens. Hushållens sammanlagda inkomst måste även i fortsättningen vara grunden för bostadsbidrag. Så säger LO, TCO och Riksförsäkringsverket i sina remissvar under utredningsarbetet. Detta tycks kds vara ensamt om i riksdagen.

De svenska socialdemokraterna borde lära sig av den engelske labourledaren Tony Blair. Han tar varje tillfälle att understryka familjens betydelse. Han säger: Familjen är basen för varje anständigt samhälle. Vi borde på varje politiskt område undersöka effekterna för familjen, för att ta reda på hur den kan stärkas och hållas samman.

När får vi höra sådant från Göran Persson eller från Lars Stjernkvist? Vad som krävs är att Socialdemokraterna vågar bryta med gamla invanda föreställningar. Staten vet inte bäst hur den enskilda familjen skall ordna sin vardag. Familjerna är faktiskt myndiga. Vi har fått nog av allt vackert tal om stöd till de svaga och värst utsatta grupperna. Vi har fått nog av allt vackert tal om vuxenutbildning och kompetensutveckling samtidigt som man drar in barntillägg och liknande stöd. Vi har fått nog av besparingar som drabbar de mest utsatta grupperna – familjer, ensamstående med barn och studerande med barn. Man måste också visa vad man menar. Det räcker inte med vackert tal.

Var finns de seriösa konsekvensanalyserna? Hur slår egentligen alla de samlade indragningarna och kostnadshöjningarna? Det gäller vårdnadsbidraget som försvann, sänkta barnbidrag, borttaget flerbarnstillägg, borttaget barntillägg vid svuxa-studier, sänkt ersättningsnivå i föräldraförsäkringen och sjukförsäkringen, sänkt a-kasseersättning, höjda egenavgifter, höjda dagistaxor, fastighetsskattehöjningen, fastighetstaxeringen som är rullande och nu försämrade bostadsbidragsvillkor. Det borde vara uppenbart för oss alla att det är hushållens samlade inkomster och utgifter och ingenting annat som avgör hur man klarar sin ekonomi.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Nya regler för
bostadsbidrag*

Det är uppseendeväckande att Centerpartiet och Moderaterna helhjärtat ställer sig bakom Socialdemokraternas linje och att de inte längre ställer upp och stöder familjerna.

Herr talman! I frågan om begränsning av den bidragsgrundande bostadsytan är det märkligt nog bara Kristdemokraterna och Folkpartiet som står kvar vid regeringens och propositionens förslag. Även här sviker Centerpartiet och Moderaterna barnfamiljer med behov av något större bostadsyta, genom att ytterligare skära ned den bidragsgrundande bostadsytan med 10 kvadratmeter för varje hushållsgrupp.

Till sist angående vidgad bostadsbidragsgrundande inkomst för egenföretagare: Vi har självklart ingenting emot att åstadkomma likställighet i inkomstbegreppet mellan löntagare och egenföretagare, men eftersom både den utredning som föregick denna proposition och regeringen föreslår en översyn av inkomstbegreppet för näringsidkare, menar vi att frågan om ett vidgat begrepp för bostadsbidragsgrundande inkomst för egenföretagare bör prövas i det sammanhanget innan riksdagen fattar beslut i frågan.

Vi påpekar också riskerna med de stora övervälringsproblem som kan drabba kommunerna genom de socialbidrag som de kommer att tvingas betala ut när bostadsbidraget sänks.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservationerna nr 1, 4, 7, 9, 11 och 12.

Anf. 29 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag instämmer i synpunkten från kds att socialdemokraterna har varit litet väl storordiga när de talat om att det bara är de som känner för de små i samhället. Jag vill inte söka sak med Ulf Björklund, men han var något storvulen när han sade att kds är det enda parti som står för familjen. Givetvis har han rätt att säga så, men det innebär inte att han *har* rätt. Jag tycker faktiskt inte att han har det.

Jag talade i mitt anförande om att vi moderater har en annan syn på bidragen och vill se till helheten. Jag sade också att vi till kammaren kommer att lägga fram förslag om grundavdrag för barn och om vårdnadsbidrag. Vi vill ha en generell politik, så att människorna slipper att navigera bland "socialkonstens" alla kobbar och skär.

Till sist, herr talman, vill jag beträffande ytorna säga att jag faktiskt tycker att de ytor som utskottsmajoriteten har kommit fram till avseende bostäder är generösa, framför allt jämfört med vad som gäller i den omvärld som vi nu skall konkurrera med. Det är faktiskt så, vilket man från kds borde veta, att de som i dag inte har bostadsbidrag därför att de ligger något ovanför gränsen för detta faktiskt får finna sig i att bo på mindre bostadsyta än de som erhåller bostadsbidrag.

Anf. 30 ULF BJÖRKLUND (kds) replik

Herr talman! Verkligheten är ändå den, Sten Andersson, att moderaterna här har stött socialdemokraternas förslag om individuella inkomstgränser, som faktiskt i första hand drabbar större barnfamiljer men i viss mån även mindre barnfamiljer som nyligen har byggt sig ett hus med relativt stor yta. Det är inget tvivel om att de kommer att drab-

bas av denna individuella beräkning. Massmedierna har i dagarna visat på otaliga exempel där detta kommer att bli fallet.

När det gäller ytorna innebär minskningen med ytterligare 10 kvadratmeter i varje kategori en förstärkning av denna effekt. Detta har moderaterna stött, och det förvånar mig att man i det här fallet har gått ifrån sin gamla linje att stödja familjen.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 31 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag tror att kds representant fattar vad jag har sagt, men det passar naturligtvis inte att erkänna detta i en debatt. Jag har talat om att vi moderater arbetar för en annan syn på familjepolitiken. Jag vill återigen säga att vi kommer att lägga fram nya förslag om grundavdrag för varje barn och vårdnadsbidrag. Detta borde man från kds notera i stället för att försöka plocka litet väl billiga poäng.

Jag anser fortfarande att ytorna är generösa. Det är framför allt i dagens ekonomiska läge försvarbart att den familj som har ett barn får bidrag för upp till maximalt 80 kvadratmeter. Det kan jag försvara, och jag känner inte att detta skulle plåga barnfamiljer eller de familjer som lever under små omständigheter. Om kds vill knipa poäng i detta sammanhang så à la bonne heure – det bjuder jag på.

Anf. 32 ULF BJÖRKLUND (kds) replik

Herr talman! Det måste ändå vara så att moderaterna vill spara pengar när de här vill dra in 300 miljoner kronor genom att utöver regeringens tidigare förslag skära ned ytorna med 10 kvadratmeter per boendekategori. Jag misstänker att om man vill utforma ett paket för att stödja barnfamiljerna framöver och om det däri skall ligga med ett vårdnadsbidrag – vilket vi naturligtvis kommer att stödja – kommer det att kosta betydligt mer än 300 miljoner kronor. Det innebär att moderaterna framöver för en gångs skull kanske vill ställa sig bakom en utgiftsökning.

Det som förvånar mig är att de inte ser hur de samlade effekterna av alla typer av besparingar som har gjorts under senare år drabbar ensamstående med barn, större familjer osv. Det allvarliga är att man inte har helhetssynen. Det är det som vi kritiserar regeringen för, och moderaterna tycks nu ha hamnat i samma fälla.

Anf. 33 LARS STJERNKVIST (s)

Herr talman! Jag vill först yrka bifall till utskottets förslag, så att jag inte glömmer bort det.

Det är i en sådan här debatt naturligt att var och en känner ett behov av att lägga tyngdpunkten vid de delar i förslaget där man har egna åsikter och alltså inte är överens med de övriga. Jag tycker ändå att det finns skäl att erinra om att den bild som hittills framkommit i den här debatten kanske inte är riktigt rättvis. I det betänkande som vi nu behandlar är nästan alla partier överens om nästan allt.

På den viktigaste punkten är vi i det närmaste överens, nämligen att vi tyvärr måste spara på bostadsbidragen. Under 90-talet har kostnaderna för bostadsbidragen ökat från knappt 3 miljarder till en beräknad

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

kostnad för detta år om 9 miljarder. Det har varit en medveten ambitionshöjning. Hyran har stigit kraftigt, och det är självklart att vi måste följa efter med bostadsbidrag för att skydda dem som är allra mest utsatta.

Bekymret är dock att vi i år har budgeterat bara ungefär 7 miljarder. Vi är i utskottet överens om att vi måste rätta mun efter matsäcken, precis som alla andra inklusive vi politiker i alla sammanhang borde göra. Vi måste se till att kostnaderna för bostadsbidrag håller sig inom den ram som riksdagen har gett oss, inom de 7 miljarderna. Vi har därför tagit på oss ett sparbeting om 2,3 miljarder kronor. Om detta är de flesta nästan helt överens.

Moderaterna säger förstås att de vill spara litet mer, men Sten Andersson säger ändå att det egentligen är fråga om deras egna förslag, som regeringen har stulit innan bläcket ens hann torka. Jag tycker att det inte är riktigt sant. Så länge som jag har varit politiskt aktiv har moderaterna alltid velat spara mycket mer än alla andra, oberoende av konjunktur och annat. Att det är era förslag är alltså kanske att ta i. I det här läget sammanfaller dock våra åsikter i viss utsträckning.

Vänsterpartisterna säger, vilket inte heller är helt unikt i politiska sammanhang, att de förstår att man måste spara men att de inte vill spara fullt så mycket som regeringen sparar. Också Per Lager ställer sig i stort sett bakom dessa besparingar, även om han i sitt inlägg argumenterade mot en del av det som Miljöpartiet har ställt upp på. Men det finns ändå en ganska stor enighet.

Det slog mig för övrigt när jag lyssnade på Erling Bager att denne stod för en hyllning till regeringen som jag inte har hört ens från den rödaste socialdemokrat. Det var nästan så att jag väntade mig att han på slutet skulle avslöja att han hade konverterat till socialdemokratin, men fullt så långt gick han inte. Det var ändå ett riktigt hyllningstal.

Alla är överens om att vi måste spara, att vi måste se till att hålla oss inom den ram som vi har fått. Vi är i utskottet också överens om att vi skall övergå till ett nytt system för inkomstprövning. Det är självklart att vi som politiker, när vi skall spara pengar i de här systemen, ställer oss frågan: Är det möjligtvis så att det finns några pengar som betalas ut men som inte överensstämmer med målet för bidragen? Det behöver inte nödvändigtvis bero på att människor fuskar, utan det kan bero på att reglerna är oklara, att det finns administrativa rutiner som inte är alldeles lättolkade och som gör att man betalar ut mer pengar än vad man egentligen från början hade tänkt sig när stöden utformades.

Det förslag som flera har varit inne på, nämligen en ny inkomstprövning, innebär att man först betalar ut ett preliminärt bidrag och sedan när deklarationen är klar fastställer det slutliga bidraget. Det gör att man i vissa fall antingen kan få litet mera pengar än det preliminära eller får betala om inkomsterna har stigit. Det här systemet gör att vi sparar drygt 1 miljard kronor. Alla är överens om att den här övergången är bra.

Bekymret är att när vi gjort denna inte så smärtsamma förändring, även om dessa 1 100 miljoner kommer att märkas i en mängd plån-

böcker som inte är så välfyllda, räcker det ändå inte. Det fattas fortfarande drygt 1 miljard kronor, som vi på något sätt måste spara ihop.

När vi behandlat detta i utskottet och fört diskussioner mellan och inom partierna har jag känt att alla haft en oerhört stor respekt för att det är svårt att när det gäller ett bidrag – som till sin natur är konstruerat så att det skall gå till dem som har särskilda behov, som är utsatta på bostadsmarknaden – hitta enkla lösningar för att spara så här mycket pengar. Vad vi har försökt att göra, och där har jag också upplevt att alla faktiskt har dragit åt samma håll, är att inom den här begränsade ramen se till att fördela pengarna så rättvist som möjligt. Då är det självklart att vi i första hand måste se till att de som har många barn får sina behov av en bra bostad tillgodosedda, därför att de har större behov än andra. Det är t.o.m. så att även om det här är ett besparingsförslag har vi faktiskt tagit i litet extra för att få en liten slant över för att kunna hjälpa dem som har många barn. De bekymmer som flera av talarna välformulerat har beskrivit, bl.a. Ulf Björklund, drabbar i väldigt stor utsträckning dem som har många barn. Det är de som i dag har möjligheten att välja att stanna hemma. För just den kategorin har vi försökt att mildra effekterna genom att något utöka det särskilda bidraget till barnfamiljerna. Trots denna finputsning blir ändå sluteffekten av att man måste spara så här mycket pengar att det får svåra konsekvenser för många som redan har det besvärligt.

Jag vill gärna upprepa att vi är överens om en hel del när det gäller inriktningen och skall nu gå över till de delar där vi inte är överens i utskottet.

Vi har i utskottet, i linje med att försöka fördela pengarna så rättvist som möjligt, sagt att det är naturligt att de som har väldigt stora lägenheter och förmögenheter i första hand får en reducering av bidraget. Då säger Miljöpartiet i sin reservation att vi går för hårt fram. Vi kan inte minska bostadsbidraget så mycket till dem som har förmögenhet därför att det inte är säkert att man blir rikare när huset ökar i värde och förmögenheten därmed växer. Det är inte säkert att man kan tillgodogöra sig den vinsten. Kds säger att förslaget får för svåra konsekvenser för de familjer där en är hemma, där familjen alltså valt att fördela arbetet på ett sådant sätt. Både Folkpartiet och kds säger att det här får för dramatiska konsekvenser för dem som bor i stora hus.

Om det bara var så att vi här och nu hade att behandla varje enskilt förslag var för sig – om vi tycker bra om det eller om vi inte tycker om det – skulle jag egentligen vilja överraska talmannen genom att yrka bifall till samtliga reservationer som finns till betänkandet. Om jag gör det måste jag självklart också vara beredd att ta konsekvensen av det. Då måste jag föreslå besparingar inom andra områden. Eftersom vi har ägnat oss åt budgetarbete vet vi alla att det inte är alldeles enkelt att hitta något annat utgiftsområde i statens budget där man med lätthet kan hämta dessa pengar. Dessutom är det så att bostadssektorn hittills totalt sett har fått bära en väldigt liten andel av besparingarna sedan vi socialdemokrater kom tillbaka, just därför att vi vet att de stöd som finns är så oerhört viktiga för att alla människor skall kunna leva ett bra liv.

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Nya regler för
bostadsbidrag*

Det finns naturligtvis ett alternativ till. Det vore att jag yrkade bifall till alla reservationer och sade att den här utökningen av statsutgifterna får vi ta. Någon miljard hit eller dit i den allmänna konkursen kan väl inte spela så stor roll, så låt oss öka underskottet. Då skulle jag gärna vilja påminna om det som Lennart Nilsson sade i den förra debatten om hur oerhört viktigt det är att vi som politiker ser till helheten. När det gäller minskat bostadsbidrag till familjer där en är hemma märks varje hundralapp oerhört tydligt. Men det finns också ett glasklart samband mellan statens ekonomi i stort och familjens hushållsekonomi. Om det är så som Lennart Nilsson påminde oss om, att vi får ned räntorna genom att få ned underskottet, leder det till en bättre ekonomi i de enskilda hushållen. Bara den räntesänkning som skett sedan förra sommaren har lett till att en normal villaägare som har ett lån på en halv miljon har fått en tusenlapp i minskade ränteutgifter, som han förhoppningsvis kan tillgodogöra sig när han lägger om lånen. Det är viktigt för oss att hålla i minnet att det finns ett sådant samband. Därför kommer jag inte att yrka bifall till alla reservationer utan står fast vid mitt yrkande om bifall till utskottets förslag, även om jag har en oerhört stor förståelse för alla de synpunkter som kommit fram.

Det finns dock en punkt i betänkandet som jag skall ta upp och där vi inte följt regeringens förslag, till Erling Baggers stora besvikelse. Det gäller ungdomarna. Även om bostadsbidraget i första hand skall gå till barnfamiljer – vi delar den uppfattning som flera har uttryckt här – har ungdomarna också en oerhört utsatt situation. Många ungdomar har tyvärr inte kommit in i de trygghetssystem som vi som är litet äldre har kommit in i; i de har aldrig fått chansen. De problem som många ungdomar har är ett alldeles nytt begrepp, mambor, äldre ungdomar som tvingas bo kvar hemma långt efter det att de har inträtt i vuxenlivet. En del måste tyvärr flytta tillbaka hem därför att de pressas av de höga boendekostnaderna. Jag tror inte att det är bra för någon att vuxna människor tvingas att bo kvar hemma hos sina föräldrar.

För att göra det möjligt för ungdomar att flytta hemifrån, för att de skall kunna ta de utbildningsplatser som erbjuds och för att de skall kunna aktivt söka jobb har vi lagt tillbaka den besparingen, eftersom den får för svåra konsekvenser, och räddar bostadsbidraget till ungdomar. Den kritik som regeringen har fått kommer från flera olika håll. Det finns en socialdemokratisk motion och motioner från Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centern. Här har vi lyssnat på kritiken.

Sedan finns det ytterligare ett antal förslag. Det gäller bl.a. kretsen av bidragsberättigade. Där ställde Sten Andersson en fråga förut. Det gäller folkbokföring kontra bostadsbidrag och annat. När det gäller dessa frågor kommer Lilian Virgin att tala för utskottets majoritet. Jag avstår från att kommentera dem. Jag hoppas att Sten Andersson kan vänta med att få svar på sin fråga.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 34 OWE HELLBERG (v) replik

Herr talman! Det är bra att Lars Stjernkvist egentligen vill tillgoda alla reservationer. Reservation nr 13 från Vänsterpartiet är en

ytterst viktig reservation i det här sammanhanget. Det handlar om en helhetssyn och om fördelningspolitik, Lars Stjernkvist. Bostadsbidragens ökning från 2 miljarder till 9 miljarder är inte så anmärkningsvärd. Det är en medveten politik och till största delen en följd av förändringarna i skattereformen. Nu skär vi alltså bort 30 % av bostadsbidragen för låginkomsttagarna. Vad gör vi för att höginkomsttagarna skall ta sin del av ansvaret när det gäller dessa förändringar?

En analys och utvärdering av skattereformen i förhållande till inkomster och boendekostnader är nödvändigt och viktigt att göra. Den utvärdering av skattereformen som har gjorts har inte kunnat påvisa eller belysa det förhållandet. Därför är detta ett enormt viktigt argument och krav när vi skall diskutera bostadsbidragen i framtiden. Varför ställer sig inte Lars Stjernkvist bakom den reservationen i nuläget?

Sedan vill jag också kommentera den dåliga behandlingen i utskottet när det gäller de sammantagna effekterna av alla dessa förslag. Vi talar om några miljoner hit och dit i besparingar, men det görs ingen analys av hur dessa slår för hushållen. Hur ser förändringarna ut? Hur stora blir de? Jag tycker att det känns ganska otillfredsställande att i dag fatta beslut när man inte har fått de kunskaperna och den informationen. Varför har man inte kunnat ta fram detta, Lars Stjernkvist? Jag har vid flera tillfällen efterlyst det i utskottet.

Anf. 35 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! Om man summerar alla skattehöjningar som vi har genomfört efter förra valet kommer man upp i summan ca 50 miljarder kronor. Varenda krona har vi motiverat med att besparingen är nödvändig för att saneringen av statens finanser skall kunna fördelas på ett rättvist sätt.

Då säger Owe Hellberg: Låt oss sätta oss ned och göra en analys av de fördelningspolitiska konsekvenserna. Visst, det kan man göra ibland. Men det är inte i första hand så att de som i dag har det besvärligt på bostadsmarknaden efterfrågar mera av analyser och konsekvensbeskrivningar. Vad dessa människor behöver är pengar, Owe Hellberg. De pengarna har vi fått fram genom de höjda skatterna. Jag har ingenting emot att vi gör den typen av analyser, och det pågår dessutom ett arbete med en uppföljning av skattereformen. Det är bra och viktigt. Men i första hand, Owe Hellberg, är det inte analyser utan handling som de som har det besvärligt behöver.

Anf. 36 OWE HELLBERG (v) replik

Herr talman! Problemet, Lars Stjernkvist, är ju att man börjar baki-från. Denna analys och konsekvensbeskrivning skulle naturligtvis ha varit gjord när vi började att hantera frågan om besparingar i bostadsbidragen. De utgår ju inte från skattereformen. Vi vet att bostadsbidrag och skattereformen hör ihop. Det handlar om fördelningspolitik och neutralitet mellan låginkomsttagare och höginkomsttagare. Vi skulle naturligtvis ha fått ta del av en analys innan vi tog itu med det här ärendet. Det är svårt för ett litet parti som Vänsterpartiet att ta ett sådant

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Nya regler för
bostadsbidrag*

initiativ. Det måste naturligtvis regeringen göra för att sedan återkomma i frågan så fort som möjligt.

Anf. 37 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! Det finns en konflikt i politiken som jag tycker att Vänsterpartiet och en del andra helt bortser ifrån. Å ena sidan måste vi som politiker, när det finns allvarliga ekonomiska problem, agera snabbt. Varje dag innebär att staten tvingas att betala en massa ränteutgifter. Då måste vi agera snabbt för att förhindra detta. Å andra sidan är det självfallet viktigt att man – som Owe Hellberg säger – försöker att grunda alla beslut på så djupa analyser som möjligt. Men om man skulle följa Owe Hellbergs recept är det alltid för tidigt att fatta de svåra besluten. Vi måste i så fall alltid vänta på mera analys. Lennart Nilsson sammanfattade i den förra debatten Vänsterpartiets politik med ett ord: populism. Tyvärr tvingas jag instämma i den beskrivningen.

Anf. 38 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag tyckte att Lars Stjernkvist var mycket hovsam i sin ton och i sitt framförande. Det kan bero på att det inte är längesedan som det var första maj. Han och hans kolleger åkte då land och rike runt och omtalade sig själva som de smås försvarare. Såvitt jag förstår är det nödvändigt med ett sådant tonläge när man skall genomföra en besparing som trots allt handlar om 2,3 miljarder kronor.

Lars Stjernkvist, det har hänt att vi moderater från riksdagens talarstol har blivit kritiserade för besparingsförslag. Bläcket hann knappt att torka förrän det kom i stort sett samma förslag från Stjernkvists parti, från regeringen i Rosenbad. Jag noterar att det är en viss skillnad – inte bara i politiken utan även i avståndet – mellan Rosenbad och Helgeandsholmen. Då tänker jag på 29-åringarna. Jag förvånar mig över att man inte har kontakter mellan regeringen och de socialdemokratiska ledamöterna i bostadsutskottet.

Herr talman! Detta med utvidgning av kretsen skall tydligen Lilian Virgin senare tala om. Därför skall jag inte ställa någon fråga om det.

Jag noterar i alla fall att vi moderater får beröm för att vi är duktiga på att spara. Men vi sparar inte för sparandets egen skull, utan vi sparar därför att det är en förutsättning för en fungerande framtida ekonomisk och social tillvaro för hela det svenska folket.

Anf. 39 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! När jag lyssnar på Sten Andersson kommer jag att tänka på jätten Glufs-Glufs. Hur mycket besparingar man än stoppar i honom så blir han aldrig nöjd. Alldeles oberoende av i vilket ekonomiskt klimat som vi har diskuterat bostadspolitik eller något annat område där vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att vi med samhälleliga insatser omfördelar resurser, har ni moderater alltid sagt att det måste sparas och skäras ner. Statens inblandning måste minskas.

Innan vi ens har fastställt det här beslutet – som vi är överens om får svåra konsekvenser – har ni moderater lagt fram nya förslag för riksdagen om besparingar på bostadsområdet med sammanlagt 4 mil-

jarder kronor. Utöver vad som krävs för att man skall få balans i landets ekonomi vill ni gå vidare och spara för att möjliggöra kraftiga skattesänkningar. Nej, Sten Andersson, jag kan med gott samvete säga att jag försvarar de som är utsatta. Det kan ibland innebära att man måste spara, därför att de som är utsatta har det största behovet av att vi har en samhällsekonomi i balans. Men när Sten Andersson med darr på stämman säger att han sparar och försöker att ta hänsyn till dem som är utsatta, då är han inte trovärdig. När han sparar så gör han det av ideologiska skäl. Så har han alltid gjort och det tänker han tydligen fortsätta med.

Prot. 1995/96:93
8 maj

**Fel! Okänt
växelargument.**

Anf. 40 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Vi moderater vill genomföra häftiga besparingar, påstår Lars Stjernkvist. Men jag sade i mitt inlägg att vi instämde i stort i den summa som regeringen föreslog skulle sparas. Sedan har tyvärr Lars Stjernkvists parti genom utvidgningen av kretsen av bidragstagare försämrat den besparingen.

Herr talman! Till sist: Som moderat skäms jag inte ett ögonblick för att jag driver och agerar för en politik som går ut på att minska statens inflytande och i stället öka de enskilda människornas inflytande.

Anf. 41 ERLING BAGER (fp) replik

Herr talman! Det är ett märkligt förhållande i kammaren just nu. Det är i alla fall nytt för mig. Jag försvarar hela den socialdemokratiska propositionen nr 186 och attackeras då av företrädare för socialdemokraterna i bostadsutskottet. Vad jag är överens med regeringen om är att man inte skall göra ytterligare nedskärningar för barnfamiljerna med 300 miljoner kronor. Vi anser att de samlade effekterna som drabbar barnfamiljerna går för långt. Barnbidragen minskar och flerbarnstillägen försämras. De generella besparingarna drabbar alla och även barnfamiljerna. Därutöver kommer de redan i propositionen föreslagna försämringarna.

Att därtill lägga ytterligare 300 miljoner i besparingar som drabbar barnfamiljerna anser vi vara helt orimligt. Även den bostadspolitiska utredningen har konstaterat att redan regeringens förslag slår hårt mot barnfamiljerna.

Herr talman! Jag tror att Lars Stjernkvist misstar sig när han bedömer de samlade effekterna för barnfamiljerna och tycker att han i denna fråga borde lyssna mer på kamraterna i regeringen.

Anf. 42 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! Erling Bager sade att han attackeras av mig, därför att han försvarar regeringen. Då missförstod han mig helt. Vad jag sade var att Erling Bager lät som en socialdemokrat, och det var en komplimang.

Sedan håller jag med Erling Bager om att det är en oerhört svår avvägning när det gäller om det är de barnfamiljer som bor i stora lägenheter eller stora hus eller ungdomarna som mest behöver de 300 miljonerna, om vilka vi har delade meningar om vilka de skall gå till.

Prot. 1995/96:93
8 maj

Jag medger att man kan resonera både för och emot, men när det gäller ungdomarna vill regeringen helt ta bort bidragen utan att det egentligen finns någon särskilt bra analys av vilka konsekvenser det får för ungdomarna. Däremot finns det ett ganska bra underlag i propositionen när det gäller beskrivningen av de konsekvenser som olika förslag får för barnfamiljerna.

Jag säger inte att detta inte innebär några problem. Självfallet kommer detta att fresta på hushållsekonomin för dem som bor i stora hus eller lägenheter. Men i valet mellan två svåra alternativ har vi i utskottet på just denna punkt gått emot regeringens förslag.

Anf. 43 ERLING BAGER (fp) replik

Herr talman! Jag medger att man ibland måste göra svåra avvägningar. Vi prioriterar barnfamiljerna, som vi menar drabbas hårt. Vi kan därför inte göra ytterligare besparingar.

Jag tror återigen att Lars Stjernkvist misstar sig när han bedömer de samlade effekterna. Många barnfamiljer kommer exempelvis att tvingas bort från egna hem och radhus. Det har tidigare varit ett uttalat politiskt mål att bostadsbidragen skall innebära att barnfamiljer skall kunna bo i villa eller radhus. Nu sitter de där, och när vi skär ned i två etapper finns det även andra effekter som drabbar barnfamiljerna. Detta är att gå orimligt långt, och det protesterar vi mot från Folkpartiets sida.

När det sedan gäller regeringens förslag om de ungdomar som saknar arbete har regeringen skrivit att man vill stimulera ungdomarna till att studera vidare. Därigenom skulle man uppnå samma effekter som med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Men det kanske är så att Lars Stjernkvist inte heller tror på regeringens arbetsmarknadspolitiska åtgärder och på detta att man skall stimulera ungdomar att studera vidare. Man måste fråga sig var Lars Stjernkvist står när han bedömer regeringens trovärdighet. Den är tydligen väldigt låg.

Anf. 44 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! Nej, Erling Bager, jag har inte blivit folkpartist.

Av alla de förslag som vi har att behandla här i riksdagen är det på en enda punkt som jag, tillsammans med mina s-kamrater i bostadsutskottet, har kommit fram till att regeringen inte har den absolut bästa lösningen. Men det är bara en liten marginalanteckning i det stora hela.

Det är litet synd att Erling Bager gör detta till en debatt där barnfamiljer ställs mot ungdomar. Det är något som vi som politiker ofta råkar ut för – pensionärer ställs mot barnfamiljer osv. Men egentligen är det ju inte det som frågan handlar om. Det finns nämligen rika ungdomar och fattiga ungdomar, det finns rika pensionärer och fattiga pensionärer, det finns barnfamiljer som har det väldigt gott ställt och klarar sig utan bidrag och det finns barnfamiljer för vilka bidragen är helt nödvändiga.

Vad vi har sagt i detta förslag är att låt oss nu, när det är ont om pengar, koncentrera stödet på ett sådant sätt att alla får stöd till en bra bostad. Om det sedan är någon, barnfamilj eller annan, som vill bo bättre än bra och som vill ha en större lägenhet, får man själv betala allt

som det kostar för det som är utöver en bra standard. Jag tycker att det är en rimlig princip. Den är tydlig, klar och rättvis. Det innebär problem vid omställningen, visst. Men förslaget innebär ändå en ganska rimlig fördelningsprofil, vilket har väglett oss när vi har omfördelat pengarna från barnfamiljer i stora hus till ungdomar.

Prot. 1995/96:93
8 maj

**Fel! Okänt
växelargument.**

Anf. 45 ULF BJÖRKLUND (kds) replik

Herr talman! Lars Stjernkvist tyckte inte att det blev en riktigt rättvis bild, eftersom diskussionen väldigt mycket handlar om det som vi inte är överens om. Men samtidigt handlar det ju i det här fallet om att de individuella inkomstgränserna drabbar barnfamiljerna. Det är väl ändå en rättvis bild att så är fallet.

Socialdemokraternas och Centerpartiets stöd av moderaterna när det gäller att minska boendeytan, som ju ytterligare drabbar barnfamiljerna, är också en rättvis bild av vad som händer, liksom svuxabidraget, där man tar bort barn tillägget. Oroas inte Lars Stjernkvist av konsekvenserna för de äldre som studerar och har barn, vilka nu drabbas i andra led av det minskade bostadsbidraget?

Visst handlar detta om prioriteringar, vilket är precis vad Lars Stjernström säger. För vår del har vi sagt att vi i det här fallet prioriterar barnfamiljerna före ungdomarna mellan 18 och 29 år. Det är naturligtvis väldigt svårt att prioritera den ena eller den andra gruppen; det vill jag gärna medge. Så visst respekterar jag att socialdemokraterna vill prioritera ungdomarna. Men jag tycker ändå att i valet mellan dessa två grupper borde ungdomar, åtminstone i 18–20-årsåldern, kanske bo kvar hemma under åtminstone några år om de ändå är arbetslösa och det finns utrymme hemma. Som ung är man ändå betydligt mer flexibel än som en hel familj. De har enklare att flytta och röra på sig. Av det skälet har vi sagt att vi här tvingas att stödja barnfamiljerna.

Oroas inte socialdemokraterna av den samlade effekten? Jag undrar om grundmålsättningen att varje barn skall ha ett eget rum finns kvar i verkligheten, eftersom de större familjerna nu måste lämna de större bostäderna?

Anf. 46 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! Nu förstår jag att Ulf Björklund är upprörd, för då brukar han alltid kalla mig för Lars Stjernström.

Ulf Björklund frågade om jag inte är orolig. Jo, men det är ju så att regeringens förslag och det som Ulf Björklund nu argumenterar för innebär att ungdomarna förlorar hela sitt bostadsbidrag. Däremot har vi inte sagt att vi skall ta bort alla bostadsbidrag till barnfamiljerna. Fortfarande, med det förslag som vi socialdemokrater står bakom, kommer den övervägande delen av bostadsbidragen att gå till barnfamiljerna, och de skall gå till barnfamiljerna. För dem som har många barn förbättrar vi dessutom något. Men vi tycker att det skulle få alltför hårda konsekvenser om man helt tog bort bostadsbidragen till ungdomar, vilket skulle bli effekten av Ulf Björklunds resonemang, åtminstone för alla dem som inte studerar.

Prot. 1995/96:93
8 maj

Ulf Björklund säger att ungdomar har mycket lättare att röra på sig. Men det är just det som är problemet. Om man inte kan få något jobb och inte kan flytta hemifrån för att ta den utbildningsplats som kanske finns någon annanstans än där man råkar bo, då kan man inte röra på sig. Det är därför mängder av ungdomar här i landet är fastnitade hemma hos sina föräldrar, trots att de för länge sedan varit flygfärdiga. Det problemet vill vi inte göra värre genom att ta bort ungdomsbo-stadsbidragen.

Vi lägger inte fram detta förslag därför att vi struntar i barnfamiljerna eller därför att vi inte förstår deras situation utan därför att vi tvingas att välja mellan olika, oerhört svåra alternativ.

Anf. 47 ULF BJÖRKLUND (kds) replik

Herr talman! Jag har också sympati för ett stöd till ungdomarna mellan 18 och 29 år. Det råder ingen tvekan om det. Men det handlar ju alltså om att prioritera. Jag skulle precis som Lars Stjernkvist gärna yrka bifall till många av de reservationer som jag i dag inte har yrkat bifall till, men eftersom det handlar om en prioritering är det ju inte möjligt. Detta är en sådan motion som ger skäl att tänka till. Men jag undrar ändå var gränsen går, eftersom man från socialdemokraternas med flera partiers sida dessutom säger att man vill vidga kretsen av bidragsberättigade. Man undrar var gränsen går egentligen när man vill spara pengar och samtidigt utvidga kretsen bidragsberättigade. Detta rimmar illa och är inte konsekvent.

Däremot tycker jag att Miljöpartiet kan få en eloge, därför att de är konsekventa. Per Lager yrkade ju bifall till reservationerna 1 och 12, så han tog ändå ett steg åt rätt håll, vilket Lars Stjernström och jag tyvärr inte har klarat.

Anf. 48 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! Vi vill utvidga kretsen, sade Ulf Björklund. Lilian Virgin kommer sedan att gå in på hur vi har resonerat i det fallet. Men det är just på grund av att vi inser de ekonomiska problemen som vi inte har kunnat lägga fram ett färdigt förslag – vi har inte finansieringen klar. Det är alltså på grund av de svåra prioriteringar som Ulf Björklund nämnde.

Jag kan inte låta bli att kommentera att Ulf Björklund, framför allt i sitt huvudordförande, gjorde detta till en oerhört viktig principiell fråga. Vi som är emot Ulf Björklunds förslag skulle vara emot familjen och för familjens upplösning, medan däremot kds, nu möjligtvis tillsammans med Miljöpartiet, ensamma försvarar kärnfamiljen.

Jag har ingenting emot att man i en familj väljer att fördela arbetet på ett sådant sätt att kvinnan stannar hemma hos barnen, särskilt inte när de är små. Däremot inser jag att det faktiskt får en del samhällsekonomiska konsekvenser. Jag vet nämligen att vi i detta land för vår välfärd är oerhört beroende av att alla de kvinnor som i dag deltar i arbetslivet gör en bra insats.

Det är vad det handlar om. Skapa inte motsättningar som egentligen inte finns!

Anf. 49 PER LAGER (mp) replik

Herr talman! Det finns smärtgränser i alla nedskärningssystem, Lars Stjernkvist. Socialdemokraterna i utskottet gjorde en helomvändning när det gällde just bostadsbidragen för ungdomar som inte studerar, vilket var mycket sunt. Det respekterar jag. Det byggde ju bl.a. på en miljöpartimotion.

Precis på samma sätt har jag funnit att smärtgränsen har gått just vid införandet av systemet med individuella inkomstgränser. Det skulle alltså drabba människor på ett sätt som jag inte riktigt kan acceptera.

Något som Lars Stjernkvist kanske inte nämnde men säkert menade är att man måste finansiera ett sådant här förslag. Självfallet måste man det. Jag har ingen finansiering i dag, men Miljöpartiet kommer se till att det finns en finansiering av detta förslag i budgeten till hösten, om det skulle vinna gehör. Så viktigt är det.

Den reservation som kds och Vänstern har gjort angående analys av förslagets ekonomiska konsekvenser borde socialdemokraterna kunna bifalla ganska enkelt. Det vore en klok sak. Orsaken till att vi fattar beslut väldigt sent är ju bl.a. att underlagen är svåra att få tag i, och vi behöver mycket kunskap och analys innan vi fattar beslut.

Anf. 50 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! Jag känner att vi har jobbat konstruktivt med den här frågan i utskottet. Men trots att vi socialdemokrater tyckte att regeringens förslag till stora delar var bra, har vi försökt att tillgodose de som vi tycker berättigade kritiska synpunkter som framkommit från Miljöpartiet och andra, t.ex. när det gäller ungdomarna.

Men självfallet har vi inte kunnat vika en millimeter från principen att de förändringar som görs måste vara finansierade. Vi har lyssnat och arbetat tillsammans i utskottet.

Nu säger Per Lager här i debatten att han går emot sitt förslag. Vi andra har ingen som helst möjlighet att ta ställning till vilka de ekonomiska konsekvenserna egentligen blir. Vad Per Lager tycker skall vi få veta någon gång i höst.

Om Per Lager för fram ett förslag på detta sätt, vet han att det inte finns några förutsättningar för oss andra att stödja det. Så kan man uppträda om man representerar ett litet parti, långt ifrån ansvar för helheten. Men om man vill påverka och ta ansvar kan man inte agera på ett sådant sätt.

Anf. 51 PER LAGER (mp) replik

Herr talman! Detta handlar inte om något förslag som jag lagt fram i utskottet. Däremot är det ett stöd för kds reservation. Jag sade att vi skulle återkomma med finansieringen. Det är rimligt att ibland göra så; det får man lov till i politiken. Det är ju så det går till många gånger.

Skulle det här innebära något opålitligt eller populistiskt? Nej, jag vill inte alls se det på det viset. I stället är det flexibiliteten som ibland tar sig sådana här uttryck. Man måste tänka en gång till och göra eventuella ändringar i sina ställningstaganden.

Prot. 1995/96:93
8 maj

Anf. 52 LARS STJERNKVIST (s) replik

Herr talman! Jag har ingenting emot att lyssa och ta hänsyn. Det tycker jag att man skall göra. Men nog är det litet märkligt att vi i flera veckor har behandlat detta i utskottet och varit helt överens om att vi skall göra den här förändringen, att vi tyvärr tvingas ta en del pengar från de familjer där en av makarna är hemma.

Per Lager har inte haft några invändningar mot detta, utan han nämner det här. Han yrkar inte ens bifall till reservationen, men man kunde tolka inlägget som att Miljöpartiet har svängt i den här frågan.

Om det var så att Miljöpartiet ville påverka och fortsätta ta ansvar för att helheten blev bra, då hade Per Lager valt ett annat sätt att presentera omsvängningen från Miljöpartiets sida. Han skulle inte ha gjort det i en bisats i ett huvudanförande i en debatt.

Jag beklagar detta, därför att jag tycker att vi har arbetat konstruktivt för att uppnå en helhet som så många som möjligt har kunnat ställa upp bakom.

Anf. 53 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Herr talman! Låt mig först säga att det är intressant att lyssna på diskussionen, även om jag inte förstår alla argument som förs fram av bl.a. Folkpartiet och Moderaterna.

I propositionen lämnas förslag till ändrade regler för bostadsbidrag. Jag blir förvånad över att man i Folkpartiet tycker att det är märkligt att utskottet inte helt följer regeringens förslag. Det vore konstigt om vi inte skulle få ta hänsyn till de motioner som olika partier lagt fram. Jag antar att man bara har den synen när man själv inte tycker att ett förslag är bra.

Det handlar bl.a. om att man skall införa ett nytt inkomstprövnings-system, som beräknas innebära en betydande minskning av statens kostnader. Samtidigt skall också kostnadskontrollen förstärkas.

Syftet med propositionen är att minska statens kostnader för bostadsbidragen med 2,3 miljarder kronor. Det är ingen lätt uppgift att prioritera; det håller jag faktiskt med om. Centerpartiet anser dock att det är nödvändigt att hejda den snabba kostnadsökningen i statens finanser, även för bostadsbidragen.

Totalt betalar staten ut ca 9 miljarder kronor årligen i bostadsbidrag. Det är en ökning från 2,7 miljarder budgetåret 1989/90 till 9 miljarder kronor i år. Det går helt enkelt inte att fortsätta så, eftersom vi inte har så mycket pengar att fördela.

Man efterlyser olika saker för att kunna ta ställning till detta, och jag skulle vilja erinra om Riksrevisionsverkets analys. Där har man granskat bostadsbidragssystemets effektivitet och tittat på det i förhållande till andra övergripande mål, nämligen att arbetslinjen skall gälla i Sverige och att det skall hushållas med statens medel.

Det finns tre målsättningar för bostadsbidragen:

Det första är höjd boendestandard för resurssvaga hushåll. Det andra är höjd utrymmesstandard, så att varje barn garanteras ett eget rum. Det tredje är höjd konsumtionsnivå för resurssvaga hushåll med barn.

Riksrevisionsverket har konstaterat att dessa tre mål är väl uppfyllda, men att staten har betalat alldeles för mycket för att nå målen.

Man bedömer att ca 1,5 miljarder kronor betalas ut på felaktiga grunder till hushåll som har uppgivit oriktiga uppgifter. Det har inte någon sagt något om här i dag, och det förvånar mig.

Det här visar att kontrollinsatserna måste förändras och också skärpas. Jag tycker att det är mycket beklagligt att systemet missbrukas. Det får faktiskt till följd att vi nu får ett sämre utfall av bidragssystemet till människor som behöver det. Det har ju till syfte att utjämna olikheter mellan familjer. Alla skall ha möjlighet att bo i en bra bostad. Jag tycker att det är enormt viktigt att bidragsfusket uppmärksammas. Bara det att vi diskuterar problemet kan förhoppningsvis bidra till att det sker en förbättring.

Herr talman! Centerpartiet anser att boendet är en stor del av välfärden. Alla människor skall ha rätt till en bra bostad till en rimlig kostnad. Därför har vi i vår motion till propositionen påtalat vikten av att även ungdomar mellan 18 och 29 år som inte studerar skall ha möjlighet till bostadsbidrag. Det är rimligt eftersom det handlar om självkänsla. De som är mellan 18 och 29 år är ju inte barn, utan vuxna människor som är på väg ut i samhället med möjlighet att själva ta ansvar för sitt eget liv. Jag tycker att vi har en konstig syn på ungdomar när vi pratar om att det bara är för dem att bo hemma. Inte var det så när jag växte upp. Jag flyttade hemifrån när jag var 14 år, och det är jag faktiskt glad för. Ungdomar behöver stå på egna ben. Det är bra att majoriteten i utskottet har bifallit denna motion. Det hälsar jag med tillfredsställelse.

Även hushåll med låga inkomster skall nämligen kunna bo bra. Det är ju inte så att bostadsbidrag betalas ut precis hur som helst. Det ges faktiskt bara till dem som har låga inkomster. För att det skall kunna ske krävs att man har ett grundansvar, med prioritering. Vi i Centerpartiet anser att de som bäst behöver samhällets stöd skall prioriteras.

Det är glädjande att Moderaterna anser att vårt förslag om en besparing på 300 miljoner genom begränsning av den bidragsgrundande bostadsytan är bra. Men samtidigt måste jag beklaga att Moderaterna inte ser ungdomarnas behov.

Herr talman! I dag behandlar vi och beslutar om endast en liten del av helheten när det gäller bostäder, nämligen bostadsbidragen. Det finns en rad andra frågor som också berör boendet. Det är frågor som har berörts förut här i dag. Det handlar om hushållens möjligheter att påverka sina kostnader. Jag blir förvånad över att kds rabblar upp en mängd saker som har försämrats för barnfamiljer. Men man nämner inte med ett ord de saker som har blivit bättre för barnfamiljer, nämligen sänkt moms på mat och bättre räntor på bolånen. Jag tycker att vi skall vara rättvisa när vi pratar om de här frågorna.

Det handlar också om utformning av och tillgång till ett varierat utbud av bostäder och kostnader för dessa. Här finns det mycket att göra. Vi skulle kunna nämna frågan om byggmoms. Här kan naturligtvis också fastighetsskatten komma in. Jag ber bara att få hänvisa till vårt

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

särskilda yttrande från Centerpartiet i den frågan. Inte minst handlar det om räntekostnaderna för bolånen.

För oss i Centern är det viktigt att vi har en helhetsbild när det gäller boendet och att vi för en bra bostadspolitik. Därför tar vi ett ansvar för statens finanser. Vi tar inte ansvar för Socialdemokraterna. Vi är inget stödparti till Socialdemokraterna. Men vi är glada för att vi är med och påverkar. Jag förstår att det känns litet surt för andra som inte har gått in i det ansvarstagandet, utan hellre väljer att bara opponera för opponerandets skull.

Det behövs också en större lyhördhet, tycker jag, när det gäller bostadsbyggandets betydelse för tillväxten i ekonomin och, inte minst, för att skapa arbetstillfällen i Sverige.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 54 ERLING BAGER (fp) replik

Herr talman! Jag vill till min kollega i bostadsutskottet, Rigmor Ahlstedt, Centerpartiet, säga att det kanske inte är så lätt att i den här debatten se vilka som stöder regeringen.

Men just i fråga om proposition 186, när det handlar om att inte skära ned mer för barnfamiljerna, stöder Folkpartiet regeringens åsikt att det är orimligt att gå längre när det gäller nedskärningar. Jag skall inte här upprepa vad jag har sagt tidigare. Men barnfamiljerna har redan fått vidkännas så stora nedskärningar att det inte är rimligt att gå längre. Vi har gjort vår prioritering i Folkpartiet. Vi har konstaterat att ytterligare nedskärningar slår mot de barnfamiljer som bor i egna hem och villor som ofta har stora ytor. Genom ert förslag begränsas den yta som man får söka bostadsbidrag för. Därigenom kommer barnfamiljerna att väsentligen drabbas med ytterligare 300 miljoner, utöver regeringens nedskärning.

Anf. 55 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Herr talman! När det gäller vår diskussion om bostadsytan i bostadsutskottet hoppas jag att ni inte har kortare minne än att ni kommer ihåg att man även med en nedskärning av bostadsytan med 10 kvadratmeter uppfyller målen, t.ex. att varje barn skall ha ett eget rum. Det är inte så dåligt för barnfamiljer som ni låter påskina. Vi skulle också önska att det kanske vore litet bättre. Men när vi har möjligheten att göra något som inte får så otroligt drastiska konsekvenser tycker jag att det är märkligt att Folkpartiet inte ställer upp.

Anf. 56 ERLING BAGER (fp) replik

Herr talman! Vi har sett det som ett bostadspolitiskt mål att barnfamiljer skall kunna bo i villor och radhus även om man har en relativt svag ekonomi. Bostadsbidragen har medverkat till att detta är möjligt. Många familjer sitter i dag i fastigheter som man har svårt att sälja. Det är ekonomiskt kärt på många sätt.

Om nu riksdag och regering gör en helomvändning och begränsar den bostadsyta som man får söka stöd för, kommer dessa barnfamiljer att sitta fast i ett boende som de har stimulerats till. En sådan här ytbe-

gränsning drabbar barnfamiljerna särskilt hårt. De har, som jag har sagt, redan tidigare drabbats. Barnbidragen har minskats, flerbarnstillägget har försämrats och generella besparingar har genomförts. Därtill kommer regeringens förslag, som redan innehåller begränsningar, och så ert förslag, som innebär besparingar på 300 miljoner.

Vi menar att det här slår för hårt. Vi ställer inte upp på ytterligare besparingar som drabbar barnfamiljerna. De har drabbats nog.

Anf. 57 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Herr talman! Jag tycker att Folkpartiet också borde kunna se till den del som handlar om bostadslånen och om vad det har inneburit att räntan har sjunkit. Vi måste faktiskt vara ärliga och säga att det är de familjer som bor i villor och bostadsrätter som också har lån. I regel har inte de familjerna heller rätt till bostadsbidrag. Det beror faktiskt – det måste vi också kunna erkänna – på att de har litet bättre inkomst än familjer som kanske bara bor i hyresrätter.

Anf. 58 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Rigmor Ahlstedt sade att hon inte förstod allt som moderaterna har sagt. Men hon förklarade inte vad det var som hon inte förstod. Men jag förstår att det är svårt att förklara det man inte har förstått.

Att spara 2,3 miljarder är besvärligt, det håller jag med om, Rigmor Ahlstedt. Ändå vill ni faktiskt öka kostnaderna. Ni har sagt ja till att utvidga kretsen bidragsberättigade. Om vi nu tvingas att göra en sådan besvärlig besparing, hur kan man då acceptera ett förslag som bevisligen inte gör det billigare, utan garanterat – jag säger garanterat – leder till ökade kostnader?

Rigmor Ahlstedt lämnade hemmet när hon var 14 år. Det kanske är en behaglig gärning. Men om svenska ungdomar skulle göra så framöver, och söka bostadsbidrag, skulle vi hamna i ett ekonomiskt kaos. Jag hoppas att Rigmor Ahlstedt förblir ett unikum i det fallet.

Till sist, herr talman: Jag har kanske fel, men jag tror faktiskt att Centern av och till har stött kravet på att man inte skall ge bidrag till personer under 29 år. Kan jag ta så kapitalt fel? Jag tror att det inte var så länge sedan.

Anf. 59 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Herr talman! Det är väldigt viktigt att följa med i den samhällsutveckling som råder. För ungdomar i åldern 18–29 år är situationen förändrad. Vi vet mycket väl att de har det knepigare på arbetsmarknaden om de inte studerar. Vi vill dock inte ha ett system där den ena gruppen ställs mot den andra. Vad är det för skillnad här mellan olika ungdomar? Ungdomar som studerar skall få bostadsbidrag och studiebidrag, medan ungdomar som inte studerar utan som arbetar, eller som icke arbetar – de har helt enkelt bara blivit arbetslösa – inte skall ha möjlighet att få bostadsbidrag. Dessa ungdomar är hänvisade till att flytta hem till en familj som kanske redan är trångbodd.

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

När det gäller möjligheterna att prioritera har vi sagt att vi går med på en nedskärning med 2,3 miljarder kronor på bostadsbidragen, men inte för nämnda grupp. Vi lyssnar då till våra egna ungdomar.

Vi måste se på en annan bit och faktiskt prioritera. Vi valde då bostadsytan. Det tyckte Moderaterna var bra.

Anf. 60 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Min skånska är kanske svårtolkad. Jag frågade faktiskt: Har jag fel när jag bestämt hävdar att Centerpartiet för inte så länge sedan ställde sig bakom kravet på att ungdomar under 29 år som inte studerar och som inte har barn inte skulle få bostadsbidrag? Har jag så kapitalt fel, eller har Centerpartiet svängt 180 grader?

Denna proposition innebär många besparingar, men den innebär också garanterat en ökning av våra utgifter. Hur kan det försvaras i nuvarande läge? Jag skulle vara tacksam för ett klargörande svar på den frågan.

Anf. 61 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Herr talman! Svaret finns i Centerpartiets kommittémotion i detta sammanhang. Jag förstår precis vad Moderaterna sagt, trots skånskan. Jag tycker ibland att det är svårt med skånska, men jag accepterar det. Det är så trevligt med dialekter och dem tycker jag att vi skall vara rädda om.

Man får här också se på omvärlden. Och vad händer ute i Sverige i dag när det gäller ungdomar i nämnda grupp? Den frågan har vi tittat på. Var och en måste kunna se detta och kunna förändra ett tidigare ställningstagande. Man måste inte vara absolut statisk. Nämnda kommittémotion står Centerpartiet helt bakom.

Anf. 62 ULF BJÖRKLUND (kds) replik

Herr talman! Rigmor Ahlstedt nämnde inkomstprövningen och det nya systemet – det gamla bäddar för missbruk och fusk. Rigmor Ahlstedt sade att ingen tog upp den viktiga frågan. Jag vill då bara säga att jag hade en ganska ordentlig passus om det som inledning i mitt anförande. Det är emellertid förlåtligt om man inte kan hänga med på alla många ord som sägs här i dag.

Det är inte svårt att rabbla upp alla försämringar, säger Rigmor Ahlstedt, men man kan inte nämna en enda förbättring, t.ex. momsen och räntorna. Då undrar jag: Varför kan Rigmor Ahlstedt inte nämna en enda försämring? Beror det månne på att man har deltagit i de flesta besluten och gått i Socialdemokraternas ledband under det senaste året?

Så till frågan om momsen. Är det ändå inte så att vi, när det ekonomiskt är så svåra tider som det i dag är, inte kan hålla på med en massa generella system och satsa pengar och, som i det här fallet, skära ner momsen för miljonärer? Måste vi inte rikta pengarna till dem som verkligen har behov av hjälp – i det här fallet barnfamiljerna?

När det gäller räntan så är väl utvecklingen inte enbart Centerens förtjänst. Det finns mycket runt omkring oss som påverkar utan att något görs i det här huset.

När man lyssnar på Rigmor Ahlstedt framstår det som alldeles uppenbart att Centern, t.ex. när det gäller gränsen för detta med att flytta hemifrån, håller på att ändra inställning till stöd och över huvud taget till barnfamiljerna. Det har kanske också med samarbetet med Socialdemokraterna att göra.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 63 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Herr talman! Centerpartiet är ett eget parti. Vi samarbetar med alla partier som vill samarbeta, således även med kds.

Jag tycker att det är mycket oärligt av kds att säga att bara de värnar barnfamiljerna. Ulf Björklund vet mycket väl att vi i Centerpartiet egentligen vill ha ett helt annat system för barnfamiljerna. Vi har ju föreslagit ett grundtrygghetssystem, men det har vi hitintills icke fått gehör för. Möjligen är övriga partier intresserade av att på ett annat sätt se på Centerpartiet. Nu ser man ju att vi faktiskt kan vara med och påverka ordentligt.

I momsfrågan är det oerhört viktigt för barnfamiljer att få lägre matkostnader. Visst får också miljonärerna lägre matkostnader, men glöm inte att miljonärerna betalar väldigt hög inkomstskatt. Vi skall vara glada över att vi har några miljonärer kvar i Sverige.

Anf. 64 ULF BJÖRKLUND (kds) replik

Herr talman! Självklart är även Kristdemokraterna intresserade av samarbete, och samarbete är väl ändå det som präglar arbetet i utskottet. I dag har vi dock väldigt mycket koncentrerat oss på konfrontationen. Det är kanske nyttigt med det också ibland; detta för att kunna klargöra var vi står.

Naturligtvis inser jag att Centern även har en viss känsla för barnfamiljerna. Konstigt vore det väl annars. Man verkar ändå vara inriktad åt ett annat håll än tidigare.

Dessutom handlar det om en prioritering. När man i dag prioriterar, väljer man inte generella bidragssystem. Man väljer i stället selektiva system. Vissa grupper har faktiskt betydligt större behov av stöd jämfört med vad en momssänkning betyder för de välbärgade.

Anf. 65 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera kds att läsa dagens DN. Där kan man klart och tydligt utläsa hur mycket man får i bostadsbidrag och hur mycket bostadsbidrag som även barnfamiljer i dag får. Det låter nästan på diskussionen här som att vi nu har tagit bort bostadsbidraget för alla familjer. Det har vi inte gjort, och det har vi heller inte för avsikt att göra. Fortfarande måste det finnas ett grundtrygghetssystem här för att vi skall kunna nå målet att alla människor har en bra bostad. Det är för mig väldigt viktigt.

Jag är glad över, det märkte jag tidigare då Ulf Björklund debatterade med socialdemokraterna, att ju längre diskussionen kom, desto mjukare blev samtalsstenen. Så är det alltså även nu. Detta hälsar jag med tillfredsställelse. Jag tror att vi kommer att komma överens även med kds när det gäller bostadsbidrag till barnfamiljer.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 66 OWE HELLBERG (v) replik

Herr talman! Det låter som om Centern och Rigmor Ahlstedt har stått ensamma på barriaderna när det gäller bostadsbidrag för ungdomar. Naturligtvis är det inte så.

Stark kritik från remissinstanserna, bl.a. från LO, har ju riktats mot det här förslaget. Varför? Jo, återigen: Det handlar om fördelningspolitik. Många ungdomar är låginkomsttagare och behöver det här stödet. Naturligtvis tog Vänsterpartiet upp den frågan i sin motion och ställde krav på att bidraget behålls. Den utgångspunkten skall man ha. Det går inte att bara titta på ungdomar som en grupp för sig.

Det är roligt att höra Rigmor Ahlstedt tala om orättvisor mellan hyresrätt, bostadsrätt och egnahem samt mellan olika inkomstklasser. Ja, mycket av detta handlar just om fördelningspolitiken. Därför tycker jag att Centern skall ställa upp på reservation nr 13 från Vänsterpartiet. Det behövs nämligen en analys och en utvärdering av skattereformen, vilken ju är grunden till mycket av det som vi i dag håller på med. Vidare gäller det att återkomma till riksdagen med förslag till förändringar som innebär ett på alla sätt och vis rättvisare system.

Anf. 67 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Herr talman! Owe Hellberg får en känsla av att jag står ensam på barriaderna. Ja, om jag låter litet kaxig, så beror det kanske på att jag som ensam centerpartist i bostadsutskottet är tvungen, och det är jag också väldigt glad över, att försvara Centerpartiets bostadspolitik.

Jag tycker att det är bra att även Vänsterpartiet tycker att vi har en vettig bostadspolitik. Det handlar om fördelning, precis som Owe Hellberg säger. Bostaden är på något vis grunden för hur människor skall må. Har man inte en bra bostad och har man inte ett egenvärde där man ganska dåligt.

Anf. 68 LILIAN VIRGIN (s)

Herr talman! Jag kommer nu att kommentera de delar i bostadsutskottets betänkande om nya regler för bostadsbidrag som rör kretsen av bidragsberättigade, folkbokföring och bostadsbidrag och administrativa och övriga frågor.

Lars Stjernkvist har ju kommenterat betänkandet i övrigt. På samma sätt som han har gjort vill jag yrka bifall till hemställan i bostadsutskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Bostadsutskottet och riksdagen har vid tre tidigare tillfällen behandlat frågan om kretsen av bidragsberättigade. Bostadsutskottet har vi dessa tillfällen funnit det rimligt att en eventuell vidgning av kretsen bidragsberättigade till att avse personer av samma kön borde göras utan beaktande av samlevnadsform.

Med anledning av tidigare ställningstaganden har frågan tagits upp i propositionen om de nya reglerna för bostadsbidrag. Regeringen har inte ansett att det är rimligt med tanke på de ekonomiska konsekvenserna att öppna möjligheten för alla samboende par, oavsett samlevnadsform, att tillsammans söka bostadsbidrag.

Utskottet har inte lyckats få fram några beräkningar eller annat material som belyser de ekonomiska konsekvenserna. Utskottet kan därför inte ta ställning till tyngden i de ekonomiska argumenten. Det har inte heller varit möjligt för utskottet att bedöma om de eventuella merkostnaderna skulle kunna finansieras genom andra justeringar.

Bostadsutskottet har nu behandlat en socialdemokratisk motion som anser det oacceptabelt att homosexuella sambor diskrimineras med avseende på reglerna för bostadsbidrag. Bostadsutskottet vidhåller sin principiella uppfattning att kretsen bidragsberättigade borde vidgas utan beaktande av samlevnadsform. En utökning av kretsen bidragsberättigade bör i första hand avse alla de som har hushållsgemenskap utan beaktande av deras samlevnadsform i övrigt.

Utskottet inser att de lagändringar som kan erfordras inte är helt okomplicerade. Det gäller bl.a. frågan om i vilka situationer som de aktuella personerna inte skall betraktas som samboende. Vägledande bör då vara att dessa samboende i bidragshänseende så långt som möjligt skall jämföras med samboende man och kvinna enligt de regler som gäller nu.

Herr talman! Utskottet gör ett tillkännagivande till regeringen att ett förslag som möjliggör den förordade utvidgningen av kretsen av bidragsberättigade skyndsamt bör föreläggas riksdagen tillsammans med beräkningar av kostnaderna för ett genomförande.

Om det skulle visa sig att det av lagtekniska eller andra tungt vägande skäl inte är möjligt med en snabb förändring bör det enligt utskottets mening kunna övervägas att som ett första steg utvidga kretsen bidragsberättigade med homosexuella sambor. En sådan begränsad utvidgning skulle kunna åstadkommas relativt enkelt genom att bostadsbidragslagen tas in bland de lagar som räknas upp i lagen om homosexuella sambor.

I reservation nr 11 anför Moderaterna att det nu är mindre angeläget att överväga kretsen av bidragsberättigade. Jag trodde att det gjordes mot bakgrund av att propositionen föreslår att bidragen skall avvecklas för ungdomar som inte studerar och att ungdomsbostadsbidragen skall tas bort i sin helhet. Men nu hörde vi av Sten Anderssons anförande att Moderaterna helt enkelt inte vill utvidga kretsen.

Nu har ju utskottet tagit ställning för att bostadsbidragen för ungdomar under 29 år skall behållas. Utskottet menar att ungdomar skall kunna få stöd för sitt boende när deras inkomst- och boendeförhållande så motiverar. Det är därför motiverat att se över kretsen av bidragsberättigade.

Det är kanhända inte så många som kommer att få fördel av att kretsen bidragsberättigade utvidgas till att omfatta personer som bor tillsammans oavsett samlevnadsform. Om vi ser på boendekostnaderna för hushåll utan barn under 29 år ersätts de med 75 % av kostnaderna i intervallet 1 800–2 600 kr och med 50 % av kostnaderna därutöver upp till 3 600 kr. Bostadsbidraget reduceras om hushållets bidragsgrundande inkomster överstiger 41 000 för ensamstående och 58 000 för makar. Det här innebär att det för sammanboende personer kan vara

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Nya regler för
bostadsbidrag*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

bättre att precis som i dag beräkna bostadsbidrag för var och en om båda har hyreskontrakt på bostaden.

Herr talman! Lagen om bostadsbidrag är inte gammal. Den gäller från den 1 januari 1994 då staten övertog kostnadsansvaret och administrationen av bidragen överfördes från kommunerna till försäkringskassorna. Jag vill påstå att den här lagen är svårtolkad på många sätt. Det gör jag med hänsyn till vårt arbete i utskottet med de föreslagna förändringarna och mot bakgrund av mitt arbete på försäkringskassan där jag har varit ansvarig för bostadsbidragen. En redaktionell översyn av bostadsbidragen skulle behövas. Det är inte rätt att prata om att stävja fusk i alla former. Det kan vara så att det är lagen som är luddigt formulerad. Det kan vara svårt att göra avstämningar och hävda vad som är rätt eller fel. Därför skulle den behöva ses över.

Herr talman! Bostadsutskottet har under våren 1995 anmodat regeringen att förelägga riksdagen förslag till ändring av lagen om bostadsbidrag så att krav ställs på att bostadsbidragssökanden, om det inte finns särskilda skäl, skall vara folkbokförd på den bostad han söker bidrag för. Regeringen säger i propositionen att den delar riksdagens uppfattning att krav på folkbokföring skall ställas men har inte ansett det nödvändigt med en lagreglering. Ett enigt utskott anser att kravet på folkbokföring på bostaden skall komma till direkt uttryck i bostadsbidragslagen och har därför fört fram ett förslag till lagändring. Ändringen föreslås införas i lagens 1 §. Genom ett sådant förtydligande underlättas förståelsen hos de bidragssökande av de krav som ställs och administrationen blir enklare.

Herr talman! De förändringar av bostadsbidragen som genomförs genom den här propositionen och bostadsutskottets betänkande BoU11 är omfattande för den administrativa hanteringen, särskilt inledningsvis. I den ekonomiska vårpropositionen föreslås därför att Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna skall tillföras sammanlagt 40 miljoner kronor i extra anslag för genomförandet. Den ökade arbetsbelastningen för administrationen och utvecklingen av nya ADB-system samt information till allmänheten behöver detta extra anslag för att hanteringen av bostadsbidragen skall bli effektivare i fortsättningen.

I reservation 12 av Vänstern och kds tas frågan om en analys av de samhällsekonomiska sambanden mellan statens insatser för att stödja boendet och dess effekter på de kommunala kostnaderna upp. I reservation 13 av Vänsterpartiet efterfrågas en analys av skatteomläggningens effekter på boendet.

I en bilaga till propositionen redovisas fördelningseffekterna av de föreslagna förändringarna och risken för en övervältring på socialbidragen. Dessutom finns det en analys i det utredningsbetänkande som ligger till grund för förslagen i propositionen. I det utredningsbetänkandet finns också redovisat en analys av bostadsbidragens funktion i relation till skattesystemet.

Utskottet delar de synpunkter som har framförts i motioner och som ligger till grund för reservationerna. De förslag som föreläggs riksdagen bör i så stor utsträckning som möjligt innehålla analyser av förslagens ekonomiska konsekvenser i olika avseenden. Det är mycket vik-

tigt. I det här fallet har vi också fått en mycket omfattande redovisning av konsekvenserna i de olika förslagen. Mot bakgrund av de analyser som har redovisats anser utskottet att de ändringar som nu har föreslagits kan genomföras utan krav på ytterligare analyser. Mot den bakgrunden avstyrks reservationerna.

Herr talman! Utskottet har ytterligare ett tillkännagivande som innebär att det uppdras åt regeringen att göra en översyn av vilka regeländringar som erfordras för att möjliggöra direktutbetalning av bostadsbidragen till annan, t.ex. till hyresvärd, om den enskilde bidragstagaren begär det.

Herr talman! Våra yrkanden är redan framförda, och jag behöver inte upprepa dem.

Anf. 69 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag vill först bara förtydliga en sak. När man lyssnar på Lilian Virgin kan man få uppfattningen att det bara är Moderaterna och kds som inte vill vidga denna krets.

För ordningens skull, och till protokollet, vill jag tala om att den uppfattning vi har delas av en grupp människor, nämligen regeringen med Lilian Virgins egna partivänner. Den är alltså ingen ropandes röst i öknen.

I dessa tider, när vi många gånger tvingas spara mer eller mindre motvilligt, läggs det nu fram ett förslag vars ekonomiska konsekvenser vi inte känner till. Vi vet dock att det kan finnas stora mörkertal, som kan bli oerhört kostsamma. I slutändan kan det få effekten att vi kanske i dag väcker förhoppningar som vi senare får stora problem att infria. Framför allt mot bakgrund av regeringens egen motivering, det statsfinansiella läget, tycker jag inte att man skulle ha haft så bråttom med att i dag göra gruppen större.

Anf. 70 LILIAN VIRGIN (s) replik

Herr talman! Jag kommenterade den reservation som Moderaterna hade gjort. Det var alltså Moderaterna som ansåg att detta förslag inte skulle läggas fram nu.

Jag vill fråga Sten Andersson vad det finns för rimlighet i att ha olika principer. Skall de som bor tillsammans och är homosexuella ha sämre villkor än andra sammanboende par? Är det bara sambor av olika kön som skall kunna få bostadsbidrag?

Anf. 71 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Låt mig säga så här: Det finns mycket som många av oss säkert uppfattar som orättvist. Men vi har inga möjligheter att på en gång säga ja till alla förslag om och beställningar på mer och mer rättvisa. Vi har inte de pengar som vi tror att det, tyvärr, kommer att kosta att genomföra utskottsmajoritetens förslag.

Därför kan jag inte heller precisera vem som skulle få vad eller inte få vad. Kammaren diskuterar nu den kanske största besparingspropositionen någonsin inom det aktuella området. Att då samtidigt föreslå en utvidgning som kostar mer pengar tycker jag inte är särskilt lättsålt. Det

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

är inte lätt att gå ut och tala om det för folk utanför huset, dvs. våra uppdragsgivare – väljarna.

Anf. 72 LILIAN VIRGIN (s) replik

Herr talman! Sten Andersson säger att man kan inse att detta är orättvist, men att det inte finns några möjligheter att göra något åt det.

Vår uppfattning är att detta ändå behöver ses över. Man måste se om kostnaderna blir så stora så att man inte kan klara det, eller om det ändå går att genomföra via omprioriteringar. Vi är också osäkra på vad detta kommer att innebära. Det har inte gjorts några beräkningar av de ekonomiska konsekvenserna. Därför vill vi gå den här vägen. Om det av någon anledning inte går att lägga fram ett förslag för hela gruppen vill vi i alla fall, som ett första steg, ta med de homosexuella samborna.

Anf. 73 OWE HELLBERG (v) replik

Herr talman! Som man ropar får man svar, brukar man säga. Det är precis vad Lilian Virgin gör när hon hänvisar till regeringens synpunkter på fördelningseffekter osv. av försämringarna av bostadsbidragen.

Om man lyssnar på andra – Kommunförbundet, SABO, Hyresgästernas Riksförbund m.fl. – hör man att de säger att det inte är på det här sättet, att detta inte är riktigt. I remissvaren till utvärderingen av skattereformen säger man t.ex. på Boverket att någon utvärdering av bostadsbidragens möjligheter och fördelning i anslutning till skattereformen inte har gjorts.

Man kan då inte gå in bakvägen, och bara titta på de förändringar som görs i dag. Det blir inte hållbart. Som man ropar får man alltså svar.

Anf. 74 LILIAN VIRGIN (s) replik

Herr talman! Jag får väl ropa igen för att få svar. Jag har också läst att utredningen av skattereformen inte i tillräcklig grad skulle ha tagit hänsyn till boendet och konsekvenserna för det.

Jag vill påstå – och det finns också med i underlaget till yttrandet – att de beräkningar som har gjorts i anledning av alla de förändringar i bostadsbidragen och konsekvenser därav som utredningen har tagit fram, har belysts. Där finns också det som rör skatterna med. Jag menar alltså att vi nu har det underlag vi behöver för att kunna ta ställning till bostadsbidragen.

Man skall komma ihåg att utvärderingen av skattereformen inte är helt klar. Vi får återkomma till den.

Anf. 75 OWE HELLBERG (v) replik

Herr talman! I den analys som Riksrevisionsverket har gjort påstås – helt fräckt, måste jag säga – att man i princip kan ta bort 500 kr från var och en som får bostadsbidrag för att komma ned i ett nollsummespel.

Frågar man folk på Kommunförbundet säger de att det inte alls är på det viset. Detta skulle tvärtom leda till ökade socialbidragskostnader

för kommunerna. Sanningen ligger väl någonstans mittemellan. Därför tycker jag att Lilian Virgin sätter alltför stor tilltro till regeringens analys av de fördelningspolitiska effekterna.

Anf. 76 LILIAN VIRGIN (s) replik

Herr talman! Det är inte bara *en* analys vi pratar om. Owe Hellberg uppehåller sig mycket vid utvärderingen av skattereformen.

Jag menar att det är både Riksrevisionsverket och utredningen som har föregått förändringarna av bostadsbidragen, plus regeringens överväganden som vi har bedömt när vi i bostadsutskottet har tagit ställning till detta. Utifrån dessa värderingar och analyser har utskottet fastnat för detta förslag, som vi tror är det bästa möjliga ur fördelningspolitisk synvinkel.

Anf. 77 ANDERS YGEMAN (s)

Herr talman! Frågan om bostadsbidrag till sambor av samma kön har diskuterats sedan 1984, då utredningen om homosexuellas situation, den s.k. homosexutredningen, i sitt betänkande föreslog att även homosexuella par skulle få möjlighet till gemensamt bostadsbidrag. Detta förslag saknades dock i den senare propositionen.

År 1987 slog riksdagen fast att homosexuella inte skall diskrimineras, och att alla former av diskriminering aktivt bör motarbetas. Trots detta diskrimineras fortfarande homosexuella sambor när det gäller möjligheten att få bostadsbidrag.

Sedan dess har frågan gång på gång aktualiserats, och i juni 1993 gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att sammanboende personer av samma kön skall ha rätt till bostadsbidrag oavsett samlevnadsform.

I november samma år presenterade Partnerskapskommittén sitt betänkande där den föreslår att diskrimineringen skall upphöra genom en ny sambolag, som skulle jämställa homo- och heterosexuella sambor. Kommitténs förslag har dock inte lagts fram av vare sig den förra eller den nuvarande regeringen.

Det är därför glädjande att bostadsutskottet med anledning av min motion återigen begär av regeringen att den skall komma tillbaka med ett förslag som innebär att diskrimineringen av de homosexuella på detta område upphör.

Det är också glädjande att det råder stor uppslutning kring detta, men lika ledsamt och anmärkningsvärt om än inte förvånande är det att Moderaterna och kds inte vill medverka till att diskrimineringen upphör.

Nu utgår jag ifrån att regeringen tänker om och i enlighet med riksdagens tillkännagivande skyndsamt återkommer till riksdagen med ett förslag där diskrimineringen upphör, och att sambor oavsett sexuell läggning i fortsättningen skall vara berättigade till bostadsbidrag.

Anf. 78 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt att anmäla mig till den här debatten, eftersom jag har fullt förtroende för vår representant i

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

bostadsutskottet, Per Lager. Jag ställer mig för övrigt bakom allt han sade.

Det har i debatten förekommit en del konstiga argument om ungdomar. Man har t.ex. sagt att det är enklare för ungdomar att flytta på sig och att de är rörligare. De kan väl bo hemma, säger man. De inläggen har gjort att jag helt enkelt inte kan avhålla mig från att gå upp i debatten. Samma skäl låg bakom den motion jag skrev. Jag kunde helt enkelt inte låta bli att skriva en motion och påtala vissa saker.

Vad är det som skiljer ungdomar från andra låginkomsttagare? Ungdomar är låginkomsttagare av den enkla anledningen att de är ungdomar. Här är det alltså yttre faktorer som påverkar ens ekonomi, trots att man själv inte bidragit till det. Jag talar då om de åtgärder som staten själv har beslutat om, där det går en klar gräns vid 25 år för olika ekonomiska villkor. Detta gäller t.ex. också fackliga avtal. Är man anställd i kommunal tjänst har man automatiskt mycket lägre lön på grund av ålder än om man utför samma arbetsuppgifter men är äldre. Detta är relevant i sammanhanget. Här är man enbart på grund av att man är ung i ett sämre ekonomiskt läge.

Sedan har samhället också förändrats. Först och främst finns det en mycket större självständighet i dag bland ungdomar. Det är absolut relevant när man talar om att barn skall flytta hem igen, Ulf Björklund. Den ekonomiska strukturen hos de enskilda barnfamiljerna, som Ulf Björklund värnar så mycket om, ser inte längre ut som den gjorde för 30 år sedan.

Vad är det som Moderaterna och Kristdemokraterna föreslår i stället? Ulf Björklund har citerat en lägerkollega, om jag får uttrycka det så, från Storbritannien, nämligen Tony Blair. Han sade att kärnfamiljen är fundamentet för samhället. Helt plötsligt upptäcker man hur ihålig den retorik som kds för fram genom Ulf Björklund är, när man ställer barnfamiljer mot ungdomar.

Det kds gör är inte att man ställer barnens bästa eller skyddandet av en relation versus ungdomar, utan man ställer barnfamiljer som struktur mot ungdomarna. Den diskussionen hör inte hemma i det här seklet. Då spelar det ingen roll vilken bokstav man byter till. Man kan lika gärna heta K som Z eller Ö. Det tyder i varje fall inte på någon förnyelse. Detta resonemang vill jag absolut ta avstånd ifrån.

Vi integreras alltmer i de villkor som råder i övriga Europa. Jag vill också påminna om att det i Tyskland, där det länge har rått kristdemokratiskt styre, finns väldigt många ockuperade hus med ungdomar. I Storbritannien, där det för tillfället är en konservativ regering, finns det också väldigt många hemlösa ungdomar. Jag hoppas verkligen inte att det är den medicinen som ni kristdemokrater föreslår.

Anf. 79 ULF BJÖRKLUND (kds)

Herr talman! Eftersom jag är apostroferad just i detta inlägg vill jag förtydliga mig litet grand. Det är inte så att jag på något sätt har satt ungdomar mot barnfamiljer. Jag sade tvärtom att det egentligen är en mycket svår prioriteringsfråga. Jag har all respekt och känsla för detta. Jag skulle gärna se att även ungdomar fick ett bostadsbidrag. Men

väldigt mycket av politik handlar om att prioritera med begränsade resurser.

Vi tror så här långt – och jag tror så här långt – att det är enklare, om vi nu tvingas att prioritera, för ungdomar i dessa åldrar. I 18–20-årsåldern menar jag att man kanske kan stanna hemma något år extra, eller kanske två år extra, om man dessutom inte har arbete och inte skall studera. Varför skall man då behöva flytta ut till varje pris, ha en egen bostad och begära bostadsbidrag och andra typer av bidrag, kanske socialbidrag?

Det är kanske lättare för den som är ensamstående än för en familj att klara detta. Vad vet jag. Jag känner det som att läget kan vara så. Därför har vi valt den prioriteringen. Men det är inte för att vi vill ställa några grupper emot varandra. Jag har full förståelse för det hela.

När det gäller Tony Blair talade han inte om kärnfamiljen. Det nämnde inte jag heller. Vad jag sade var att man borde titta på hur varje politiskt beslut slår för barnfamiljer i samhället. Barnfamiljen och familjen är grunden i samhället. Det var så han sade.

Anf. 80 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Herr talman! Då förstår inte jag vad Ulf Björklund har sagt. Det måste jag erkänna. Det jag har hört under den en och en halv timme jag har suttit här i kammaren är just att Ulf Björklund från kds har ställt ungdomar och barnfamiljer mot varandra. Han har här pekat ut dem som stött ett avslag till regeringens förslag om att ta bort bostadsbidraget för ungdomar som medskyldiga till att försämma för barnfamiljerna.

Det är en prioritering, precis som jag säger. Man ställer ungdomar mot barnfamiljer. Det är självfallet fel att göra så. Men det intressanta är inte att ställa ungdomar mot barnfamiljer. Det Ulf Björklund gör är att han ställer ungdomsbostadsbidragen mot kärnfamiljen i sig och inte mot barnens väl, barnens relationer till sina föräldrar, förhållandet mellan man och kvinna osv., som är det som skall prioriteras i första hand. Det finns väldigt många åtgärder man kan vidta i samhället för att stödja de villkoren. Inte minst uppskattade t.ex. jag att kds tog ett initiativ till en särskild debatt om barnens situation, som jag upplever som mycket oroande.

Det handlar inte om att ungdomar lika gärna kan stanna hemma ett eller två år extra, för att citera Ulf Björklund. Det handlar om att kunna behålla det boende man har. Det är för det mesta inte något förstaklassboende. Det kan jag försäkra Ulf Björklund om. De ungdomar som i dag inte studerar har inte några välbetalda jobb och har följaktligen redan i hög grad anpassat sitt boende till sin inkomst.

Det är inte så att ett eget boende gör att man automatiskt söker socialbidrag. Däremot är den ekonomiska strukturen, precis som jag sade tidigare, inte sådan att t.ex. föräldrarna när barnen har blivit stora har råd att ha kvar ett boende på stora ytor eller ett stort hus. De kanske väljer att flytta till ett mindre hus. Dessutom blir människor mognare tidigare, har jag fått för mig. Det har också skett sociala förändringar som gör att det inte är så pass enkelt som att säga att ungdomar skall flytta hem igen.

Prot. 1995/96:93
8 maj

**Fel! Okänt
växelargument.**

*Nya regler för
bostadsbidrag*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Nya regler för
bostadsbidrag*

Anf. 81 ULF BJÖRKLUND (kds)

Herr talman! Jag menar inte att ställa dessa två grupper emot varandra. Bara för ett år eller två år sedan stod jag här i kammaren och försvarade bostadsbidragen till ungdomar, eftersom jag tyckte att det var mycket viktigt. Men nu har det skett väldigt många nedskärningar och kostnadsökningar under de senaste åren som gör att särskilt barnfamiljer är litet extra drabbade. Jag har tvingats att konstatera detta.

Även om jag med mina argument inte klarat av att förklara detta så att alla förstår det har jag nu den inställningen, och jag menar egentligen ingenting med det. Jag lyssnar gärna på argument för att ta åt mig dem. Men verkligheten är ändå att regeringen i den proposition som lagts fram åtminstone från början har den inställningen att vi inte skall ha något bostadsbidrag för ungdomar i åldern 18-29 år. Sedan har diskussionen i utskottet gjort att utskottet har vänt och att vi hamnat i denna situation.

Jag ser som sagt inte någon motsättning i detta. Jag tar väldigt gärna emot argumenten. Jag har säkert en del att lära i dessa frågor. Jag har också ungdomar i de aktuella åldrarna, så jag kan mycket väl förstå problemen. Men så här ser jag på dem just nu.

Anf. 82 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Herr talman! När Ulf Björklund säger att väldigt mycket har hänt i samhället på sistone undrar jag vilka bitar han har sett och vilka bitar jag har sett. Det jag har sett är en klar försämring för ungdomarnas situation. Det handlar här om framtida barnfamiljer och framtida föräldrar. Vilka förutsättningar skall de ha att kunna rota sig i samhället på ett vettigt sätt? Ulf Björklunds reservation mot avslag på regeringens förslag om att ta bort bostadsbidraget för ungdomar rör faktiskt en annan sak. Det är faktiskt Ulf Björklunds egen konstruktion att ställa det här mot barnfamiljerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 7 §.)

Öresundsförbindelsen

7 § Öresundsförbindelsen

Föredrogs
Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU17
Öresundsförbindelsen (skr. 1995/96:130)

Anf. 83 KERSTIN WARNERBRING (c)

Herr talman! Det är obegripligt att 1990-talets politiker, som skall lösa 2000-talets problem, håller fast vid 60 år gamla värderingar!

Världen förändras i en allt snabbare takt. Gårdagens sanning gäller inte i morgon. Det måste ingå i politikerns självklara uppgift att möta konsekvenserna av samhällets förändring, vilket sannerligen inte märks i det ärende vi har att behandla nu.

Den ekonomiska och miljömässiga utvecklingen har för länge sedan sprungit ifrån 1936 års planer på en Öresundsbro. Ändå skall dessa realiseras.

Demokratiskt fattade beslut skall respekteras – javisst. Men denna demokratiska process lämnar mycket övrigt att önska.

Broprojektets utveckling har kantats av skandaler. I danska tidningar har man kunnat läsa rubriker som *Århundradets skandal* och *Politiker ljög om Öresundsbron*. Beslutsfattarna fick inte information om hur osäkra de ekonomiska beräkningarna för miljöprojektet är och inte heller om att förutsättningarna för brobudgeten ändrats flera gånger genom nedräkning av räntan och uppräknig av trafikprognosen.

Miljöskandaler är det också gott om:

- t.ex. att den internationella expertpanel som tillsattes för att granska nollösningen kördes över i samband med den svenska regeringens beslut 1994,

- t.ex. att Björn Gillberg och Torkel Carsten har hoppat av som miljögranskare då Öresundskonsortiet uppenbarligen inte tog miljöfrågorna på allvar,

- t.ex. att danska staten har stämts av Greenpeace – dels därför att det inte finns någon miljökonsekvensbeskrivning för hela projektet, dels därför att kraftigt förorenade massor används för den konstgjorda halvön vid Kastrup. Rättegången skulle ha startat i måndags men skjuts upp för komplettering av material efter tre års utredande.

Ole Krarup, professor i juridik i Köpenhamn, uttryckte vid en presskonferens i Sverige häromdagen att det är ett mycket cyniskt spel som pågår för att bygget skall komma så långt att det inte går att stoppa.

Någonting ditåt kan man även säga om den svenska regeringens agerande. Vid ett flertal tillfällen har kommunikationsministern hävdade att ekonomin kring projektet är stabil, trots tecken på motsatsen. Då äntligen regeringens skrivelse om ekonomin presenterades visade det sig att brokalkylen redan spruckit, och det innan ens de egentliga byggarbetena satts i sjön!

De ekonomiska glädjekalkylerna håller alltså inte. Notan för gigantiska byggnadsprojekt av det här slaget brukar sluta på ca 50 % mer än beräknat på grund av successiva fördyringar. När broprojektet redan innan det egentliga arbetet kommit i gång visar sig bli 2 miljarder eller 10 % dyrare är det ytterst allvarligt. Kostnaden för kust-till-kust-delen är i svenska kronor och dagens penningvärde uppe i 20 miljarder. Därtill kommer landanslutningarna på den svenska sidan, och sanningen är att det inte finns några bra lösningar vad gäller landanslutningarna – varken för Malmö stad, för regionen, för svenskt näringslivs transportbehov eller för brokonsortiets ansträngda ekonomi. Det här finns noggrant redovisat i min motion.

Regeringen, herr talman, var så uppfylld av förtjusning över det här prestigeprojektet att den inte ägnade det redan hårt trafikdrabbade Malmöområdet en tanke. Den totala bristen på planering tillsammans med ett detaljerat mellanstatligt avtal som har föregripit miljöprövning-

Prot. 1995/96:93

8 maj

Öresundsförbindelsen

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

en har skapat detta svåra dilemma, som kan komma att fördyra projektet med ca 10 miljarder. Det är heller inget annat än en skandal.

Avsikten med Öresundsförbindelsen var att tillsammans med förbindelser över Stora Bält och Fehmarn Bält binda samman Sverige och Danmark med kontinenten – något som inte minst företrädare för det sydsvenska näringslivet krävde. Men det var då det. Verkligheten förändrades under historiens gång. Europas karta ritades om då muren föll. Beslutsfattarna tog dock ingen som helst notis om detta faktum. Det gör inte heller trafikutskottet i sitt betänkande.

I dag finns inget intresse av att ta omvägen över Danmark då man snabbt vill komma till kontinenten. Det blir dyrare och tar längre tid, och väl framme på den tyska sidan hejdas både bilar och tåg av trafikinfarkter respektive långa köer vid rangerbangården i Hamburg.

Det näringslivet behöver av snabba och säkra transporter till Europa kan inte tillgodoses på det här sättet. Transportföretagen nobbar bron, då direktfärjorna till kontinenten anses helt överlägsna. Öresundsbron kommer främst att användas för lokal trafik, säger VD:n för ASG European Road Transport som därför nu håller på att flytta sin utlandsverksamhet från Malmö till Helsingborg.

Deutsche Bank har i dagarna meddelat att man hoppar av finansieringen av Fehmarn Bält-förbindelsen, då man anser det omöjligt att få ekonomi i den. Detta är något som kommunikationsministern enligt uppgift finner ”högst bekymmersamt”. Måne hon också börjar inse det som vi och så många med oss så länge hävdade, nämligen att en bro över Öresund blir en lokaltrafikled mellan Malmö och Köpenhamn.

Sett mot bakgrund av att hela projektet skall finansieras av trafikavgifter måste alla broförespråkare få kalla fötter av den insikten. Blotta risken för att statsgarantin kan komma att utlösas borde ge varje ansvarsfull politiker mardrömmar.

Herr talman! Öresundsbroprojektet är ett resultat av mäktiga lobbyister, hemlighållna analyser och odemokratiska beslut. Det var omodernt redan innan det beslutades, och det är ett hot mot både miljö och ekonomi.

Mot bakgrund av det jag nu anfört vore det klädsamt om riksdagen kunde enas om att åtminstone rädda vad som räddas kan. Broarbetet behöver stoppas upp och en oberoende kommission tillsätts som får syna de miljömässiga och ekonomiska konsekvenserna i ett sammanhang innan det är för sent. Med största sannolikhet skulle detta leda till att avtalet med Danmark måste omförhandlas för att det inte skall leda till oöverstigliga kostnader ovanpå det som vi redan sett, transportproblem för näringslivet och en fullständigt ohållbar miljösituation för de boende i Malmöregionen.

Det finns fortfarande tid att åtgärda de problemen. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2 till trafikutskottets betänkande nr 17.

Anf. 84 HANNA ZETTERBERG (v)

Herr talman! När det gäller det här betänkandet har vi redan haft en s.k. remissdebatt, nämligen när skrivelsen kom till riksdagen. Många

bra argument framfördes redan då, och de visar att ekonomin kring bron inte håller. Att en bro över Öresund inte håller miljömåten har vi också diskuterat tidigare i kammaren. Den som inte följde remissdebatten kan jag varmt rekommendera att gå tillbaka och läsa det protokollet – det var en mycket bra debatt.

Jag skall försöka att inte upprepa min kritik kring Öresundsbroprojektets ekonomi, men jag vill markera att utskottet i princip har accepterat regeringens skrivelse om projektets ekonomi utan några invändningar.

Jag vill också kommentera utskottets sätt att behandla Vänsterpartiets yrkande om att kostnaderna skall redovisas i svenska kronor och i dagens penningvärde för att man lättare skall få en översikt över projektets verkliga kostnader. Denna begäran är inte på något sätt orealistisk och innebär inte någon övermäktig uppgift. På s. 10 längst ned säger utskottet självt nämligen: "För att underlätta en bedömning av projektets aktuella ekonomiska situation är det enligt utskottets mening lämpligt att redovisningen fortsättningsvis kompletteras med ekonomiska uppgifter även i aktuellt penningvärde och i svensk valuta."

Trots detta, som jag ser som ett erkännande, avstyrker utskottet Vänsterpartiets yrkande, som handlar om just det här. Jag tycker att man i stället borde ha tillstyrkt det, eftersom utskottet faktiskt har ställt sig bakom det. Någon direkt motivering till att man har avstyrkt det hittar jag inte heller i utskottets betänkande, men det kanske finns något självändamål i att avstyrka Vänsterpartiets yrkanden – vad vet jag?

Jag menar att summan för projektet egentligen också borde ligga högre än vad utskottet har räknat fram, om vi skall vara realistiska.

Kust-till-kust-förbindelsen beräknar regeringen i sin skrivelse till 14 miljarder. Värdet är i danska kronor och i 1990 års penningvärde. Med hjälp av Öresundskonsortiet har Vänsterpartiet räknat om den siffran till svenska kronor i dagens penningvärde, och då blir summan ungefär 19 miljarder kronor. Utskottet har räknat upp summan till 17,6 miljarder kronor.

För de svenska landanslutningarna, som är nästa del av projektet, redovisas i skrivelsen en totalsumma på 1,9 miljarder svenska kronor. Den summan är beräknad utifrån prisnivån och värdet av kronan i juli 1990. Räknar vi ut kostnaden i dagens penningvärde hamnar vi på en summa runt 2,3 miljarder i stället – detta också enligt Öresundskonsortiet. Det är samma siffra som utskottet har angivit.

För de danska landanslutningarna, som är den sista delen av projektet, beräknades i regeringens skrivelse 6,7 miljarder svenska kronor i dagens penningvärde. Utskottet anger summan 6,3 miljarder svenska kronor.

Den totala summan skulle enligt mina beräkningar i dagens penningvärde hamna på ungefär 27 miljarder svenska kronor. Utskottet landar på 26,2. Skillnaden är inte längre lika stor som den var mellan mina siffror och regeringens. Men i remissdebatten avfärdade kommunikationsministern mig med att säga att jag räknade med äpplen och päron, när jag summerade mina beräkningar. Jag hoppas att utskottets

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

nya beräkningar kan få Ines Uusmann att fundera en gång till över den verkliga summan för projektet.

För att gå vidare i resonemanget kring ekonomin vill jag säga att Riksrevisionsverket 1994 räknade ut att en genomsnittlig fördyring av infrastrukturprojekt på vägsidan har varit ungefär 86 %. Om jag verkligen tar till i underkant och räknar med en fördyring av det här projektet på bara 20 % innebär det 5,4 miljarder. Totalsumman skulle då hamna på 32–33 miljarder svenska kronor i dagens penningvärde.

När det gäller räntekostnaderna för projektet räknar konsortiet självt med en total skuld på 30 miljarder, om inget oförutsägbart inträffar. Inklusivt ränta på dessa lånade pengar hamnar summan troligen på upp emot 40 miljarder kronor.

I betänkandet redovisas en totalsumma för projektets anläggningskostnader på 26,2 miljarder. Jag är glad att summan har skrivits upp, men den överensstämmer inte med Ines Uusmanns svar i en interpellationsdebatt med Vänsterpartiets Johan Lönnroth den 5 mars i år. Hon sade då om projektets totalkostnad: ”Om man räknar upp de av 1990 års priser som är jämförelsepriser enligt det index som man brukar använda är det som Johan Lönnroth sade rätt. Man hamnar på 29,5 miljarder.”

Jag undrar varför utskottets bedömning av totalkostnaden ligger under kommunikationsministerns egna bedömningar i det här fallet, även om jag är medveten om att kommunikationsministern anger olika summor vid olika tillfällen.

Det är inte första gången som Öresundsbron debatteras här i kammaren. Vi vet antagligen alla precis vad övriga partiers företrädare kommer att säga – vi har hört det förut. Trots det vill jag återigen peka på några områden som gör Öresundsbroprojektet till ett vansinnesprojekt.

När det gäller den demokratiska processen vill jag påminna om att inför beslutet i riksdagen 1991 fanns inte de riktiga ekonomiska beräkningarna, och jag menar faktiskt att de fortfarande inte finns. Jag tycker att vi redan nu kan se att de ekonomiska beräkningarna kommer att leda till att skattebetalarna får stå för notan, trots att det i kontraktet för Öresundsbron stod klart och tydligt att inga skattepengar skulle föras in i projektet.

Riksdagsbeslutet föregicks dessutom av ett rådslag inom Socialdemokraterna, där medlemmarna röstade om Öresundsbroprojektet. 50 % var för en borrhäls tunnel, och 25 % var för den bro som Socialdemokraternas riksdagsgrupp och partiledning sedan tog ställning för. Initiativet till bron vet vi kommer från samma människor som ligger bakom hela TEN-projektet, dvs. Transeuropeiska nätprojekten i Skandinavien, nämligen ERT, European Round Table of Industrialists – en av de starkaste lobbygrupperna i vår världsdel.

Efter riksdagens beslut prövades detta av Koncessionsnämnden enligt naturresurslagen, som avslog projektet med tanke på tre områden:

– Östersjön är särskilt känslig ur ekologisk synpunkt, och den kan skadas,

– Lommabukten och Lundåkrabukten samt Limhamnströskeln, som är av intresse för yrkesfiskare och naturvård, kan påtagligt skadas,
– hänsyn till samhällets mål vad gäller miljöanpassade transportsystem.

Jag vill påminna om att Koncessionsnämndens beslut i sig räcker för att byggandet av Öresundsbron skall vara olagligt.

År 1993 inleddes Vattendomstolens prövning av projektet. Den sade ja till projektet, men i dess uppdrag ingår inte att pröva t.ex. miljöpåverkan till följd av trafikökning. Vattendomstolen underkände då alla förslag till brokonstruktioner på den danska sidan, och man har sedan också sagt att någon nollösning inte går att garantera.

Öresundsbroprojektet hänger ihop med projekt i Stora Bält och på Fehmarn. För bara några dagar sedan kom rapporter från Fehmarnförbindelsen att Deutsche Bundesbank dragit sig ur som kreditgivare – projektet ses som alltför osäkert. Anledningarna står att läsa i Dagens Industri. En av anledningarna är att bygget av tunneln under den engelska kanalen har givit banken kalla fötter, och det förstår jag. Enligt uppgift beräknades inkomsten för tunneln bli 400 miljoner engelska pund 1995, och redan räntekostnaderna ligger på 700 miljoner engelska pund. Det är ett tydligt exempel på hur lätt kostnader för sådana stora projekt skenar i väg.

En annan anledning till att Deutsche Bundesbank har dragit sig ur är projektets egna osäkerheter. Jag citerar Jürgen Krumnow i Bundesbank: Prognoserna om ökad biltrafik blir inte mer trovärdiga av att det snart finns en färdig förbindelse mellan Danmark och Sverige.

Jag har tidigare pratat om de beräkningar som har gjorts för Öresundsbron och antalet bilar. Enligt trafikprognoser som gjorts kommer trafiken att vara 6 400 personbilar och 1 000 lastbilar per dygn år 2000 när bron beräknas vara klar. I propositionen har regeringen avrundat uppåt och anger en totaltrafik på 8 000–10 000 fordon per dygn.

Även brons negativa miljöpåverkan har naturligtvis ekonomiska effekter. Vägverket bedömer i sin årsredovisning 1994 att utsläppen av koldioxid från vägtrafiken kommer att öka med 8 % från 1994 till år 2000. Det är tvärt emot riksdagens mål och svenska åtaganden t.ex. vid Riokonferensen.

Konsortiet räknar också med en ökad trafikvolym på 1,7 %, vilket ur miljösynpunkt inte kan accepteras. Med andra ord förstärker Öresundsbrobygget framtida konflikter. Möjligheten att nå miljömål, som redan i dag är beslutade och som med sannolikhet kommer att behöva skärpas, försvaras och fördyras, framför allt för att vi i vår konkreta handling nonchalerar detta, bl.a. genom stora satsningar på vägbyggen som förutsätter ökad biltrafik. Att stabilisera koldioxidutsläppen och sedan minska dem efter år 2000 kommer att bli svårt, om vi inte tar dessa målsättningar på allvar redan nu. De fina orden kan ni bespara både mig och andra!

Jag måste återigen påpeka att alla de senaste utredningarna kring trafik, miljö och klimathot pekar på att bränslepriserna måste höjas kraftigt och att vägtrafiken inte får fortsätta att öka – snarare skall den

Prot. 1995/96:93
8 maj

Öresundsförbindelsen

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

minska. Senast i morse hörde jag att OECD för Sveriges räkning krävde såväl höjda bensinpriser som biltullar, m.m. Detta blir en stor konfliktsituation, och att i det här läget finansiera ett brobygge med trafikavgifter, och därmed förutsätta en ökad biltrafik, är inte lämpligt.

Jag läste också i Dagens Industri om Bilspedition – ett av de stora företagen. Koncernchefen Håkan Larsson menade att man skall göra Bilspedition till ett av Europas största transportföretag. För att nå dit skall Bilspedition köpa företag, främst i Tyskland och i Frankrike, men också i USA och i Asien. Bilspedition tänker fortsätta att använda färjorna och inte Öresundsbron:

”Det blir både dyrare och tar längre tid än färjorna, säger Bilspeditionens koncernchef Håkan Larsson, som betonar att lastbilarna kommer att ta färjan till kontinentaleuropa också i framtiden.

Fördelen med färjan är att Bilspedition kan köra sina trailers och container utan förare till Europa med färja. – – – Om Öresundsbron ska användas måste Bilspedition betala en förare hela vägen plus broavgift och färjekostnad över Stora Bält i Danmark och Fehmarn Bält mellan Danmark och Tyskland. En klart sämre affär, anser Bilspedition.”

För att ytterligare komplicera bilden undrar jag hur regeringen och regeringens företrädare ser på de larmrapporter som kommer från Danmark nu, framför allt om att förorenad jord planeras att användas när man bygger den konstgjorda ön. Öresundskonsortiet i Danmark har uppenbarligen först planerat att sanera jorden innan den skulle fyllas i ön, men sedan insett vilken kostnad det här skulle innebära och backat. Nu menar man i stället att ”jord är jord”. Det här skulle kunna få förödande konsekvenser.

För att avrunda mitt inlägg, trots att det finns *mycket* mer att tillägga, har jag en stilla undran. Det är ju så att regering och riksdag uppenbarligen inte lyssnar på argument som tar upp bristen på demokrati och insyn, som präglat hela projektet från början till slut. I remissdebatten pratade vi länge om miljökontrollanternas avhopp i protest. Vi vet också att den internationella expertpanelen har kopplats bort, trots att den har ansvar för själva byggnadsfasen.

De lyssnar inte heller på miljöargument, vare sig det gäller nollöslningar, ökade transporter eller biologisk mångfald. Man lyssnar inte heller på Koncessionsnämndens inställning.

De lyssnar inte på näringen, som inte längre säger att bron är intressant – snarare tvärtom.

De verkar inte blåsa av projektet, trots att Fehmarnprojektet inte verkar gå i lås.

De verkar inte oroa sig för ekonomin heller.

Jag undrar bara: Vem är det regeringen och regeringens företrädare lyssnar på? Vem är det som vill ha bron? För det är ju uppenbart att diskussionen om Öresundsbron för länge sedan slutat att vara en debatt där man faktiskt lyssnar på argument. Det är något annat som drar, och jag undrar vad det är. Jag skulle gärna vilja ha svar på det i debatten i dag. Tack!

Anf. 85 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Herr talman! Med hänvisning till den remissdebatt som fördes den 8 februari kommer jag inte att direkt gå in på de argument som gjort att Miljöpartiet har tagit ställning mot bron. De positionerna är väl kända, och de reservationer som är fogade till betänkandet är rätt utförliga.

Varje partis position i frågan är sedan mycket länge känd. Egentligen vill jag rikta mina ord i dag till dem som kämpat och fortfarande kämpar mot bron. Den reservation som Miljöpartiet, Centern och Vänstern fogat till betänkandet väcker antagligen en del frågor, liksom själva hanteringen av betänkandet i utskottet.

Det här ärendet kommer att bli en favorit i repris och återkomma varje år till riksdagen. Jag skulle vilja göra en jämförelse som jag hoppas inte missbrukas vid något annat tillfälle. Det gäller Miljöpartiets ställningstagande i kärnkraftsfrågan.

Vi i Miljöpartiet har nämligen som ivriga förespråkare för en avveckling fått mycket kritik därför att vi inte deltar i samarbetet och hittar en lösning för slutförvaring. Som jag tolkar det skulle situationen för kärnkraften vara rätt annorlunda om Miljöpartiet skulle ha ett förslag till slutförvaring. Det är just en av anledningarna till att vi inte kan samarbeta i den frågan, vi vet inte något bra sätt. Visste vi det skulle vi inte tycka som vi gör. Antagligen skulle vi det i varje fall, eftersom själva urankedjan i sig är ett starkt hot.

Det är alltså samma sak med bron. Om vi börjar samarbeta och arbetar konstruktivt under projektets gång, kan det också tolkas som att vi faktiskt bidrar till att genomföra projektet. Detta är självklart en av de svåraste frågorna som vi som politiker kommer att behöva arbeta med.

Om det finns någon osäkerhet om var reservationen landar vill jag säga att reservationens innehåll måste tolkas som att man inte vill ha någon fast förbindelse över sundet i och med att vi kräver att man stoppar förhandlingarna.

Det är några saker som har nämnts som jag skulle vilja ta upp. Den första är skadeståndskravet, som självklart är ett problem. Men det är inte oöverkomligt i och med att det här är ett bilateralt avtal mellan regeringarna. I och med den samarbetsvilja som visades i Visby förra veckan – det kanske man inte skall säga – finns det väl ändå en grund för att lösa detta på ett vettigt sätt.

Vad gäller de entreprenörer som man har anlitat är det alltså själva de fasta kostnaderna som man har in-tecknat och inte de framtida kostnaderna. Det rör sig om en del pengar, det skall vi inte sticka under stol med. Men när det gäller de framtida kostnaderna – då pratar vi om samhällskostnader och miljökostnader – är det absolut ett pris man får betala för dumhet begången de senaste åren.

Vi bör redan nu fortsätta arbetet med en planering av en ny trafiklösning för Skåne-regionen, som är en ansträngd region.

Om nästa fråga blir vad som är nästa steg vill jag svara att vi anser att det i det här fallet är möjligt att kombinera ställningstagandet att verka aktivt för att stoppa bron och samtidigt ha en kritisk granskning av projektet. Då menar jag t.ex. att man redan nu har överskridit budge-

Prot. 1995/96:93

8 maj

Öresundsförbindelsen

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

ten med 2 miljarder kronor, att man också påtalar helheten, precis som Hanna Zetterberg har sagt, med miljökonsekvenser, trafikökningar, infrastruktursystem i Europa, och att man är aktiv i de beslut som fattas. Det gäller t.ex. citytunneln och även andra delar av projektet som ännu inte är färdigt, främst landanslutningarna tänker jag på.

När det gäller bevakning och kritisk granskning av projektet har jag ett exempel framför mig. Det är ett pressmeddelande från Miljöpartiet de gröna i Bryssel. Malou Lindholm som är Europaparlamentariker för Miljöpartiet har ställt en fråga till kommissionen om den förorenade jorden till den konstgjorda ön som det nu inte finns någon miljöprövning av. Det finns det inte heller för den lagringsplats för jorden som man har nu. Det blir intressant att se hur man klarar att lösa detta.

Helheten blir att vi återkommer i frågan, och vi kommer att arbeta aktivt i kombinationen att vi vill stoppa projektet, men att den kritiska granskningen kommer att fortsätta. Vi kommer att vara aktiva i de beslut som fattas, och vi kommer absolut att påtala helheten.

För övrigt vet jag inte riktigt vad jag skall säga till mina utskottskolleger som har en annan uppfattning. Jag tycker att det mesta redan är sagt. Jag har tappat räkningen på hur många gånger jag har varit uppe i talarstolen i den här frågan. Det är, precis som Hanna Zetterberg säger, tveksamt vilka skäl som föreligger för att genomföra projektet.

Vi har hört alla skäl emot. När vi hör de skäl som talar för projektet är det väldigt lätt att punktera argumenten. Det har faktiskt gjorts i de debatter som har hållits utan att man har fått ett bra svar tillbaka. Jag har inga större förväntningar på dagens debatt, måste jag erkänna.

Jag yrkar givetvis bifall till båda reservationerna.

Anf. 86 MONICA ÖHMAN (s)

Herr talman! Det finns väl knappast någon fråga som har prövats och utretts så som just frågan om Öresundsbron. I mer än hundra år har man diskuterat frågan. Olika förslag har presenterats. Diskussionerna har varit många och långa.

Såväl det danska folketinget som den svenska riksdagen har godkänt broavtalet. Här i kammaren fattades det beslut den 12 juni 1991 med en bred majoritet, 229 ja och 85 nej, och det föreligger därmed ett folkrättsligt bindande avtal.

Beslutet föregicks av ett omfattande och långvarigt utredningsarbete i vilket en lång rad av experter på skilda samhällsområden har engagerats. Därefter genomfördes remissbehandling och diskussioner i olika forum, vilket jag anser borgar för att projektet har blivit allsidigt belyst och att byggandet av en fast förbindelse är rätt tänkt. Inte minst miljöfrågorna har utretts grundligt. Det är nog det största miljöärende som någonsin hanterats i Sverige. Tre lagstiftningskomplex har varit inblandade: naturresurslagen, vattenlagen och miljöskyddslagen.

Herr talman! Riksdagen har nu att ta ställning till trafikutskottets betänkande nr 17, som behandlar regeringens skrivelse 1995/96:130 om Öresundsförbindelsens ekonomi, jämte tre motioner som är väckta i anledning av denna skrivelse. Riksdagen behandlar också ett antal motioner som väcktes under den allmänna motionstiden i januari 1995.

Tilläggas kan, som någon av de andra debattörerna har gjort, att skrivelsen redan har varit föremål för debatt, i och med den remissdebatt man hade i kammaren den 8 februari när skrivelsen överlämnades till riksdagen. Egentligen har vi redan gjort det som skall göras, tycker jag.

När riksdagen fattade detta beslut 1991 förutsatte man att regeringen för riksdagen skulle redovisa resultatet av upphandlingen samt årligen återkomma till riksdagen med redovisning av hur projektet framskrider och i vilken omfattning garantiåtagandet har ianspråktagits. Det är just en sådan årlig redovisning som nu behandlas. Vi behandlar inte frågan om huruvida bron skall byggas eller inte byggas. Det är riksdagen som har beställt den redovisning som vi nu diskuterar.

Alltsedan beslutet 1991 har det pågått ett mycket intensivt arbete med att förbättra och förfina projektet så att det motsvarar de höga och angelägna kraven för både miljö och säkerhet. Genomlysningen har givit ett bra resultat. Vi får nu en förbindelse som verkligen blir en miljömässig satsning för framtiden. Utskottsmajoriteten anser också att etableringen av en fast förbindelse över Öresund är en viktig framtids-satsning som främjar utvecklingen av effektiva kommunikationer mellan Sverige och övriga Europa. Öresundsförbindelsen ger även möjlighet till en gynnsam utveckling av de regionala kollektivtrafiksystemen.

Som framgår av regeringens skrivelse är ekonomin för kust-till-kust-förbindelsen hållbar. De ökade kostnader man har fått rubbar alltså inte projektets räntabilitet. Kostnadsökningen beror framför allt på att projektet har miljöanpassats ytterligare och på högre anbud än vad man hade väntat sig från anbudsgivarna.

Det är riktigt, vilket har sagts från kritiker, att den kvarstående reserven är begränsad. Samtidigt måste man komma ihåg att merparten, ungefär 85 %, av de stora upphandlingarna har genomförts. Det som återstår att upphandla är installationsentreprenaden, där inte alls samma osäkerhet som vid de tidigare upphandlingarna föreligger.

En annan vanlig invändning har gällt trafikprognosen. Många har tyckt att prognoserna har varit alltför optimistiska, medan andra har befarat att de är alltför låga och menat att bron kommer att förorsaka en omfattande ökning av bilismen.

Om man skall försöka hitta någon som har titta på frågan och som är väldigt oberoende och inte alls har några bindningar kan man titta på vad det amerikanska företaget Standard & Poor's har sagt. Standard & Poor's har gjort denna kreditvärdering på uppdrag av Riksgäldskontoret. Enligt deras utredning är den trafikprognos som har gjorts sannolik.

De danska landanslutningarna har blivit väsentligt dyrare än vad som förutsågs i brobeslutet 1991. Det skall inte läggas Öresundsförbindelsen till last. Med de danska förbindelserna kan en besvärande trafik- och miljösituation mellan Köpenhamn och Kastrup kanske lösas. Man skulle kunna säga att danskarna har passat på att genomföra sin Arlandabana samtidigt som Öresundsbron. Självfallet påverkar inte dessa fördyringar vare sig kust-till-kust-förbindelsens ekonomi eller den svenska delen av projektet.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93

8 maj

Öresundsförbindelsen

När det sedan gäller de svenska landanslutningarna är beredningen av tillståndsärendena ännu inte avslutad. Kommunikationskommittén har i sitt delbetänkande pekat på att genomgångstrafiken i Skåne är ett av de problemområden som måste utredas i ett nationellt perspektiv. Enligt utredningen är det angeläget att Öresundsförbindelsen får goda järnvägs- och väganslutningar.

Även utskottet anser det vara viktigt att de svenska landanslutningarna får en effektiv och ändamålsenlig utformning. Med tanke på trafikinvesteringarnas ekonomiska, miljömässiga och samhälleliga betydelse är det viktigt att beredningsarbetet sker med omsorg. Detta kan i sin tur naturligtvis innebära att de svenska landanslutningarna blir dyrare än vad man tidigare förutsåg. Det hänger samman med vilken lösning man väljer för trafiksystemens allmänna utformning i Skåne. Det betyder att eventuella merkostnader kan komma att motiveras av såväl lokala och regionala som nationella trafikintressen, och de bör alltså inte betraktas som en följd av Öresundsbron.

Herr talman! Enligt tidigare praxis redovisar skrivelsen de ekonomiska uppgifterna huvudsakligen i 1990 års penningvärde och i dansk valuta. Utskottet anser det vara angeläget att likartad praxis tillämpas vid olika redovisningstillfällen. Därmed underlättas uppföljningen av hur kostnader och intäkter överensstämmer med det ursprungliga beslutsunderlaget. För att underlätta inte minst för riksdagens ledamöter att bedöma projektets aktuella ekonomiska situation är det enligt utskottets mening lämpligt att redovisningen i fortsättningen kompletteras med ekonomiska uppgifter även i aktuellt penningvärde och i svensk valuta.

Jag vill säga till Hanna Zetterberg att det inte är något självändamål från majoritetens sida att fälla Vänsterpartiets motion i denna del. Det är motion 45, yrkande 2, om jag minns rätt. I diskussionen om detta krävde man att de siffror som nu ligger på bordet skulle räknas om till aktuell valuta. Utskottsmajoriteten sade däremot att siffrorna skulle vara omräknade nästa gång regeringen kom tillbaka. Det är det som skiljer. Det är anledningen till att Vänsterns motion inte kunde bifallas i denna del.

Utskottet har även pekat på att det är viktigt med stor uppmärksamhet och kontroll när det gäller miljöområdet och att de miljövillkor som har ställts efterlevs. Utskottet anser det vara bra om regeringen i fortsättningen, vid den årliga redovisningen till riksdagen, också tar med övervakningen och kontrollen när det gäller miljödelen. På det sättet får vi en helhet – både ekonomi och miljö samtidigt – och det var de två delarna som riksdagen ställde upp som villkor när beslutet fattades.

Till detta betänkande har fogats två reservationer, gemensamma för Centern, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Reservationerna visar en misstro mot de ekonomiska kalkylerna och en misstanke att miljökonsekvenserna ger oreparerbara skador. Man anser att projektet bör stoppas och att ytterligare utredningar bör komma tillstånd.

Det här är återkommande krav från de kritiska röster som har höjts mot broprojektet hela den tid det har pågått. Det förefaller litet märkligt att man inte accepterar de redovisningar som kommer fram. Man har

faktiskt också en misstanke mot de myndigheter både i Sverige och i Danmark som är satta att övervaka projektet. En tanke slog mig när jag lyssnade på de tre debattörerna före mig: Hur kommer det sig att de personer som kritikerna är i kontakt med är de som har sanningen? Varför lyssnar man inte på dem som kommer från den andra sidan och som tycker att det är ett bra projekt?

En stor majoritet i denna riksdag har alltså sagt ja till Öresundsprojektet. Vi ser det som en strategiskt viktig del i arbetet med att knyta Sverige närmare Europa. Det handlar om att bygga broar för framtiden, inte enbart för kommunikation utan i betydligt vidare mening. Det handlar om vilken tilltro man har till den här regionens utvecklingspotential, om att knyta samman utbildningar i de båda länderna, om att skapa en gemensam arbetsmarknad osv. Det handlar om att se möjligheter. Jag vill påstå att den utskottsmajoritet som lägger fram det här för riksdagen har sett dessa möjligheter.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till hemställan i trafikutskottets betänkande nr 17 i sin helhet och avslag på de motioner och reservationer som har fogats till betänkandet.

Anf. 87 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Herr talman! Monica Öhman började sitt inlägg med att säga att Öresundsbroprojektet har prövats och utretts i över hundra år. Men, herr talman, det är ju just det som är problemet, vilket jag också började mitt anförande med: Beslutsfattarna har hållit fast vid urgamla värderingar som gäller storskalighet och betong och varit fullständigt aningslösa inför nutidens miljöproblem. Det är ju därför det nu visar sig att det är problem med det här projektet.

Monica Öhman fortsätter vidare med att detta skall bli en effektiv förbindelse med kontinenten. Men för vem då, Monica Öhman? Allt fler människor påpekar att det här bara blir en lokal trafikled mellan Malmö och Köpenhamn. Transportföretagen är fullständigt ointresserade. Huruvida SJ och dess danska motsvarighet över huvud taget kommer att kunna använda bron råder det fortfarande oklarheter om. Jag har läst en doktorsavhandling, som är gjord vid Lunds universitet, där man inte har hittat någon över huvud taget som kommer att trafikera denna bro, mer än möjligen de teaterbesökare som åker till Danmark. Hur skall de avgifterna räcka till för att finansiera någonting som vi nu i regeringens skrivelse ser kommer att bli dyrare, och det innan man ens har börjat bygga bron?

Monica Öhman tar upp de svenska landanslutningarna. Det är ett jättestort problem att de inte var utredda och klara, vare sig i fråga om hur de skulle se ut eller hur de skulle finansieras, innan det här avtalet skrevs. Nu slänger man in detta ungefär som jästen efter degen och tror att man skall rädda situationen på det sättet. Det innebär att vi inte kommer att få några vettiga trafikplaner i Malmöregionen eftersom man då måste ta hänsyn till var bron landar någonstans på den svenska sidan. Det innebär alltså stora problem för den verkligt viktiga kollektivtrafiken och regionaltrafiken där nere.

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93

8 maj

Öresundsförbindelsen

Monica Öhman säger att vi som har uttalat oss i riktningen att vi anser att broprojektet inte går ihop visar misstänksamhet mot myndigheter såväl i Sverige som i Danmark. Men bästa Monica Öhman, det är ju det danska riksrevisionsverket som har kommit med den skarpaste kritiken mot det här projektet, stött av det svenska riksrevisionsverket. Det är faktiskt inte våra påfund.

Anf. 88 MONICA ÖHMAN (s) replik

Herr talman! Jag tycker att Kerstin Warnerbring ägnar sig åt väldigt mycket spekulationer. Ena stunden skall det bli alldeles för litet bilar på den där bron så att man inte får ihop avgifterna, och nästa stund är det alldeles för mycket trafik, och då är det farligt för miljön.

Jag som norrbottning, längst bort från den tänkta bron, skulle inte försvara den om jag inte ansåg att detta är ett framtidsprojekt. Jag tror nämligen att det inte bara är den här regionen längst ner i Skåne som får nytta av detta, utan att alla i landet får nytta av det. Det är viktigt, och det är därför jag försvarar det här också.

När det gäller de svenska landanslutningarna har trafikutskottet besökt Lernacken, och där pågår just nu ett ordentligt saneringsarbete. Jag måste säga att jag inte är alldeles säker på att det saneringsarbetet hade kommit till stånd om det inte var där den svenska landanslutningen skall vara.

När det gäller trafikmiljön i Malmö är det ett problem som hur som helst hade måst lösas, så det är inget som man har kastat sig in i nu helt plötsligt för att rädda broprojektet. Kommunikationskommittén har också pekat på att detta problem måste lösas.

Anf. 89 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Herr talman! Det är beklagansvärt att man skall behöva kosta på kanske 30–40 miljarder kronor sammanlagt för att få soptippen på Lernacken sanerad. Det hade blivit betydligt billigare, måste jag säga, om vi hade ägnat oss enbart åt det.

Monica Öhman har blivit övertygad – hur vet jag inte, men övertygad har hon blivit – om att den här bron skall vara bra för hela Sverige. Jag måste ifrågasätta även det argumentet, inte minst på grund av det som alla transportfirmor nu säger: att det inte är intressant med en transportled över Öresund från Malmö till Köpenhamnstrakten. Det är Helsingborg–Helsingör-sträckan som är intressant, därför att det är där 90 % av alla transporter går. Det är också därför man flyttar sina transportföretag upp till Helsingborg. Följaktligen hade resten av Sverige, norr om Skåne, haft lika stor nytta av en snabbare förbindelse över Helsingborg–Helsingör som av den över Malmö–Köpenhamn.

För litet trafik för finansiering ena stunden och för mycket trafik nästa, säger Monica Öhman att jag har sagt. Jag har i dag inte tagit upp problemet med för mycket trafik, men det är bara att konstatera att när Deutsche Bundesbank nu drar sig ur Fehmarn Bält-förbindelsen kommer det att bli ännu mindre trafik över Danmark via den här bron. Vi kommer alltså att få mycket få bilar som kan betala avgifterna för att finansiera bron. Vad måste man göra då? Jo, man får gå emot avtalet,

höja avgifterna och försöka få dit fler bilar. Då klarar vi inte miljömålen. Men låt mig påminna om det som kommunikationsminister Uusmann svarade oss när vi påpekade detta i interpellationsdebatten i mars. Hon sade att man kan inte ta hänsyn till ekonomi och miljö på samma gång, och det är det regeringen håller på med.

Anf. 90 MONICA ÖHMAN (s) replik

Herr talman! Nu tycker jag att Kerstin Warnerbring visar på vilken nivå den här debatten ligger – 30–40 miljarder för att sanera Lernacken! Jag bryr mig över huvud taget inte om att kommentera det.

Jag är övertygad om att Öresundsförbindelsen är bra för nationen Sverige. Jag sade att jag som norrbottning har blivit övertygad om detta, men skälet för mig är inga teaterbesök i Danmark. Det är helt uteslutet att jag skulle använda Öresundsbron för att åka över till Danmark för att gå på teater.

Anf. 91 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Först vill jag tacka Monica Öhman för att hon på sitt sätt gör politik av det här och talar om framtiden. Här kan vi se en klar politisk skiljelinje vad gäller visionerna med framtiden. Socialdemokraterna har i dag gett uttryck för denna genom att tala om gjutjärn och betong. Det var tråkigt, för då finns det ingen grund för samarbete mellan Socialdemokraterna och litet mer nytänkande partier, i alla fall inte om det skall ske på de villkoren.

Jag vill också kommentera det som har sagts om misstänksamhet och om en ordentlig miljöprövning. Detta vill jag göra genom att hänvisa till ett avsnitt i Monica Öhmans eget anförande. Hon räknade upp de statliga instanser, myndigheter, som har varit aktiva i Öresundsprojektet vad gäller miljöfrågorna. Varför underlät Monica Öhman att nämna Koncessionsnämnden?

Anf. 92 MONICA ÖHMAN (s) replik

Herr talman! Miljöpartiet brukar ju säga sig vilja ta ansvar för Sverige. Men jag tycker faktiskt att Elisa Abascal Reyes går väldigt långt när hon i det här läget och i den här frågan drar sådana växlar att hon säger att det inte kan bli tal om något samarbete eftersom Socialdemokraterna är för betong.

Jag var med och fattade det här beslutet i riksdagen, och jag tycker att vi skall leva upp till beslutet. Vad riksdag och regering har krävt är att man följer den ekonomiska utvecklingen av projektet och redovisar det för oss samt att man följer den miljömässiga utvecklingen. Justeringar har gjorts under resans gång för att miljökraven skall tillgodoses. Det har gjorts, och därför har det också uppstått en viss fördyring. Jag tycker faktiskt att man i Miljöpartiet skall vara glad över detta.

Men om man – som jag har påpekat – hela tiden flyttar fram positionerna och försöker misstänkliggöra projektet, då blir det så här i debatten. Då uppstår de här låsningarna. Då ser man inga möjligheter utan bara problem och eländes elände. Jag tror att det var Elisa Abascal

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Reyes själv som sade att man kommer att göra allt för att stoppa projektet. Jo, det är jag övertygad om. Jag tror att Miljöpartiet kommer att försöka stoppa projektet även den dag då bandet klipps på bron.

Anf. 93 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Monica Öhman säger att jag sjunker väldigt lågt när jag påstår att Socialdemokraternas framtidsvision utgörs av gjutjärn och betong, men det är faktiskt Monica Öhmans egna ord jag använder, nämligen det hon sade i slutet av sitt anförande om den symbol som bron skulle vara. Jag känner då inte till något annat material som bron skulle kunna vara byggd av, Monica Öhman.

När det gäller miljö, helhetssyn och transporter finns det faktiskt en statlig instans som har sett på projektet på ett annat sätt än vad t.ex. Vattendomstolen hade befogenhet att göra, och det är Koncessionsnämnden. Varför nämnde inte Monica Öhman Koncessionsnämnden?

Anf. 94 MONICA ÖHMAN (s) replik

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Elisa Abascal Reyes. Jag sade att jag ser det här som ett framtidsprojekt. Jag ser det som en möjlighet. Vad är det som säger att Elisa Abascal Reyes har bättre vetskap än jag om hur framtiden ser ut? Vi har olika uppfattningar i den här frågan – det är bara att konstatera.

Anf. 95 HANNA ZETTERBERG (v) replik

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 2. Jag glömde nämligen att göra det i mitt anförande.

Jag skulle vilja ha en kommentar från Monica Öhman vad gäller Standard & Poor's utredning, som från början blev hemligstämplad men som jag sedan har lyckats få i min hand – jag vet inte om det är en bedrift eller inte. Det första som sades i utredningen var att kreditbetyget ligger betydligt lägre utan svenska och danska statens garantier för projektet. Jag skulle till att börja med vilja ha en kommentar på det.

Sedan tycker jag att debatten om vem man lyssnar på är ganska intressant. Jag avslutade mitt inlägg med att fråga just vem regeringen har lyssnat på. Vem *har* regeringen lyssnat på? Det är uppenbarligen inte Riksrevisionsverket, och det är inte Koncessionsnämnden. Det handlar inte heller om att jag har varit i kontakt med några nissar eller jeppar som råkar bo i området och som har en sommarstuga som måste rivas. Det här handlar om instanser i samhället som vi har gett befogenhet att ta ställning i sådana här frågor, och när det gäller Koncessionsnämnden skulle vi utifrån enbart deras uttalande kunna anse hela bygget som olagligt. Varför har man lämnat den principen? Det tycker jag är en jätteviktig diskussion.

Jag skulle också vilja kommentera bilismen. Det är klart att det kan tyckas larvigt att man å ena sidan säger att det måste vara mindre bilar och å andra sidan säger att bron inte kan finansieras därför att det är för litet bilar, men det är just det som är problemet. Vilka lagar skall gå först? Jag hävdar att de regler och direktiv som vi i Sverige har gått med på att följa, som bl.a. handlar om klimatkonventioner, Riokonfe-

rensen och grundläggande miljölagar och överenskommelser, är de som i det här fallet skall gå före. Det är det som är Socialdemokraternas dilemma, dvs. att man inte kan välja vilket ben man skall stå på.

Anf. 96 MONICA ÖHMAN (s) replik

Herr talman! Jag vet inte vem som har ett dilemma här. Det beror alldeles på hur man ser på den här saken. Vi har sagt att vi i det här projektet måste ta allvarligt på miljöfrågorna, och de har utretts. Det har skett kompletteringar under resans gång. Det måste Hanna Zetterberg hålla med om.

Sedan vill jag uppmana Hanna Zetterberg att inte göra något hemlighetsmakeri också av Standard & Poor's. Det har nämligen inte varit fråga om några större hemligheter. Vi fick i utskottet ganska snabbt del av utredningen. I utredningen visar man på att det finns svagheter. En av svagheterna är att projektet kanske inte hade sett ut på det här sättet om de statliga garantierna inte hade funnits i botten. Det säger man i klartext. Men man säger också att det finns mycket som är positivt. Man pekar på att miljötillstånden är klara, att det finns starka entreprenörer, fasta kontrakt, konkurrenskraftiga avgifter, statligt inflytande över trafiksystemet, stora tidsvinster, flexibelt avkastningskrav, att konsortiet fastställer priserna, möjligheterna till ytterligare lån samt upplåningsstrategin. Det här är punkter som man pekar på som positiva, det är faktorer som utgör styrkan i projektet. Jag ber därför Hanna Zetterberg: Gör inget hemlighetsmakeri av Standard & Poor's!

Anf. 97 HANNA ZETTERBERG (v) replik

Herr talman! Det var absolut inte min mening att göra något hemlighetsmakeri av utredningen från Standard & Poor's. Jag ville ha en kommentar på den, och jag vet att den från början var hemligstämplad. Det är bra att den inte är det nu. Det är viktigt att alla människor har möjlighet att ta del av det som ligger till grund för regeringens och riksdagens beslut.

Jag vet att det har funnits olika miljökonsekvensbeskrivningar kring Öresundsbron och projektet. Det är bra. Men fortfarande dyker det hela tiden upp nya problem, som man kanske inte hade räknat med från början. Ett exempel är den förorenade jorden, som nu plötsligt skall vara byggnadsmaterial i den konstgjorda ön. Det är stora problem vi pratar om, som jag också skulle vilja ha en kommentar på. Det dyker alltså upp nya problem som är kopplade till miljön och som vi behöver tackla.

Återigen: Vem är det man skall lyssna på, och vem är det man skall ta hänsyn till? Problemet här är att olika typer av beslut går emot varandra. Riksdagen har beslutat att trafikfrågor är viktiga och att vi måste gå in och begränsa bilismen. Jag vet att Anna Lindh har intresserat sig för frågan och att hon nu har en kampanj för att höja bensinpriset. Det här är viktiga saker i vårt samhälle. I morse hörde jag på radion att OECD har lagt sig i diskussionen om trafik och miljö i Sverige och anser att vi måste höja bensinpriserna.

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Frågan är alltså: Vem skall man lyssna på? Det är en fråga som var och en får ta ställning till. Jag anser att Koncessionsnämnden, Riksrevisionsverket och – i det här fallet – OECD är viktiga instanser, eftersom vi uppenbarligen här i kammaren har fattat beslut som inte går att förena.

Anf. 98 MONICA ÖHMAN (s) replik

Herr talman! Jag vill göra en liten rättelse av det Hanna Zetterberg sade. Hon sade att regeringen hade begärt utredningen av Standard & Poor's, men det är inte riktigt sant.

Riksgälden har begärt att få den här kreditgranskningen av just detta amerikanska företag. Det är neutralt. Det finns varken i Danmark eller Sverige och kan knappast ha något intresse av den här bron.

Vem skall vi lyssna på när det gäller trafiken? Det handlar om vilken tilltro man har.

Vi i det här huset kommer ganska snart att få ta ställning till hur vi skall ha det i framtiden. I och med att Kommunikationskommitténs stora trafikpolitiska betänkande växer fram måste Sveriges riksdag bestämma sig för om man skall prioritera olika trafikslag eller hur man skall göra.

Hanna Zetterberg! Jag är övertygad om att vi har ett gemensamt intresse för vår miljö. Vi lever alla i det här landet i den här miljön. Miljön är i många stycken global. Vi har ett intresse av att begränsa utsläppen, men vi måste också kunna ställa krav på att industrin, som tillverkar våra bilar, skall medverka till dessa begränsningar. Jag tror inte att lösningen är att försöka begränsa människornas möjlighet att ha bil. Den möjligheten är av speciellt värde för människor i Sverige.

Anf. 99 BERTIL PERSSON (m)

Herr talman! Man skall bygga broar mellan folk. Den här debatten förs främst i Stockholm. Det beror på att bromotståndarna nere i Skåne är så pass impopulära att de nästan aldrig vågar sticka ut hakan.

Den här bron är på gång att byggas. Ön vid Saltholm är i det närmaste färdig. Terminalen i Kastrup utanför Köpenhamn och anslutningsvägarna där är också nära sin fullbordan.

Olof Johansson lämnade den borgerliga regeringen i protest mot bron. Men nu när vi har kommit så här långt märker man inte en reaktion från hans sida i det avseendet. Han jobbar vidare tillsammans med regeringen som om ingenting hade hänt.

Bron mellan Malmö och Köpenhamn är en nyckelfråga, inte bara lokalt. Den betyder oerhört mycket också för den svenska industrin vad gäller *just in time*-leveranser när det är kalla och isiga vintrar. Vi har haft sådana under 80-talet. Dessutom har vi den här vintern haft stopp på alla snabbförbindelser mellan Malmö och Köpenhamn i över en månad. Det är problem med att klara av den här hanteringen.

Man skall också komma ihåg att vår dominerande handel sker gentemot sydvästra Europa och inte gentemot östra Europa. 3 % av handeln sker gentemot östra Europa.

När det gäller Skånes utveckling har Öresundsregionen möjligheter att bli Europas femte K-region. Här finns 3,2 miljoner invånare, en internationell storflygplats samt tre universitet och ett fjärde på gång i Malmö. Här finns möjligheter att skapa tillväxt, utveckling och kompetens i sådan omfattning som bara finns på fyra fem ställen i hela Europa.

En rad beslut har gett oss möjlighet att skapa denna tillväxt, kompetenshöjning och K-region. Det handlar om anslutningen till den europeiska unionen. Den här bron ger Skåne en storflygplats på ca 15 minuters avstånd. Dessutom kopplas de 3–4 universiteten ihop med snabba tågförbindelser. Detta ger möjligheter för människor att mötas på ett sätt som de annars icke skulle göra.

För stockholmare är det naturligtvis litet jobbigt att det blir ytterligare ett kraftcentrum i Sverige, ett ekonomiskt kraftcentrum som kan bidra till att skapa välstånd i det här landet. Det påverkar inte på något vis Stockholm negativt, men det innebär ändå att Stockholmsregionen får en konkurrent. Det kan upplevas besvärande för stockholmare.

Vi har jobbat hårt med miljön i Skåne. Vi har minskat svavelutsläppen i Skåne till en tredjedel. För närvarande kommer 15 % av svavlet från oss själva. Resten kommer från gamla kommunistländer. Kväveutsläppen har halverats. Utsläppen från den här bron kommer att bli hälften jämfört med utsläppen från färjorna. Det intressanta är att de nya färjorna som sätts in kommer att släppa ut mer än de som vi har i dag. På modellplanet finns elbåtar med en sladd i ändan, men i praktiken fungerar inte den typen av lösningar.

På sikt är det också viktigt att vi får förbindelsen mellan Helsingborg och Helsingör. Det är synd att man har avslagit min motion om att redan nu sätta i gång den här planeringen. Det är först när man knyter ihop den här starka regionen i båda ändarna som man kan få full utvecklingskraft och tillväxt i regionen. Men det får vi återkomma till.

Med hänvisning till mina kontakter med tyska politiker är jag alldeles övertygad om att man så småningom bygger förbindelsen över Fehmarn Bält. Oavsett vad banken har svarat nu är jag övertygad om att det kommer att bli ett faktum. Då kommer man att kunna ta sig de 30 milen från Skåne till Hamburg på två timmar med snabbtåg. Det är inte längre än till Nässjö. Det ger helt andra möjligheter för näringslivet i södra Sverige att komma i kontakt med den dynamik som kommer att uppstå i norra Tyskland. Snabbfärjorna i Trelleborgsläget blir ytterligare en förstärkning i det här sammanhanget.

Det finns inget bygge som är så utrett som Öresundsbron. Vi har varit handlingsförlamade i hundra år. Att nu, som Centern, föreslå att man i stället skall lägga brofästet inne i Malmö är inget annat än den obotfärdiges förhinder att försöka få utredningskvaren att dra i gång igen.

Den här bron skall faktiskt ta emot 10 000 bilar. Det vet fru Warnerbring. Det är en tredjedel av det antal bilar som åker på den väg som fru Warnerbring varje dag åker ner till Vellinge. Den vägen är ännu längre än vad den här bron skall vara.

Man kan konstatera att den här bron har en mycket stor psykologisk betydelse. Den här bron kommer att avskaffa den ökänsla som det

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

svenska folket har, trots att Sverige hänger fast i f.d. Sovjetunionen. Känslan av att vi är här uppe och att de där nere bestämmer, som man har kunnat utnyttja politiskt, kommer att bortfalla när vi på ett naturligt sätt utan att behöva åka båt rör oss ut i Europa.

Att skilja 3,2 miljoner människor från varandra med färjor är värre än att riva Slussen och låta människor åka färja mellan norra och södra Stockholm. Det handlar om sådana realiteter. De opraktiska förhållanden som vi i dag upplever i Skåne skulle man få i Stockholm om Slussen togs bort.

Herr talman! Vi skulle ha haft en väg mellan Malmö och Köpenhamn, mellan Lund och Roskilde, om det hade varit berg, öken eller skog emellan. Jag tycker inte att litet grunt vatten skall få förhindra en naturlig förbindelse mellan 3,2 miljoner människor.

Anf. 100 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Bertil Persson har tydligen missuppfattat vilka som är kritiska till bron. Det är inte de som är intresserade av centralistiska starka regioner. Så har i varje fall inte jag tolkat det. Miljöpartiet står inte för det. Därför förstår jag inte argumentet att det är något slags Stockholmsnoja att gå emot bron. Jag vet människor från Östersund, Göteborg och stora delar av Östersjöområdet som är emot bron.

När vi ändå pratar om det, vore det intressant att få veta om Bertil Persson talar för hela sitt parti, om jag törs dra den vilda slutsatsen att Moderaterna genom Bertil Persson ser på Östersjön som litet vatten. Det bådar inte gott, särskilt inte efter de diskussioner som har förts, t.ex. förra fredagen. Jag trodde att det i Sveriges riksdag rådde konsensus om att vi hade en annan inställning till Östersjön – för övrigt ett av världens absolut mest förorenade hav.

Anf. 101 BERTIL PERSSON (m) replik

Herr talman! Först och främst är det helt klart att vi skall rädda Östersjön, och där ställer vi båda upp. Behovet av att rädda Östersjön är inte så stort, därför att det klarar vi ganska bra; vi hittar en nollösning här. Det är en fråga om hur mycket man muddrar.

Om man tittar på vad som har hänt i Bält, är den enda bestående miljöeffekten att det har blivit mera ejder. Om det är bra eller dåligt lämnar jag till andra att avgöra.

När det gäller regionen, är det viktiga för regioner, om vi tittar på statistik från USA, från OECD och från Europa, att man för det första har bra universitet för forskning och utbildning. Det är detta vi knyter ihop med bron.

För det andra är det viktigt att man har bra förbindelser med flyg. Det är i människors möten som kreativitet uppstår. Det är det som bron ger oss: den flygplats där folk från universiteten i Skåne kan komma ut.

För det tredje är en faktor för regional utveckling att det finns bra livsmiljöer, i form av bra bostäder, bra fritidsutbud och bra kulturutbud. Det har vi i Skåne.

Det är bron som ger oss de möjligheter som vi hittills har saknat för att skapa en stark region.

Anf. 102 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Universitet kan man stärka på många sätt, t.ex. genom ökade forskningsanslag, förbättrade villkor för studerande, kreativt utbyte och utveckling över huvud taget av universitetets inriktning. Det är absolut inte nödvändigt att ha en bro. Det kan jag inte tänka mig.

Bertil Persson talade om flygplatserna. Man kan väl landa på båda sidorna av sundet. Om det är något slags konkurrenssituation mellan flygplatserna är det inte heller värt den summa bron skulle kosta.

Jag återkommer till detta med "Stockholmsnojan", dvs. att vi skulle vara mot bron av rädsla för att Malmö konkurrerar ut Stockholm. Det är det lustigaste jag har hört på länge.

Anf. 103 BERTIL PERSSON (m) replik

Herr talman! Det senare får Elisa Abascal Reyes bedöma själv. Jag är helt övertygad om att det finns ett visst inslag av detta också.

Jag återkommer till frågan om universitet och bron. Ju fler människor med olika kompetens, idéer och kreativitet som träffas, på ett enkelt och praktiskt sätt, desto större kreativitet skapar man. Det är just därför som de snabba tågförbindelserna mellan tre, snart fyra, universitet är så oerhört värdefulla.

Att jämföra Sturup med Kastrup är dumheter. Sturup har flyget till Stockholm plus en liten pendel ned till Amsterdam. Nu får vi på kortare avstånd från Lund och Malmö en ordentlig internationell storflygplats, med mycket större internationell trafik än på Arlanda. Vi får möjligheter att komma ut till handelsförbindelser och till kreativa centra ute i Europa över dagen, på ett sätt som vi inte kan i dag. Detta är viktigt för regional utveckling.

Anf. 104 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Herr talman! Låt mig först klargöra för Bertil Persson att jag i det här ärendet för hela Centerpartiets talan. Det innebär att jag även för vår partiledares talan. Han har icke ändrat åsikt i frågan.

Bertil Persson säger att man skall bygga broar. Jag träffade en synnerligen välkänd framstående företagare i Skåne, som när det gällde bro till Köpenhamn tyckte att vad vi behövde var en psykologisk bro. Jag tycker att det ligger väldigt mycket i det.

Att bygga broar till öar kan kanske vara litet tveksamt, i synnerhet med motiveringen att de skall förena oss med kontinenten. Nu har jag i och för sig ingenting emot att man bygger broar till öar, bara man kan finansiera dem. Jag tycker att det är litet väl mycket som tyder på att det är tveksamt om vi kommer att kunna finansiera just den bro som vi debatterar i dag.

Bertil Persson råkade säga att anslutningsvägarna i Skåne är nära sin fullbordan. Då lever Bertil Persson i en helt annan verklighet än jag. Planeringen är över huvud taget inte färdig, och finansieringen är långt ifrån fullbordad. Det man talar om är en citytunnel. Det handlar om att bygga ut kontinentalbanan åtminstone för tre, fyra eller fem år, så att den går att använda ett tag, och sedan eventuellt bygga ett yttre spår. Allt omkring dessa anslutningsvägar är så otroligt olöst och ofinansi-

Prot. 1995/96:93
8 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

erat, att det är, som jag sade tidigare, en fullständig skandal i hela detta projekt.

Det roar mig också något att höra Bertil Persson tala om hur mycket renare luft vi har fått i sydvästra Skåne. Han glömde fullständigt bort att tala om att koldioxidutsläppen numera ökar och att det marknära ozonet har varit ett mycket stort problem inte minst i Lunda- och Malmöregionerna, framför allt i Lundaregionen, under de senaste åren. Båda de sakerna är följder av biltrafiken.

Jag återkommer, och jag hoppas på några kommentarer till det jag har sagt.

Anf. 105 BERTIL PERSSON (m) replik

Herr talman! Det var roligt att höra att fru Warnerbring talar för hela partiet när hon vill flytta brofästet till Malmö från Lernacken. Det måste innebära att partiet också ställer upp för bron, och att man bara vill ha en annan landanslutning. Det är ju en intressant uppgift.

Det andra som är intressant är naturligtvis att Olof Johansson inte har ändrat uppfattning. Då måste jag uppfatta det så att han kommer att lämna regeringssamarbetet med Socialdemokraterna, på samma sätt som han lämnade det med den borgerliga regeringen i protest mot utvecklingen i fråga om Öresundsbron. Jag har väl uppfattat det korrekt?

Sedan talade jag om anslutningar på den danska sidan, där man är bra på gång. På den svenska sidan har man, tack vare den senfärdighet vi har haft, kommit i beråd. Det är en följd av en mycket valhant hantering på den svenska sidan.

På den danska sidan är debatten litet annorlunda. Där är dilemmat att man har ersatt ägarna till de villor som man har blivit tvungen att riva för de landanslutningar man nu har byggt så bra att protesterna handlar om att de som bor närmast intill de sålda villorna också vill få sina villor sålda till konsortiet.

När det gäller renare luft är det jag uppgav om svavel och kväve korrekt. Det är riktigt att det inte är så mycket bättre med koldioxiden, utan det sker t.o.m. en viss ökning. Men detta är ett globalt problem; det är inte ett lokalt Skåneproblem. Det kan man komma till rätta med lika väl genom att hålla igen på utbyggnaden av transporterna i Stockholmsregionen.

Anf. 106 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Herr talman! Bertil Persson har läst min motion dåligt. Där talar jag inte om broar, utan jag talar om en fast förbindelse. Det kan alltså lika gärna vara en tåg tunnel det handlar om.

Jag kan bara konstatera att Bertil Persson i sitt anförande använder sig av precis samma motiveringar som Monica Öhman har i sitt anförande när det gäller det här broeländet, nämligen att det inte finns någonting som är så utrett; vi har hållit på att utreda det i över 100 år. Det förvånar mig inte alls att Bertil Persson och Monica Öhman använder sig av precis samma motiveringar; de är samma andas barn, som vill ha storskalighet och betong, och de har svårligen klarat av att förena ekologi med ekonomi.

Anf. 107 BERTIL PERSSON (m) replik

Herr talman! Luddigheten från fru Warnerbrings sida består. Nu skulle det inte vara en bro utan en tunnel. Min kommentar till det är att det är 17 km mellan Malmö och Köpenhamn och 17 km mellan Malmö och Lund. Om det hade varit bra att göra en tunnel och köra bilarna på tåget, som fru Warnerbring har sagt tidigare, hade vi naturligtvis för länge sedan rivit upp motorvägen mellan Malmö och Lund, borrar en tunnel till Lunds station och kört bilarna på tåget.

Anf. 108 HANNA ZETTERBERG (v) replik

Herr talman! Jag tänkte fråga Bertil Persson litet om det som han var inne på just nu. Han pratar om att det är viktigt med kommunikationer. Vi skall bygga upp och stärka regionen. Människor skall kunna färdas. Det skall gå bra att åka ned till kontinenten på två timmar.

Det låter bra, men jag undrar: Är det verkligen en bro Bertil Persson vill ha? Är det verkligen bro han behöver, är det inte kommunikation? Det är faktiskt något helt annat. Man kan lösa dessa saker på andra sätt.

Vi skulle seriöst kunna diskutera att bygga en tunnel i stället. Det var Bertil Persson inne på alldeles nyss. Hur ställer han sig till det? Jag undrar om inte Bertil Persson har blandat ihop detta, och att det egentligen är en tunnel han vill ha. Det är nämligen det han argumenterar för: tågtrafik snarare än vägtrafik. Det är vägtrafiken som är det riktigt stora problemet. Att tåg är bättre för miljön rent konkret vet alla, det känner vi alla till.

Jag undrar också över det här med utsläpp. Jag har inte den erfarenheten att Bertil Perssons partikollegor har samma uppfattning som han. De diskuterar väldigt mycket, i bl.a. jordbruksutskottet, om att det är viktigt med våtmarker för att kunna fånga upp stora delar av utsläppen – som till allra största delen kommer från biltrafiken. Det kanske Bertil Persson skulle kunna diskutera inom sitt eget parti.

Sedan nämnde Bertil Persson i ett replikskifte med Kerstin Warnerbring detta att man går mycket fortare fram i Danmark. Jag undrar om det inte är så att man *kan* gå fortare fram i Danmark eftersom man förhalar vissa saker som vi inte förhalar i Sverige, nämligen miljöprövningen. Det är tre år sedan Greenpeace stämde den danska staten för att man inte prövade miljöfrågor på ett vettigt sätt. Det är klart; kör man över alla sådana instanser går det ju bra att dundra på och bygga hur mycket man vill.

Anf. 109 BERTIL PERSSON (m) replik

Herr talman! Den första frågan handlade om vilka förbindelser man skall ha. För min del är det viktiga att man får en bred förbindelse där det finns plats att placera in morgondagens trafiksystem. Det är ytan som för mig måste vara bred. Det skall inte vara ett smalt litet rör.

Den här förbindelsen skall stå i 70–100 år. Morgondagens trafiksystem skall också kunna anpassas till den förbindelse vi nu bygger. Därför tycker jag att bredden är viktig. Man skall kunna lägga in andra system. Det är inte alls säkert att det kommer att vara bilar eller tåg

Prot. 1995/96:93
8 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

som är aktuella då. Det kan också vara magnetsvävertåg och annat. Bredden på förbindelsen är det viktiga. Därför tycker jag att den lösning vi genomför är bra.

Sedan gäller det våtmarker. Det är i och för sig en annan diskussion. Vad jag redan nu kan påpeka, även om det alltså är en annan debatt, är att våtmarker ju inte tar bort något kväve. De försök som har gjorts med våtmarker i Sverige är ineffektiva. Det hade varit hemskt roligt, och våtmarkerna hade fungerat alldeles utmärkt, om växterna hade växt på vintern och inte på sommaren. Nu är det inte så, men det är en annan debatt.

Så till detta med miljöprovning. Vi skall hålla koll på miljön. Den miljöuppföljning vi gör är viktig. Det är också viktigt att dra erfarenheter av de liknande byggen vi har haft, t.ex. bält-förbindelsen där ju inga katastrofer har inträffat.

Anf. 110 HANNA ZETTERBERG (v) replik

Herr talman! Detta är intressant. *Jag* har inte har pratat så mycket om våtmarker, utan det är moderaterna i jordbruksutskottet som har hävdatt att detta är lösningen för framför allt Skåne-regionen. Den diskussionen får nog Bertil Persson ta inom sitt eget parti, inte med mig i kammaren. Men det hör naturligtvis inte till denna debatt, det är sant.

Äntligen har jag fått svar på varför vi skall ha en fyrfilig bro med en kapacitet på ungefär 50 000 bilar per dygn, när vi beräknar att det är ungefär 10 000 bilar per dygn som kommer att åka på den – och det är den *höga* beräkningen. Det har att göra med hur framtiden ser ut.

Jag vet inte, men i diskussionerna om framtidens bilar – jag tror att det handlar om någon slags bilar även om de drivs med el eller liknande – är dessa mycket mindre än i dag. Argumenten om att, som det ser ut i dag, ha en kapacitet på 50 000 bilar på bron håller absolut inte. Det hävdar jag fortfarande. Är det snabbtåg vi vill ha, går det lika bra med en tunnel.

Anf. 111 BERTIL PERSSON (m) replik

Herr talman! Denna bro, eller denna förbindelse – det är faktiskt både en bro och en tunnel – skall stå i 70–100 år. I dagens läge kommer vi att ha snabba och bra tågförbindelser som finansieras av den biltrafik som bär upp bron ekonomiskt. Då behöver vi inte belasta vägkostnaderna i andra delar av landet. Det är i och för sig rätt upprörande – Skåne får ju *alltid* för liten andel i förhållande till trafikarbetet i andra regioner i Sverige.

Varken jag eller någon annan vet hur framtiden kommer att se ut. Det enda man kan konstatera är att det är svårt att sja om framtiden. Vi kommer att få nya system.

Då är det i alla fall bra att de fasta förbindelser som är byggda är lätta att anpassa till nya lösningar. Det är därför en fördel om det finns plats på eller i dem.

Anf. 112 STEN ANDERSSON (m)

Herr talman! Ordet *time-out* har i dag använts i debatten. Jag anser att det är fråga om ett missbruk av detta uttryck, som ursprungligen kommer från amerikansk baseboll och ishockey. Vad *time-out* handlar om är ju att man vill stoppa brobygget, inget annat. Det är bättre att tala om att en katt är en katt, och ingenting annat.

Sedan hörde jag att fru Warnerbring, tror jag att det var, nämnde namnet Björn Gillberg. När Björn Gillberg för en del år sedan frivilligt accepterade att bli anställd av brokonsortiet, nämndes hans namn inte av något av de tre nu aktuella partierna i kammaren. Nu är han plötsligt *comme-il-faut*. Det är något egendomligt.

En annan sak, herr talman. När man hör debatten, och framför allt intensiteten i den, kan man misstänka att det finns en stor och bred folklig förankring kring detta lokalt i Malmö, där det ena brofästet dock skall landa, och att man alltså skulle vara motståndare till bron. När jag då ser på de 20 senaste årens valresultat, noterar jag att varken Vänsterpartiet – eller Kommunisterna på den tid de hette så – Miljöpartiet eller Centerpartiet har haft någon avancerad förankring bland Malmöborna.

Detta kan, herr talman, bero på två saker. Jag kan köpa att motståndet mot bron är stort bland Malmöborna. Men motståndet mot dessa tre partiers politik måste i så fall vara ännu större. Trots att man har bombarderat Malmöborna på olika vis – på gator och torg, i insändare och artiklar – har man inte lyckats få någon respons och förståelse för sina åsikter.

I den förra debatten, som jag deltog i strax före denna, tror jag att det var Centerpartiet som för kammaren försökte klargöra vikten av ett lågt ränteläge. Man försökte visa hur positivt detta hade utvecklats under framför allt det senaste året. Då blir jag litet förvånad när jag läser i reservationen i betänkandet att man riskerar att få ett väsentligt högre ränteläge. Tror inte Centerpartiet, nu när man närmast har gått i halvkoalition med regeringen, på det som sägs om att vi kommer att få sänkta räntor i Sverige? Det borde rimligtvis också kunna påverka brons finansiering.

Men, herr talman, det som gjorde att jag begärde ordet i denna debatt, var att det står i en mening i reservationen att man skall utreda konsekvenserna av en borrhärdad tunnel.

När man har lyssnat på, och följt med i, denna debatt, har det alltid från bromotståndarnas sida sagts att en kombinerad bil- och järnvägsbro aldrig kommer att betala sig. Notan kommer skattebetalarna, framför allt de som bor i övriga Sverige, att få stå för.

Herr talman! Det finns, baserat på all erfarenhet, inte något sämre projekt att satsa på än en tunnel. Vi har ett skolexempel vid bälten i Danmark, och det mest superba exemplet är tunneln som går mellan Dover och Calais. Där har man bara järnväg, och det går med en katastrofal förlust.

Skulle det vara så att vi borrhärdade en tunnel från Malmö till Köpenhamn och bara tillät järnvägstrafik och den inte skulle finansieras av skattebetalarna, då skulle inte ens mitt arvode, som jag i och för sig gärna skulle vilja höja, räcka för att jag som resenär skulle ha råd att

Prot. 1995/96:93
8 maj

åka över där. Tala inte om att ni vill ha en borrhärad bro, eller att ni vill utreda en sådan, utan begräv den lugnt och stilla där den hör hemma, alltså i papperskorgen.

Herr talman! Jag tyckte att det var beklagligt att Miljöpartiets representant förklarade, i och för sig mycket dåligt, varför hennes parti inte ville delta i arbetet att försöka lösa problemen med det avfall som kommer från kärnkraftverken. Av samma skäl vill Miljöpartiet inte heller delta i besluten om bron. Det har alltid varit så i ett parlament att om man inte får sin vilja igenom så deltar man ändå i arbetet för att göra det så bra som möjligt. Man kan väl inte bara gömma sig? Jag vet inget parti, med undantag av Miljöpartiet, som förvisso bekräftar regeln, som säger att man drar sig undan allt arbete.

Till sist vill jag säga att man här i dag har diskuterat vem som har initierat Öresundsbroprojektet, vem som har bedrivit lobbying, och vem som har bestämt om det. Monica Öhman sade på ett förtjänstfullt sätt att det endast och enbart är en kvalificerad majoritet i Sveriges riksdag som har fattat detta beslut.

Anf. 113 KERSTIN WARNERBRING (c) replik

Herr talman! Sten Andersson tog upp det faktum att jag råkade nämna Björn Gillbergs namn i mitt anförande. Jag vill genast påpeka att jag över huvud taget inte har värdesatt Björn Gillberg vare sig i dag eller någon gång tidigare, utan jag har bara nämnt honom i hans egenskap av miljögranskare för detta projekt. Huruvida han har varit eller är *comme-il-faut* har jag inte uttalat mig om. Men det faktum att han som miljögranskare har hoppat av indikerar att Öresundsbrokonsortiet uppenbarligen inte tog miljöfrågorna på allvar. Eftersom dessa miljöfrågor i detta ärende är så oerhört viktiga, anser jag att det är värt att notera.

När det gäller ränteläget som vi i Centerpartiet har varit mycket angelägna om att försöka få ned i det här landet och den koppling som Sten Andersson gör till Öresundsbroprojektet, vill jag påminna om att Öresundsbroprojektet helt och hållet finansieras med utlandslån.

Sten Andersson talade om den borrhärad bron. Han uttryckte sig faktiskt på det sättet. Jag förstår att han menade en borrhärad tunnel, men han sade en borrhärad bro. Jag anser att felet med hela detta broprojekt är att alla tänkbara lösningar icke har blivit utredda och penetrerade innan man satte i gång projektet. Självklart skulle även den här lösningen ha blivit ordentligt utredd. Dessförinnan kan man inte uttala sig om huruvida den hade blivit billigare eller dyrare. De mer privata utredningar av en tunnel som har gjorts har kommit fram till att en sådan skulle bli betydligt mycket billigare.

Visst är det en kvalificerad majoritet i riksdagen som har fattat beslut om broprojektet så som det nu ser ut. Men den kvalificerade majoriteten har blivit förd bakom ljuset på grund av att mängder av utredningar och analyser inte var kända när beslutet fattades.

Anf. 114 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag anser att jag tillhör en majoritet som inte har fattat något av den klokskap som fru Warnerbring har försökt delge oss. Men jag är inte helt ledsen för det konstaterandet.

Oavsett om man lånar pengarna inom landet eller utanför landet måste det vara så att om vi har en bra ekonomi i Sverige, som ger en låg svensk ränta, ger det sannolikt en lägre ränta om man lånar pengar utomlands. Det är väl en ganska elementär ekonomi.

Jag förstod mycket väl varför man inte nämnde Björn Gillberg från bromotståndarnas sida när han frivilligt accepterade att bli anställd som konsult hos brokonsortiet. I dag nämndes Björn Gillberg när man någon gång fick en chans att använda hans namn, vilket man inte kunde göra under tre fyra år. Det är klart att man tar chansen när man får den, även om den inte kommer så ofta.

Anf. 115 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Debatten som förs i kammaren är en del av den demokratiska processen – argumenten och retoriken bakom idéerna och visionerna bakom de politiska besluten skall komma väljarna till del. Jag hade inte tänkt kommentera Sten Anderssons inlägg, eftersom jag inte fann något i det som jag önskade kommentera. Men eftersom han nämnde Miljöpartiet är jag tvungen att kommentera det som han sade, så att det tas till protokollet och så att det blir klart vad vi menar.

Jag sade först och främst att om vi trodde att det fanns ett säkert sätt att sköta slutförvaringen av kärnavfall, skulle vi föreslå det. Men vi har inget sådant förslag. Därför är vi också kärnkraftsmotståndare. Om vi trodde att bron skulle kunna vara en bra miljölösning skulle vi inte vara motståndare till bron heller. Däremot sade jag ingenting om att stoppa huvudet i sanden eller något sådant. Jag vågar nog påstå att Sten Andersson har varit litet ouppmärksam. Miljöpartiet kommer aktivt att verka i Öresundsbrofrågan genom att påtala helheten – transportökningen inte bara i Malmöregionen utan även i Östersjön, osv. – dvs. vad det kommer att innebära att göra den typen av infrastruktursatsningar.

Miljöpartiet kommer att verka aktivt genom att fortlöpande kritiskt granska projektets olika delar. Jag har t.o.m. ett pressmeddelande med mig som är ett tydligt exempel på att vi faktiskt agerar på det sättet. Vi kommer att vara aktiva i de delbeslut som fattas, inte minst när det gäller landanslutningar och vissa byggdelar som fortfarande inte är färdiga. Att vi skulle stoppa huvudet i sanden ställer jag mig fullständigt oförstående till. Jag hoppas att Sten Andersson tar tillbaka det.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 116 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Man får ibland acceptera att man hamnar i minoritet. Det är vi moderater väl medvetna om. Men vi ingår ändå i olika kommittéer och utredningar, även när det gäller beslut som vi från början har varit emot. Om någon i Miljöpartiets riksdagsgrupp skulle komma på en genial idé t.ex. om hur man kan slutförvara kärnkraftsavfallet, skulle Miljöpartiet då inte delge oss andra denna idé? Det är tydligt att ni inte har dessa idéer i dag, men det kan ju tänkas att ni i Miljöpartiet får dem i morgon. Då kan ni väl vara så pass generösa att ni delger oss andra den kunskapen?

Anf. 117 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Den här debatten handlar inte alls om Miljöpartiets ställningstagande när det gäller kärnkraften. Vi i Miljöpartiet grundar våra politiska beslut på de fakta som ligger på bordet, de utredningar som finns och de slutsatser som man kan dra av tillgängliga fakta. Vad Moderaterna grundar sina politiska beslut på om det som de möjligtvis kommer att veta i morgon kan jag inte svara för.

Anf. 118 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag är förvånad. Jag tycker att man i en demokrati måste acceptera att man ibland hamnar i minoritet. Men man måste ändå agera för att göra det bästa möjliga, framför allt från sitt eget partis synpunkt. Man kan ju trots allt tillföra åsikter. Miljöpartiets representant har här sagt att hon inte är intresserad av att för sitt partis räkning delta i några sådana projekt framöver.

Anf. 119 HANNA ZETTERBERG (v) replik

Herr talman! Jag skulle vilja kommentera det som togs upp om en av våra reservationer, i vilken vi skriver att vi vill ha en ny utredning om en tunnel. Jag tror att det är viktigt att göra det nu just i detta läge. Det har nämligen visat sig att det finns så många problem med den bro som man först tänkte bygga.

Det finns bl.a. ekonomiska problem. Bron är varken ekonomiskt eller miljömässigt hållbar enligt den kunskap som vi har i dag. Det är därför viktigt att gå vidare och utreda andra alternativ. Det visar sig kanske att inte heller en tunnel är miljömässigt eller ekonomiskt hållbar. Låt gå för det när man har gjort den här utredningen, men vi har än så länge faktiskt egentligen ingenting att utgå ifrån. Det vore litet olyckligt om man efter att ha byggt bron kommer på att det vore mycket smartare att ha en tunnel. Då skulle man vara ute och cykla, eftersom det då är totalt för sent. Nu finns det ändå en möjlighet att göra någonting vettigt, åtminstone att se på alternativen.

Sedan vill jag påpeka att det inte bara är de svenska miljökontroll-lanternorna som har försvunnit ur arbetet, utan även den internationella expertpanelen har blivit fränkopplad från projektet, och det kan ses som ganska intressant. Även om jag inte exakt vet vad de här personerna heter, känner jag till att de inte längre konkret finns med i arbetet.

Jag vill också kommentera frågan om demokratiskt fattade beslut. Från början till slut har diskussionen om Öresundsprojektet faktiskt präglats av icke-demokrati och icke-insyn, vilket är beklagligt.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 120 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag tar kanske en billig poäng, men jag vill ändå säga att respekt för demokratiska beslut väl inte har präglat det parti som Hanna Zetterberg representerar i riksdagen.

Hanna Zetterberg säger att bron inte är ekonomiskt hållbar. Ja, det säger hon, men jag känner mängder av personer som anser att den är ekonomiskt hållbar. Vi får matcha våra argument mot varandra.

Frågan om en borrhad tunnel behöver inte utredas. Om man efter år 2010 åker över bron till Danmark och genom den borrhade tunneln under Bälten skall man se att denna är en ekonomiskt sett dålig affär. Man kan redan i dag kontrollera finanserna för den borrhade tunneln mellan Dover och Calais. Den går med oerhörda underskott och är en ekonomisk katastrof.

Ni säger i dag att det bara är användarna som skall stå för brons kostnader. Skall samma recept tillämpas även för en borrhad tunnel, blir det totalt omöjligt för den enskilde individen att lösa biljett för ett tåg som går genom en sådan tunnel.

Anf. 121 HANNA ZETTERBERG (v) replik

Herr talman! Om Sten Andersson hade varit litet mer uppmärksam hade han kanske hört att jag nämnde just tunneln under Engelska kanalen i mitt anförande och sade att dess ekonomi är totalt bristfällig och ohållbar. Jag nämnde den som ett exempel på att det för stora projekt är mycket svårt dels att beräkna de ekonomiska kostnaderna, dels att hålla de ekonomiska kostnaderna nere. Det är svårt med stora projekt.

Men låt oss få en utredning som säger precis det som Sten Andersson säger. Om Sten Andersson är så säker, varför inte låta utreda detta och ta upp den ordentliga diskussion som han säger sig vilja ha?

Jag är nämligen inte helt säker på att resonemanget stämmer. De kostnader som Öresundsbron för med sig i dag gäller inte bara de direkta kostnaderna för att bygga själva bron utan också konsekvenserna av ökad bilism. De konsekvenserna är stora, som det ser ut i dag i Sverige.

Jag skulle gärna vilja ha en kommentar till det som jag hörde på radion i morse om vad OECD tycker att Sverige borde göra och inte göra. Det gällde att höja bensenpriserna, minska bilismen, biltullar osv. Jag har inte läst om detta i dess helhet men hörde det alltså refereras på radion.

Kan Sten Andersson förklara vilka kostnader han räknar in i Öresundsbron? Jag räknar många olika kostnader som vi inte ser i dag men som kommer i framtiden. I det perspektivet är det kanske trots allt bättre att ha en tunnel, för där kommer det bara att gå tågtrafik, som miljömässigt är mycket mer hållbar och kommer att vara åtminstone 50–70 år framåt, som Sten Andersson talade om tidigare – mycket längre än biltrafik.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 122 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag hörde inte det program i morse som Hanna Zetterberg refererar till och enligt vilket OECD önskar att de svenska bensinpriserna skall höjas. Jag kan tänka mig att det finns ett stort antal länder som har större miljöproblem baserade på en stor bilism än vad Sverige har. Om OECD har sagt vad man påstås ha sagt, tycker jag att man är ute och slåss i fel härad, som man säger.

Jag tycker vidare inte att man behöver utreda någonting som dokumenterat och bevisat är dåligt ur ekonomisk synpunkt. Tunnlar har aldrig kunnat finansieras där de har byggts. Vi som är broanhängare tror – vi säger inte att vi har rätt, men vi tror det – att bron kan bli självfinansierande. Däremot kan man inte peka på något enda exempel i världen där en tunnel har varit självfinansierande.

Anf. 123 LARS-ERIK LÖVDÉN (s)

Herr talman! Jag hade inte förhandsanmält mig till denna debatt, och jag är något förvånad över den omfattande diskussionen.

Det är ett obestridligt faktum att riksdagen har ingått ett folkrättsligt bindande avtal med det danska folkettinget om att upprätta en förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn. Det är också ett faktum att regeringen 1994 gav tillstånd till byggandet av förbindelsen och att Koncessionsnämnden i sin tur, också sommaren 1994, gav motsvarande tillstånd. Vattendomstolen har fastställt de närmare villkoren och lämnat sitt medgivande till att bygga den svenska delen av Öresundsförbindelsen.

Det är därför något förvånande att debatten nu förts för eller emot förbindelsen. Det betänkande som vi har att behandla är en redovisning av ekonomin och miljön kring projektet, ett projekt som redan är i gång. Det finns ingenting i det betänkandet som rubbar de förutsättningar som var kända för riksdagen när den fattade sitt beslut.

Öresundsregionen har, som Bertil Persson sade, 3,2 miljoner invånare. Genom Öresundsregionen går en barriär av vatten, som det vintertid stundtals är svårt att komma över. Det är klart att en fast förbindelse kommer att betyda oerhört mycket för utvecklingen i Öresundsregionen som helhet, sysselsättningsmässigt, bostadsmässigt, kulturellt, socialt och i hög grad också utbildningsmässigt.

Det finns i området, som någon talare har sagt, i dag tre universitet, och ett fjärde skall byggas. Med en Öresundsbro uppnår man snabba, effektiva och säkra förbindelser i regionen mellan Lund, Malmö, Köpenhamn och Roskilde, något som man inte har i dag. Den dynamik som skapas genom tillkomsten av en sådan förbindelse kommer att spela en oerhört stor roll för en positiv utveckling av regionen.

Jag tror att det var Kerstin Warnerbring som sade att en bro inte kommer att spela någon roll för trafiken med kontinenten. Nej, kanske en mindre roll för trafiken med kontinenten men en större roll för regionens utveckling som sådan. Om Fehmarn Bält-bron kommer till någon gång i framtiden – och det tror jag – kommer naturligtvis också kommunikationerna med kontinenten att få en helt annan betydelse i Öresundsbroperspektivet.

Något som jag tycker att ni bortser ifrån i debatten är att Öresundsbroprojektet är en mycket stor kollektivtrafiksatsning. Det är en satsning på kollektivtrafik att binda samman pendeltågförbindelserna i regionen. Det är där som den stora resandeströmmen kommer att finnas. Den lilla biltrafik om 10 000 bilar per dygn som kalkylen bygger på kommer att subventionera tågtrafiken och att möjliggöra projektet ekonomiskt, något som inte hade varit möjligt att realisera ekonomiskt med tunnelalternativet.

När man talar om miljöpåverkan får man välja vilket ben man skall stå på, Kerstin Warnerbring.

Man kan inte å ena sidan säga att miljöpåverkan via luftutsläpp blir gigantisk till följd av Öresundsbron och å andra sidan säga att det inte är några bilar som kommer att åka på bron eftersom transportföretag väljer andra vägar. Man får välja argumentation i diskussionen.

Det är fråga om 10 000 bilar per dygn. Mellan Malmö och Vellinge går det 30 000 bilar per dygn. Mellan Malmö och Lund, motorvägen, färdas varje dygn 100 000 bilar. Vi måste inse proportionerna. Framför allt innebär Öresundsbron när det gäller luftutsläppen en kraftigt mindre påverkan än den nuvarande färjetrafiken.

Jag blir något upprörd när Kerstin Warnerbring säger att vi som utgör majoriteten i den här frågan är förda bakom ljuset. Jag respekterar Kerstin Warnerbrings uppfattning att hon är motståndare till Öresundsbron. Jag tycker att det finns anledning för Kerstin Warnerbring att fundera över om hon inte skall acceptera vår uppfattning och vår tro på att Öresundsbroprojektet är ett bra projekt för regionen och Sverige och inte kasta ur sig påståenden som att vårt ställningstagande baseras på att vi är förda bakom ljuset. Det finns ingen fråga av den här digniteten som är så utredd som Öresundsbrofrågan, både ekonomiskt, i förhållande till tunnelalternativet och framför allt miljömässigt. Jag är övertygad om att projektet står på en fast grund både ekonomiskt och miljömässigt.

Anf. 124 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Lars-Erik Lövdén säger mycket riktigt att det är ett faktum att beslut om denna bro har fattats. Sedan räknar han upp en mängd olika beslut. Ja visst har det fattats beslut, men jag förstår inte varför han är förvånad över debatten. Den skrivelse som vi debatterar i dag har på flera olika sätt visat att det är tveksamt om vi kommer att klara ekonomin omkring den här förbindelsen. Det är därför som riksdagen har begärt att med jämna mellanrum få in en skrivelse från regeringen där man redovisar de ekonomiska förhållandena. Det är precis det vi debatterar.

Vi anser att det är ytterst tveksamt om man kan klara av finansieringen, som enligt avtalet skall klaras med bilavgifter. Det är därför vi debatterar i dag, Lars-Erik Lövdén.

I skrivelsen visar man alltså att projektet har blivit dyrare t.o.m. innan bygget har påbörjats ordentligt – det har inte påbörjats än. Man visar att planeringen i Malmöregionen över huvud taget inte är färdig och att det med största sannolikhet kommer att bli mycket dyrare än de

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

1,9 miljarder som man räknat med i avtalet. Det torde väl snarare komma upp i 10 miljarder innan det här är färdigt. Det visar sig i skrivelsen att saneringen av Lernacken blir betydligt mycket dyrare än man har trott, osv. Det är därför vi debatterar, Lars-Erik Lövdén.

Vad sedan gäller att Öresundsbron kommer att rädda kollektivtrafiken i Malmö på ett miljömässigt och ekonomiskt synnerligen bra sätt tycker jag att Lars-Erik Lövdén skall läsa igenom min motion, så kan han få en helt annan insikt i den frågan.

Anf. 125 LARS-ERIK LÖVDÉN (s)

Fru talman! Jag hävdar att det i skrivelsen inte finns någonting som visar att inte projektet håller ekonomiskt eller miljömässigt. Det har blivit litet dyrare framför allt på grund av de ytterligare satsningar som man fått göra för att garantera miljöhänsynen i projektet. Men projektet står fortfarande på en fast ekonomisk grund, med en avskrivningstid enligt kalkylen på 26 år. Det är enligt min bestämda uppfattning ett projekt som ur både miljösynpunkt och ekonomisk synpunkt står väl i överensstämmelse med både riksdagens beslut och regeringens tillståndsgivning.

De årliga skrivelserna är till för att visa öppenhet kring projektet och för att riksdagen skall få möjlighet att ta del av hur projektet fortskrider. Det vore att ta i väl mycket att ta den skrivelse som nu ligger på riksdagens bord som intäkt för att man skall avbryta ett projekt som redan är igångsatt och när det inte finns några direkta sakliga skäl som talar för ett sådant avbrytande av projektet.

När det gäller kollektivtrafikplaneringen är det riktigt att framför allt en fråga ännu inte är fullständigt löst. Det är citytunnelprojektet, som kom in väldigt sent i planeringen och som inte var med i den ursprungliga överenskommelsen med Danmark. Men det finns en klar vilja i regionen, både från Malmös sida och från regionen i övrigt, att hitta en finansiering för citytunnelprojektet. Citytunnelprojektet är strategiskt viktigt inte bara för Malmö utan för utvecklingen av kollektivtrafiken i hela sydvästra Skåne.

Anf. 126 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Låt mig om igen, jag vet inte för vilken gång i ordningen, få visa på det faktum att det inte finns någonting när det gäller trafiken i Malmöregionen som är löst. Planerna är lösa, men det är ingenting som är löst.

När Lars-Erik Lövdén påstår att det bara är citytunnelprojektet som är ofärdigt vill jag upprepa det jag tidigare sagt. Lars-Erik Lövdén har uppenbarligen inte varit här och lyssnat men har ändå åsikter om vad man har sagt. Citytunneln, kontinentalbanan, yttre spåret, den eventuella rangerbangården syd osv. – ingenting av detta är ännu så länge planlagt och färdigt. Man vet inte hur man skall lösa problemen. Framför allt finns det inga som helst lösningar för näringslivets problem med transporter över till kontinenten. Det är icke färdigt.

När det gäller fördyringarna i projektet – jag talade alldeles nyss om vad som står i skrivelsen – kan jag också påminna om att 15–20 %

av upphandlingarna ännu så länge inte är gjorda. Vi vet inte vad de kommer att sluta med.

På grund av allt detta har jag alltså i mitt anförande ansett att det fortfarande i år finns tid att stanna upp för att se på en totallösning av landanslutningarna på den svenska sidan och se hur finansieringen kan lösas utan att riskera att statsgarantier löses ut. Det senare skulle vara förödande för kommande generationer. Det tycker jag att vi också skall tänka på och nu medan tid finns stanna upp ett ögonblick, för det far inte bron illa av.

Anf. 127 LARS-ERIK LÖVDÉN (s)

Fru talman! Till 85 % är Öresundsförbindelserna upphandlade. Det återstår 15 %, och det är den del där risken är som minst. Det visar väl att beräkningsunderlaget, som redovisas i skrivelsen, står på en ganska fast grund. Något annat är det svårt att tolka ut.

När det gäller landförbindelserna i Malmöregionen ligger planeringen långt framme. Vi vet i Malmö hur vi vill ha anslutningsförbindelserna i regionen. Det som återstår är att finna den slutliga finansieringen för citytunnelprojektet. Vi är beredda från regionens sida att medverka långt när det gäller finansieringen. Jag är fullkomligt övertygad om att vi relativt snart också kommer i hamn med en lösning för finansieringen av den delen. Vi vet hur vi vill ha det, och vi skall klara också finansieringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

BoU10 De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m.

Mom. 2 (finansieringen av skattelättnaden)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

289 för utskottet

15 för res. 1

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 69 m, 22 c, 23 fp, 19 v, 12 kds

För res. 1: 1 m, 14 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Elisa Abascal Reyes (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

Mom. 3 (hanteringen av fastighetsskattefrågan)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

287 för utskottet

19 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 22 c, 23 fp, 15 mp, 12 kds

För res. 2: 19 v

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 4 (bostadsbeskattningen i allmänhet)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

3. res. 4 (fp, kds)

Förberedande votering:

71 för res. 3

36 för res. 4

198 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

202 för utskottet

69 för res. 3

35 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 1 m, 22 c, 19 v, 15 mp

För res. 3: 69 m

Avstod: 23 fp, 12 kds

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 5 (bostadsfinansieringsreglerna på längre sikt)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

285 för utskottet

19 för res. 5

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 70 m, 22 c, 23 fp, 15 mp, 12 kds

För res. 5: 19 v

Frånvarande: 18 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 11 (förhållandena på bostadsmarknaden)

1. utskottet

2. res. 8 (v)

Votering:

284 för utskottet

19 för res. 8

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 69 m, 21 c, 23 fp, 15 mp, 12 kds

För res. 8: 19 v

Frånvarande: 17 s, 11 m, 6 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU11 Nya regler för bostadsbidrag

Mom. 3 (individuella inkomstgränser)

1. utskottet

2. res. 1 (kds)

Votering:

266 för utskottet

23 för res. 1

12 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 54 m, 22 c, 23 fp, 19 v, 4 mp

För res. 1: 1 m, 10 mp, 12 kds

Avstod: 12 m

Frånvarande: 17 s, 13 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 4 mp, 3 kds

Elisa Abascal Reyes (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 4 (bostadsbidragen till hushåll med låga inkomster där båda arbetar)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

286 för utskottet

19 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 70 m, 22 c, 23 fp, 15 mp, 12 kds

För res. 2: 19 v

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:93

8 maj

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:93
8 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Mom. 6 (förmögenhet i egnahem och bostadsrätter)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)

Votering:

290 för utskottet

16 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 22 c, 23 fp, 18 v, 12 kds

För res. 3: 1 v, 15 mp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 8 (den bostadsbidragsgrundande inkomsten för egenföretagare)

1. utskottet
2. res. 4 (kds)

Votering:

294 för utskottet

12 för res. 4

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 22 c, 23 fp, 19 v, 15 mp

För res. 4: 12 kds

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 10 (höjning av det särskilda bidraget)

1. utskottet
2. res. 5 (v)

Votering:

286 för utskottet

19 för res. 5

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 22 c, 22 fp, 1 v, 14 mp, 12 kds

För res. 5: 18 v, 1 mp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 4 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 11 (bostadsbidragen till ungdomar under 29 år)

1. utskottet
2. res. 6 (m)
3. res. 7 (fp, kds)

Förberedande votering:

73 för res. 6

35 för res. 7

198 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

201 för utskottet

70 för res. 6

34 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 22 c, 19 v, 15 mp

För res. 6: 70 m

Avstod: 22 fp, 12 kds

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 4 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:93

8 maj

Mom. 12 (den högsta bidragsgrundande bostadsytan)

1. utskottet

2. res. 9 (fp, kds)

Votering:

195 för utskottet

35 för res. 9

72 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 1 m, 18 c, 17 v, 15 mp

För res. 9: 23 fp, 12 kds

Avstod: 69 m, 3 c

Frånvarande: 17 s, 10 m, 6 c, 3 fp, 5 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 13 (minsta ytgräns m.m. för bostadsbidrag till hushåll med enbart umgängesrättsbarn)

1. utskottet

2. res. 10 (mp)

Votering:

292 för utskottet

14 för res. 10

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 22 c, 23 fp, 19 v, 1 mp, 12 kds

För res. 10: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 15 (kretsen av bidragsberättigade)

1. utskottet

2. res. 11 (m, kds)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 19 (analyser av förslagens ekonomiska konsekvenser)

1. utskottet
2. res. 12 (v, kds)

Votering:

262 för utskottet

42 för res. 12

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 70 m, 22 c, 23 fp, 4 mp

För res. 12: 19 v, 11 mp, 12 kds

Frånvarande: 18 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 20 (skattesystemet och bostadsbidragen)

1. utskottet

2. res. 13 (v)

Votering:

287 för utskottet

19 för res. 13

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 22 c, 23 fp, 15 mp, 12 kds

För res. 13: 19 v

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU17 Öresundsförbindelsen

Mom. 1 (Öresundsförbindelsens genomförande)

1. utskottet

2. res. 1 (c, v, mp)

Votering:

246 för utskottet

57 för res. 1

2 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 1 c, 19 fp, 11 kds

För res. 1: 21 c, 1 fp, 19 v, 15 mp, 1 kds

Avstod: 2 fp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 4 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Per-Ola Eriksson (c) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 2 (projektuppföljning)

1. utskottet

2. res. 2 (c, v, mp)

Votering:

246 för utskottet

58 för res. 2

2 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 20 fp, 11 kds

För res. 2: 22 c, 1 fp, 19 v, 15 mp, 1 kds

Avstod: 2 fp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:93

8 maj

Fel! Okänt

växelargument.

Mom. 3

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

Kammaren medgav på förslag av talmannen att trafikutskottets betänkande TU18 och justitieutskottets betänkanden JuU19 och JuU20 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

8 § Vägverkets sektorsansvar inom vägtransportsystemet m.m.

*Vägverkets sektors-
ansvar inom vägtrans-
portsystemet m.m.*

Föredrogs

Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU18

Vägverkets sektorsansvar inom vägtransportsystemet m.m. (prop. 1995/96:131)

Anf. 128 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Vägverket har allt sedan början av 1990-talet fått utökade arbetsuppgifter som rör vägtransportsystemet som helhet. Det har skett genom att vissa myndigheter har lagts ned eller genom att nya arbetsuppgifter har lagts på verket.

Detta betänkande är en sammanfattning och ett klargörande av Vägverkets roll och ansvar. Man kan säga att Vägverkets myndighetsroll klargörs och stärks i och med det beslut som vi i dag kommer att fatta.

Inom ett av de områden som enligt betänkandet skall omfattas av Vägverkets sektorsansvar har vi moderater funnit anledning att reagera. Det gäller kollektivtrafikens konkurrenskraft. Vad som har fått oss att reagera är inte att Vägverket i sin planerings- och utredningsverksamhet för vägtrafiken särskilt skall beakta kollektivtrafik på väg eller att man skall förbättra förutsättningarna för kollektivtrafik med tanke på

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

dess roll för transportförsörjningen och ett miljöanpassat vägtransport-system.

Vad vi däremot vänder oss mot är regeringens syn på hur detta kan göras. Jag citerar:

”Vägverket bör i detta sammanhang och som en del i sin sektorsroll överväga hur ekonomiska styrmedel kan användas.”

Fru talman! Att stärka busstrafikens konkurrenskraft genom exempelvis subventioner kan leda till att ekonomiskt och miljömässigt bättre transportalternativ väljs bort av resenärerna. Det är inte vad vi önskar. Vägverkets mandat har i denna del således blivit *för* starkt. Vi vill i stället eftersträva konkurrensneutralitet mellan de olika trafikslagen, och därför har vi fogat en reservation till betänkandet.

I och med att, som jag sade inledningsvis, Vägverkets myndighetsroll genom dagens beslut ytterligare klargörs och stärks, aktualiseras åter frågan om att Vägverkets produktionsdivision borde ges en självständigare roll. Det är inte lyckligt som det är i dag att produktionsdivisionen och väg- och trafikdivisionen är samma myndighet. Det innebär för Vägverket ett undergrävande av trovärdigheten i myndighetsutövandet och stärker definitivt inte produktionsdivisionens konkurrenskraft och trovärdighet på entreprenadmarknaden.

Under flera år har de statliga verken utvecklats i riktning mot ett tydligare och mera renodlat myndighetsansvar. Detta förändringsarbete har dock avstannat beträffande Vägverket efter föregående års riksdagsbeslut om att inte genomföra en bolagisering av verkets produktionsdivision. Det mest beklämande i detta sammanhang är att det inte är omsorgen om produktionsdivisionen och dess möjligheter att överleva konkurrensutsättningen eller omsorgen om Vägverket som myndighet med ett stort och brett ansvar inom hela vägtrafiksystemet som styr Socialdemokraterna. Det är ideologiska låsningar och partiinterna stridigheter som har satt på för en logisk och nödvändig delning av Vägverket.

I dag finns möjligheten att återställa ordningen och rätta till det felaktiga beslutet från i fjol. Det sker enklast genom att även Socialdemokraterna ställer sig bakom den gemensamma reservationen från m, fp och c till detta betänkande.

Därmed tänkte jag sluta, fru talman, och yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 129 LENNART FREMLING (fp)

Fru talman! Det är positivt att regeringen i propositionen visar en ambition att skapa bra ordning inom kontrollen av yrkestrafiken. Kontrollerna utförs inom polisen. Det är naturligt att det är en polisiär uppgift att genomföra kontrollerna. Vägverkets sektorsansvar innebär dock ett orimligt kontaktarbete med nuvarande polisorganisation eftersom avtal måste träffas med varje länspolisdistrikt. För att kontrollverksamheten skall fungera effektivt måste det skapas ett centralt ansvar inom polisen. Det måste alltså ligga inom polisens ansvar att ge allmänna råd och distribuera rättspraxis för polisens egen verksamhet. Det är inte rimligt att denna arbetsuppgift ankommer på Vägverket, som då skulle

gå förbi Rikspolisstyrelsen. Här behövs ett omtänkande inom polisens organisation.

Regeringen bör därför överväga en central ledning av polisens arbete med trafikövervakning, lämpligen genom att inrätta en särskild enhet för trafikövervakning inom Rikspolisstyrelsen. Denna enhet bör ges ett ledningsansvar för all trafikövervakning, alltså inte bara yrkestrafiken utan även flygande inspektion, dvs. teknisk fordonskontroll, nykterhetskontroller, hastighetskontroller m.m.

Trafikövervakning är ett av de effektivaste sätten att öka trafiksäkerheten. Därför är det naturligtvis viktigt att Vägverket som sektorsmyndighet medverkar i planering och uppläggning av olika övervakningsinsatser. Men det direkta ledningsansvaret måste ändå samlas på ett ställe, dvs. Rikspolisstyrelsen.

Ett ytterligare argument för en centralisering är att det finns vissa internationella överenskommelser om gemensamma gränsöverskridande trafikövervakningsinsatser, som får svårt att fungera om den utländska myndigheten hänvisas till att diskutera med ett stort antal lokala svenska polismyndigheter.

Därför yrkar jag bifall till reservation 4, som handlar om ledningsansvaret för övervakning av vägtrafiken.

Ulla Löfgren har redan talat om bolagisering av Vägverkets produktionsdivision. Därför nöjer jag mig med att instämma i bifallsyrkandet till reservation 2.

Anf. 130 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Fru talman! Det är viktigt att arbetet inom de statliga verken bedrivs med en så bred helhetssyn som möjligt. Med anledning av den trafikpolitiska utvecklingen blir det mer uppenbart att Vägverkets uppgifter berör flera områden som man rimligen bör få ansvar för, så småningom, när det blir möjligt. Miljöaspekter är ett sådant exempel på nya hänsyn som bör vägas in i Vägverkets arbete, och då inom Vägverkets ansvar för det statliga vägnätet.

Regeringens förslag, som har utmynnat i en proposition, är att verkets ansvarsområden skall utökas. Men vi hittar flera frågetecken som gör att vi inte kan stödja propositionen.

Först och främst saknas det en tydlig precisering av vad Vägverkets ansvar för miljöfrågorna skulle bestå i och hur uppgifterna skulle fördelas mellan olika verk, myndigheter och nivåer. I dag bedrivs miljöfrågorna på trafikområdet inom flera myndigheter på olika nivåer. Det är naturligtvis viktigt att en myndighet får ett övergripande ansvar. Men vilka konsekvenser regeringens förslag skulle ge redovisas faktiskt inte i propositionen som ligger till grund för betänkandet.

Det finns en risk för att det lokala och regionala arbetet som redan påbörjats hamnar på efterkälken på grund av ändrad resursfördelning. Det lokala och regionala perspektivet är oerhört viktigt, inte minst med tanke på den kompetens som integreras genom ett fortlöpande arbete.

Vidare måste det även påpekas att det i samhället råder delade meningar om vad som avses med miljövänliga trafiklösningar. Ett exempel på detta är att Vägverket förordat utbyggnad av motorvägar som miljö-

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

förbättrande åtgärder, stick i stäv med vad andra organisationer med hög trovärdighet men även Miljöpartiet har hävdad. I dag finns enligt vår bedömning den största kompetensen på miljöområdet inte inom Vägverket.

Regeringen bör ytterligare precisera hur Vägverkets miljöansvar skall utformas innan ett resonabelt beslutsunderlag föreligger. I den preciseringen bör regeringen även tala om hur man tänker sig att det lokala och regionala miljöarbetet skall fortlöpa inom det här området och vilka uppgifter som skall flyttas från Naturvårdsverket till Vägverket.

I övrigt instämmer vi i regeringens bedömning att Vägverket aktivt bör verka för ett miljöanpassat vägtransportsystem, just i syfte att bidra till att de miljö- och trafikpolitiska målen uppnås.

Kollektivtrafiken har i dag en annan huvudman än Vägverket. Vi instämmer även här i regeringens bedömning att Vägverket bör utveckla sin utredningskompetens inom kollektivtrafikområdet. Det är dock inte nödvändigt att det sker samtidigt som man övertar det övergripande ansvaret. Regeringens förslag om ett centralt ansvar kan vara negativt för kollektivtrafikens utveckling.

I Uppsala pågår för närvarande väldigt intressanta försök beträffande kollektivtrafiklösningar. I Stockholm kunde kollektivtrafikens konkurrenskraft ha stärkts om utlovade medel hade utbetalats. Så har inte skett.

Vi föreslår att ansvaret för kollektivtrafikens konkurrenskraft stärks genom att varje enskild huvudman får utveckla kollektivtrafiken i enlighet med behoven inom varje län.

Vägverkets utökade sektorsansvar bör inte finansieras med medel från anslaget till drift och underhåll. De medel som finns inom det anslaget skall, bedömer vi, oavkortat gå till vad de är ämnade för, om inte helt oförutsedda saker inträffar som på grund av samhällsintressen gör det befogat att ta medlen i anspråk även när det kan vara annan huvudman.

Vidare saknas, har vi upptäckt, uppgifter i propositionen om hur mycket mera medel Vägverket kan komma att behöva inom anslaget för administration för att täcka kostnaderna för ökade utgifter i samband med det utökade sektorsansvaret.

Vi anser att Vägverket bör bedriva sitt arbete i enlighet med de trafik- och miljöpolitiska målen. Vi tycker dock inte att Vägverket som organisation skall expandera alltför mycket kostnadsmässigt. Vägverkets huvudansvar är, och bör i huvudsak vara, det statliga vägnätet. I enlighet med den politik som vi förespråkar bör ansvaret framför allt omfatta drift och underhåll. Det skall omfatta så litet nyutbyggnad som möjligt.

Vi anser att regeringen bör redovisa i vilken omfattning kostnaderna på Vägverket kan tänkas öka innan man går till beslut. Vi menar också att just anslaget A 2 bör användas väldigt restriktivt för övriga ändamål.

Vad gäller bidrag från Europeiska unionen anser vi inte att regeringen skall bemyndigas att besluta om ansökningar om Europeiska

gemenskapens bidrag till de svenska delarna av de transeuropeiska transportnätverken. Den här medelstilldelningen skall ske i sedvanlig demokratisk ordning och behandlas av respektive beslutande församling. Det är oerhört viktigt i detta sammanhang att den demokratiska ordningen behålls för att nå en så lokal beslutsnivå som möjligt.

Att exempelvis, som i det här fallet, en minoritetsregering i samarbete med statliga verk skulle ha bemyndigande att ansöka om medel till vissa projekt är, tycker vi, odemokratiskt, även om det rör medelstilldelningsprojekt som beslutats av Europeiska unionen. Därför yrkar vi avslag också i den delen.

Beträffande det lilla avsnittet om Haningeledens vägstandard har ju Huddinge kommun överklagat Vägverkets förslag om en 13-metersstandard i stället för en 9-metersstandard. Vi anser att deras ord bör väga tungt i detta sammanhang. För att undvika toppstyrning och centralt fattade beslut utan hänsyn till i första hand dem som berörs skall inte detta, menar vi, bifallas. Vi yrkar alltså avslag på regeringens förslag i det avseendet, särskilt med hänvisning till att finansieringen i fråga om hela Dennispaketet ännu inte är löst. Inga statliga garantier bör utfästas på de grunderna.

Miljöpartiet kommer att yrka avslag på trafikutskottets hemställan i dess helhet vad gäller detta betänkande. Det innebär att vi i Miljöpartiet stöder motionen.

Anf. 131 HANS STENBERG (s)

Fru talman! Inledningsvis vill jag redovisa några av de viktigaste avsnitten i betänkandet. Sedan tänkte jag kommentera de reservationer som finns.

Det övergripande målet för trafikpolitiken är att erbjuda medborgarna och näringslivet i landets alla delar en tillfredsställande, säker och miljövänlig trafikförsörjning till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad.

Trots att Vägverket inte förfogar över alla medel för att nå fastställda mål skall man ha ett resultatansvar för att målen inom vägtransportsystemet nås. Vägverket skall således inte bara ha ansvar för sina myndighetsuppgifter och det statliga vägnätet utan skall också ha ett samlat ansvar för hela vägtransportsystemet. Detta sektorsansvar gäller såväl miljöpåverkan, trafiksäkerheten och tillgängligheten som framkomligheten och effektiviteten.

Vägverket skall också svara för frågor som rör väginformatik, fordon, kollektivtrafik, handikappanpassning, yrkestrafik samt tillämpad forskning och utvecklingsverksamhet inom transportområdet.

Vägverket bör vidare vara samlande och pådrivande inom ramen för det sektorsansvar som nu läggs på Vägverket. Däremot skall Vägverket *inte* ta operativt ansvar inom områden där det finns annan huvudman som har ett entydigt ansvar. Det tycker jag att Elisa Abascal Reyes skall lägga på minnet. Hon antydde ju i sitt anförande att Vägverket skulle ta över ansvaret från andra intressenter. Så är det alltså inte. Det är där det saknas ett entydigt ansvar som Vägverket skall gå in och stötta.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Vägverkets sektors-
ansvar inom vägtrans-
portsystemet m.m.*

Tanken är att Vägverket på lämpligt sätt skall verka för att en fungerande samverkan åstadkoms. Tillsammans med andra aktörer skall man driva utvecklingen på ett strategiskt och offensivt sätt. Som en del av denna samordning ingår att Vägverket har möjlighet att träffa överenskommelser med berörda aktörer för att därigenom klargöra mål, ansvar, samverkansformer och det sätt på vilket det hela skall följas upp.

Vidare läggs det fast att Vägverket aktivt skall verka för ett miljöanpassat vägtrafiksystem. Det innebär faktiskt att Vägverket måste fördjupa sitt engagemang i miljöfrågorna samt driva på och följa utvecklingen inom området.

Vägverket bör också fortsätta sitt arbete med att vara samlande och pådrivande så att trafiksäkerhetsarbetet kan bedrivas ännu effektivare och ännu mera resultatintriktat. I det perspektivet är det nödvändigt att Vägverket kan träffa överenskommelser också med andra aktörer inom trafiksäkerhetsområdet än bara polis, kommun och frivilligorganisationer. Så har det ju hittills varit.

Vägverket bör driva på så att fordonsutvecklingen och utvecklingen inom väginformatiken går i sådan riktning att de trafikpolitiska och miljöpolitiska målen kan uppnås. Man bör också ta till vara de ökade möjligheter att påverka fordonsutvecklingen som det svenska EU-medlemskapet nu faktiskt ger. Därigenom kan gemensamma och högt ställda krav på fordonens säkerhets- och miljöprestanda uppnås. Detta arbete bör naturligtvis omfatta alla typer av fordon.

Fru talman! En viktig del av Vägverkets ansvar, vilket nämnts av två av de tidigare talarna, bör vara att verka för att kollektivtrafikens konkurrenskraft stärks inom vägtransportsystemet. Detta bör ske genom en bred samverkan med berörda aktörer, varvid man ser till att kollektivresenärernas behov beaktas inom det området.

Vägverket bör inom ramen för sitt ansvar också verka för att hänsyn tas till funktionshindrades behov inom hela vägtransportsystemet samt att handikappanpassningen av kollektivtrafiken samordnas. I det sammanhanget är det viktigt att de funktionshindrades behov beaktas vid planering av byggande. För att olika grupper av funktionshindrade skall kunna delta i samhällslivet på samma villkor som andra medborgare krävs det faktiskt att vägtransportsystemets alla delar är tillgängliga för dessa grupper. Här har det funnits – och finns fortfarande – ganska stora brister.

Beträffande yrkestrafiken skall Vägverket verka för en trafiksäker, miljövänlig och effektiv yrkestrafik som bedrivs under lika konkurrensvillkor mellan företagen. De negativa effekterna på liv, hälsa, miljö och energiförbrukning kan minimeras genom att man tillämpar den kunskap och teknik som faktiskt finns tillgänglig.

Slutligen bör Vägverket aktivt verka för att forsknings-, utvecklings- och demonstrationsverksamheten inom vägtransportområdet kommer till stånd. Detta bör ske med tanke på att man på så vis kan nå de trafik- och miljöpolitiska målen.

Jag tycker att man bör betona att Vägverkets insatser i det sammanhanget måste vara ett komplement till den forskning som Kommunikat-

ionsforskningsberedningen ansvarar för. I dagsläget får det inte vara så att Vägverket skall gå in och ta över Kommunikationsforskningsberedningens ansvar.

Fru talman! Jag vill avsluta med att kommentera de reservationer som finns i anslutning till betänkandet.

Miljöpartiet föreslår i sin reservation avslag på hela propositionen med hänvisning till att det inte går att förena ansvaret för statens väghållning med målet att transportsystemets miljöpåverkan bör minska. Man kräver också ytterligare preciseringar när det gäller hur miljöarbetet skall gå till inom Vägverket.

Vi socialdemokrater menar att om det skall vara möjligt att nå målet att minska trafikens miljöpåverkan måste hela tiden miljöeffekterna beaktas i samband med utformningen av transportsystemen. Därför tycker vi att det är självklart att Vägverket skall åläggas ett ansvar också för miljöfrågorna och därmed ta ett helhetsansvar för hela vägtransportsystemet.

De borgerliga partierna föreslår en bolagisering av Vägverkets produktionsdivision. I den moderata motion som ligger till grund för reservationen föreslås också en privatisering av produktionsdivisionen.

Den här frågan hör ju till gamla skivbekanta. Ulla Löfgren och jag har debatterat den här frågan tidigare i vinter. Därför är ju ståndpunkterna ganska välkända vid det här laget, och jag tänker inte ta upp kammarens tid med att än en gång upprepa samma argument som vi radade upp för några månader sedan. Jag nöjer mig med att konstatera att läget inte har förändrats sedan vi diskuterade detta senast. Dessutom kan vi konstatera att vi socialdemokrater inte delar de borgerliga partiernas, enligt min uppfattning, litet ljusblå tro på att alla problem kan lösas genom avregleringar och privatiseringar.

I reservation 3 för Moderaterna ett litet märkligt och i mitt tycke haltande resonemang som landar i att Vägverket inte skall verka för att stärka kollektivtrafiken. Resonemanget haltar betänkligt. Det är på sitt sätt litet skrämmande att riksdagens näst största parti förespråkar en politik som så uppenbart struntar i de miljöintressen vi ändå alla gemensamt borde slåss för.

Slutligen föreslår Folkpartiet i sin reservation att en central ledning av Polisens trafikövervakning inrättas. Man kan ha en viss sympati för det förslaget. Men Rikspolisstyrelsen arbetar för närvarande på regeringens uppdrag med att reformera trafikövervakningen. Därmed anser vi socialdemokrater att vi skall invänta effekterna av det arbetet innan vi i riksdagen går in och förändrar och petar i organisationen.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 132 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Jag skall börja bakifrån med kollektivtrafiken. Hans Stenberg tycker att det är synd att riksdagens näst största parti skall ha en sådan inställning till miljöfrågorna. Då blir jag nästan full i skratt. I denna fråga har vi samma uppfattning som Miljöpartiet, nämligen att vi har läns huvudmännen för kollektivtrafiken, och de är bättre på att be-

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

döma vilken sorts kollektivtrafik som är mest miljövänlig. Om man styr över detta så att Vägverket får möjligheter att med ekonomiska styrmedel prioritera vägtrafiken kan det faktiskt ske på bekostnad av ett miljövänligare kollektivtrafikalternativ.

När det gäller bolagiseringen av Vägverkets produktionsdivision tycker jag att det är litet märkligt att socialdemokraterna i riksdagen har samma inställning som för ett halvår sedan. Det har nämligen kommit till min kännedom att Vägverket och SEKO-facket har ändrat uppfattning. Nu har man uppvaktat Vägverket om att en bolagisering bör genomföras.

Anf. 133 HANS STENBERG (s)

Fru talman! Det är självklart så att länstrafikbolagen och i vissa fall kommunerna skall ha huvudansvaret för kollektivtrafiken. Något annat föreslås inte heller i propositionen.

Vad som föreslås är att Vägverket skall ha möjlighet att tillsammans med andra aktörer vara med och stötta en utveckling av kollektivtrafiken. Jag har väldigt svårt att förstå hur ett stöd till kollektivtrafiken skulle kunna vara negativt. På det området har vi SLTF som under lång tid har varit paraplyorganisation för länshuvudmännen. SLTF har sedan ett par år tillbaka delvis splittrats i och med att de kommunala trafikbolagen har lämnat SLTF. Man har sämre ekonomiska resurser än tidigare.

Därför finns det all anledning att staten går in och stöttar ytterligare. Länshuvudmännen har ytterligt knappa resurser. Vi vet allihop hur situationen är ute i kommuner och landsting. Det finns inget överflöd på pengar där. Jag har mycket svårt att förstå hur man, om man vill stötta kollektivtrafiken, kan anse att det är fel att staten och Vägverket går in och subventionerar kollektivtrafiken.

Anf. 134 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Det är det som oroar, Hans Stenberg. Om man lägger ett så tungt ansvar på Vägverket, som ju ändå är ett sektorsorgan för vägtrafiken, får man väl förmoda att de tänker ta det på allvar. Jag vill återigen citera regeringen som säger: "Vägverket bör i detta sammanhang och som en del i sin sektorsroll överväga hur ekonomiska styrmedel kan användas" för att stimulera kollektivtrafiken på väg.

Men det är ju inte säkert att det är kollektivtrafik på väg som är det bästa ur miljösynpunkt. Därför bör inte detta ligga på något särintresse. Jag tycker att SLTF:s roll också har speglat ett särintresse. Jag tycker att detta borde ligga lokalt och regionalt i stället där man bättre kan göra dessa överväganden.

Anf. 135 HANS STENBERG (s)

Fru talman! Nu finns det ju även kollektivtrafik som varken är lokal eller regional, Ulla Löfgren. Vi har bl.a. en hel del långväga busstrafik.

Dessutom finns det all anledning att även stimulera kollektivtrafik på väg. Konkurrensen för kollektivtrafiken handlar inte om buss kontra järnväg. Den stora och svåra konkurrensen för kollektivtrafiken är buss

kontra privatbilism. Om vi nu stöttar kollektivtrafiken och får fler människor att åka buss minskar vägslitaget, vi får ner energiförbrukningen och vi får en bättre miljö genom att vi minskar utsläppen. Dessutom får vi positiva sociala effekter genom att man genom ett breddat underlag ger fler människor tillgång till kollektivtrafik.

I dag är det väldigt många människor i landet som har svårt att ta sig mellan olika platser därför att man inte har bil och därför att det inte finns kollektivtrafik. Den gruppen skall vi inte heller glömma.

Här har vi faktiskt en situation där alla goda krafter måste hjälpas åt. Därför är det viktigt att vi försöker samordna detta på bästa sätt. Där har Vägverket en viktig roll att spela. Vi tycker att det är viktigt att Vägverket åläggs att ta det ansvaret också tillsammans med andra aktörer. De skall inte ta över från de andra, utan hjälpa till och samordna.

Anf. 136 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Fru talman! Jag vill först och främst uttrycka min glädje över att jag har lyckats dra samma slutsatser beträffande kollektivtrafiken som Ulla Löfgren, som jag politiskt har väldigt stor respekt för.

Hans Stenberg säger att trafikhuvudmännen inte har ekonomiska möjligheter att utveckla sin kollektivtrafik, och att de är hårt ansträngda. Då kan man t.ex., som Miljöpartiet har föreslagit, öka LTA-anslaget.

Vi menar att det inte finns något underlag för att säga att det finns tillräcklig kompetens för att stärka kollektivtrafiken som sådan inom Vägverket. Vi anser att det är fel att verket, som regeringen också skriver, övertar ett ansvar samtidigt som de utvecklar sin utövningskompetens.

Det stämmer inte helt och hållet att busstrafiken bara konkurrerar med vägtrafiken. Busstrafiken konkurrerar också med spårtrafik, inte minst i Mellansverige, inte långt ifrån där Hans Stenberg själv bor.

Två andra anledningar till att Miljöpartiet inte vill bifalla propositionen är avsnittet om EU och avsnittet om Hanningeleden. Vad gäller miljö är det självklart att dessa frågor skall ha en väldigt hög prioritet inom Vägverkets arbete. Miljöpartiet har aldrig någonsin påstått att det inte skulle vara på det sättet. Men är Vägverket redo? Finns det kapacitet för att ta det övergripande ansvaret och leda utvecklingen vad gäller miljö och trafik? Vi är inte säkra på det. Vi har nämligen inte fått något bevis på det hittills.

Anf. 137 HANS STENBERG (s)

Fru talman! Jag tror att man gör en liten tankekurpa från Miljöpartiets sida här. Om man kräver att Vägverket skall vara helt fullfjädrat på alla områden för att kunna gå in och ta ett ansvar kommer man aldrig fram. Det viktiga är att peka ut en färdriktning, och säga att i den vill vi gå.

Genom att ålägga Vägverket ett samlat ansvar för dessa frågor tvingar man verket att noga tänka igenom kollektivtrafikens roll och konkurrenskraft i hela uppbyggnaden av vägtrafiksystemet. Jag tror att det finns en oerhört viktig roll för Vägverket att spela här.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Vägverkets sektors-
ansvar inom vägtrans-
portsystemet m.m.*

Jag har mycket svårt att förstå att det skulle finnas någon motsättning mellan Vägverkets uppdrag och möjlighet att gå in och stötta kollektivtrafik på väg, och det uppdrag som länshuvudmännen har. Detta skall naturligtvis, i de fall det sker, ske i samarbete med berörda länshuvudmän. Vägverket skall ju inte gå in och ta över länshuvudmännens ansvar.

Jag tror mig kunna kollektivtrafikfrågorna väldigt väl, efter ett tiotal år i ett kommunalt trafikbolags styrelse och efter att tidigare ha suttit i ett länstrafikbolags styrelse. Om jag skulle sitta i en sådan styrelse nu skulle jag med glädje hälsa möjligheten för Vägverket att vara med som ännu en aktör på området – att kunna hjälpa till och stötta kollektivtrafiken. Jag ser alltså ingen motsättning här.

Anf. 138 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Fru talman! Jag glömde nämna anslaget A2, som Miljöpartiet inte tycker skall användas till annat än vad rubriken anger att det skall användas till, nämligen drift och underhåll.

Beträffande kollektivtrafiken kan vi inte anse det rimligt att Vägverket skall överta ett övergripande ansvar. Det är faktiskt det som det handlar om, och inte det som Hans Stenberg säger, att detta skall ske i samråd, och att man skall hjälpa till. Vi tycker att det är centralism, och vi tycker att utredningskompetensen skall kunna utvecklas inom varje region och stärka regionernas självstyre. Det är också helt i linje med en rapport från Boverket. Detta är våra skäl.

Jag tycker inte att man kan säga att miljöaspekterna och miljötänkandet inom Vägverket förbättras genom att man ger verket ansvaret innan man är säker på att det finns förutsättningar för verket att skaffa sig kompetensen inom rimlig tid. Det finns statliga myndigheter som är verkliga spjutspetsar, och som har kompetensen. Därför menar vi att det är opraktiskt och onödigt att lägga över ansvaret på Vägverket.

Det finns också ett annat aber som är ganska tungt i sammanhanget. Det är det faktum att Vägverket är medlem i en branschorganisation som inte har miljösyften högt upp på dagordningen.

Anf. 139 HANS STENBERG (s)

Fru talman! Elisa Abascal Reyes säger att Vägverket kommer att överta det övergripande ansvaret. Men i dag är det faktiskt ingen som tar det övergripande ansvaret. Länshuvudmännen tar sitt ansvar inom respektive län, men ingen känner ansvar för helheten. Här tycker jag att staten skall ta ett ansvar, och då är det naturligt att Vägverket är statens förlängda arm i sammanhanget.

Jag har respekt och förståelse för att man värnar om A2-anslaget till drift och underhåll av vägar. Naturligtvis finns det anledning att vara orolig för att anslaget är för litet. Vi vet också att Kommunikationskommittén har lagt fram ett betänkande som innebär en väsentlig uppräkning av A2-anslaget som andel av de totala väganslagen.

I kommande budgetarbete måste man självfallet beakta att Vägverket inom sitt drifts- och underhållsanslag även skall bekosta det övergripande sektorsansvaret. Det måste vara en avvägning mellan vad man

vill lägga på drift och underhåll, och vad man vill lägga på nyinvesteringar. Om man lägger in nya saker i drift och underhåll måste detta självfallet beaktas i samband med att budgeten fastställs.

Prot. 1995/96:93
8 maj

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

9 § Säkerhetsskydd

Säkerhetsskydd

Föredrogs
Justitieutskottets betänkande 1995/96:JuU19
Säkerhetsskydd (prop. 1995/96:129)

Anf. 140 ALICE ÅSTRÖM (v)

Fru talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservationerna nr 1, 6 och 12. Detta innebär givetvis att Vänsterpartiet även står bakom de andra reservationerna, men för att spara tid i kammaren är det dessa tre reservationer som Vänsterpartiet yrkar bifall till.

I dag skall vi debattera betänkandet Säkerhetsskydd. Det är ett positivt betänkande, där regleringarna när det gäller säkerhetsskyddsförordningen och personalkontrollkungörelsen ses över. Dessa regleringar läggs nu ihop i en ny lagstiftning som heter säkerhetsskydd.

Detta är väldigt positivt. Vi i Vänsterpartiet anser dock att man gör detta litet grand i fel ordning. Säkerhetsskyddet och personalkontrollen bygger till allra största delen på polisregistret. Det är nu under översyn, och ett förslag som skall handla om vad som skall finnas i registret, och vilka olika delar det skall ha, väntas först nästa år. Där finns såväl analysregister som andra olika delar.

Det känns litet avigt. Det är ungefär som om man skulle bygga ett hus och börja med vinden i stället för grunden. I personalkontrollen och säkerhetsskyddet är nämligen Polisens register den viktigaste grunden för den information man bygger upp regelverket kring. Det blir fel att bygga upp ett regelverk som vi i dag inte riktigt vet vad det kommer att grunda sig på. Detta gör att det blir ganska svårt att ta ställning till om detta verkligen är ett bra regelverk. Är det fullständigt? Eller kommer det nya bitar i det nya registerförslaget som innebär att vi behöver reglera detta på ett annat sätt?

På grund av detta har Vänsterpartiet yrkat avslag på propositionen. Vi vill vänta på den nya polisregisterlagstiftningen, för att man i grund och botten skall kunna bygga upp ett effektivt säkerhetsskydd från denna.

Utskottsmajoriteten kommer att ställa sig bakom förslaget om det nya säkerhetsskyddet. Det finns ändå en del punkter som Vänsterpartiet vill peka på där det är viktigt att man ser över och gör förändringar. Den ena delen handlar om säkerhetsskyddsavtal mellan myndigheter och en anbudsgivare eller leverantör. Det finns enligt regeringen ingenting som hindrar att säkerhetsskyddet kan utökas eller att det i övrigt preciseras vad som behövs i en särskild upphandling.

Prot. 1995/96:93
8 maj

Säkerhetsskydd

Detta kan enligt Vänsterpartiets uppfattning tolkas som att kommersiella skäl skall godtas för skyddsklassning. Vi har haft ett exempel där det skett en diskussion kring detta, nämligen DAFA-fallet. Vi i Vänsterpartiet kan inte acceptera en bestämmelse som kan ges en sådan innebörd.

Nu kan sägas att det bara finns en teoretisk möjlighet att det av kommersiella skäl kommer att finnas krav på ett avtal mellan myndigheter och anbudsgivare. Men det kan även gälla huruvida homosexuella skall ses som en säkerhetsrisk i ett företag. Det är teoretiska diskussioner. Men när man har en lag som bygger på att det finns en personkontroll, och där det finns integritetsaspekter, är det viktigt att den lagen är så klar och tydlig att det inte kan tolkas in att någonting annat än säkerhetsaspekter skall godtas som skäl för skyddsklassning. Regeringen bör därför återkomma med en förändrad formulering just i den delen, så att den risken inte kan uppkomma.

När det gäller riktlinjer för vilka beslut som skall fattas i säkerhetsskyddsfrågor är det av mycket stor vikt att regeringen när den till myndigheter delegerar rätten att bestämma om placering i säkerhetsklass anger mycket klara riktlinjer för vad som skall gälla för placeringen. Det gäller särskilt beträffande de lägre säkerhetsklasserna. I dag finns det en oro även bland de myndigheter som skall handskas med detta att det kommer att fattas slentrianmässiga beslut om säkerhetsklassningar och att det blir ett så stort antal kontroller att själva kvaliteten på kontrollen kan bli lidande. Det är därför oerhört viktigt att det blir tydliga och klara riktlinjer i den här frågan.

Vi i Vänsterpartiet ställer oss väldigt positiva till att man inrättar en registernämnd. Vi anser att det är otroligt viktigt att nämnden inrättas som ett överprövningsorgan i förhållande till Rikspolisstyrelsen. Registernämnden bör ha en kvalificerad och bred sammansättning. Vi skulle gärna se att det t.ex. fanns några jurister, historiker, sociologer och statsvetare i nämnden. Det är angeläget att nämndens ledamöter är helt oberoende av statsmakten och polisen och att de i sin yrkesutövning är vana vid en hög grad av självständighet och kritiskt tänkande.

Där ser jag positivt på att utskottsmajoriteten i betänkandet skriver att det är av stor vikt att regeringen till ledamöter av nämnden utser personer som inte bara har gott omdöme utan som även har stark personlig integritet och åtnjuter allmänhetens respekt. Där har vi i Vänsterpartiet till viss del blivit tillmötesgånga i den frågan. Men vi skulle gärna se att registernämnden utvecklades på ett annat sätt än det föreslagna.

När det gäller registerkontroll vid utländska förhållanden kan vi i Vänsterpartiet notera att det här döljer en koppling till Schengen- och Europakonventionen som inte preciseras och som inte finns med i propositionen. Men eftersom riksdagen inte har tagit ställning till detta bör den inte i dag besluta om de föreslagna regeländringarna.

När det gäller riktlinjerna för Säkerhetspolisens register är det viktigt att den parlamentariska insynen i Säkerhetspolisens registreringsverksamhet förbättras. Därför anser vi i Vänsterpartiet, precis som Särskommittén gjorde, att de hemliga föreskrifterna skall ändras och

bli årliga riktlinjer för Säkerhetspolisen, utfärdade av regeringen efter samråd med Utrikesnämnden. Vi skulle gärna se att den förändringen kommer till stånd.

Fru talman! Med detta yrkar jag återigen bifall till reservationerna 1, 6 och 12, men vi står givetvis bakom också de andra reservationerna.

Anf. 141 KIA ANDREASSON (mp)

Fru talman! Regeringen har nu beslutat att föreslå riksdagen en ny reglering av den s.k. personalkontrollen. Personalkontrollkungörelsen innebär att tusentals tjänster skyddsklassats. Den som söker en tjänst kontrolleras mot säpos register och kan nekas jobb utan möjlighet att försvara sig mot de hemliga anklagelserna. En bestämmelse säger visserligen att uppgifterna skall kommuniceras med, dvs. delges, den som kontrolleras. Men det är en bestämmelse som säpo aldrig har följt.

Det fall som drevs längst gick till Europadomstolen. Det kallas för Leandermålet. Det är just en konsekvens av detta. Det gällde en snickare som fick jobb i Karlskrona på ett marinmuseum men sparkades sedan kan kontrollerats av säpo. Han hade inga möjligheter att försvara sig mot påståendena om att han skulle vara en fara för rikets säkerhet. Han vet ännu i dag inte vad han anklagades för. Det är just sådana konsekvenser som Miljöpartiet inte tycker är särskilt positiva. Det gäller människor som blir koncentrerade på sådana här saker och som aldrig får någon rätt.

Genom att det nu blir en lag kommer personalkontrollen också att bli riksdagens angelägenhet och inte som tidigare en fråga utanför parlamentarisk kontroll. Det är en klar förbättring och leder förhoppningsvis till en större öppenhet och bättre insyn i systemet med personalkontroll. Men som alltid i sådana här frågor kvarstår allvarliga problem. Det är synd att regeringen nu inte en gång för alla tagit chansen att åtgärda dem.

Fru talman! Jag skall förklara vad jag menar och försöka peka på några områden där förbättringar måste ske. I utredningarna har man medgett omfattningen av kontrollen. Över 400 000 tjänster och uppdrag är placerade i skyddsklasser med rätt och plikt till personalkontroll omfattande närmare 100 olika myndigheter och med stöd av avtal mer än 5 000 privata bolag. Antalet kontroller uppgick under den senaste perioden, 1993/94, till knappa 135 000, och i inte mindre än 2 306 fall kom kontrollen att medföra att man beslöt utlämna uppgifter om den kontrollerade.

Den svenska personalkontrollen är alltså omfattande. Det gäller inte minst om man jämför internationellt. Det oroväckande är härvid den bristande kontrollen över systemet. Trots att utredningar ligger till grund för regeringens proposition finns det inte någon samlad förteckning över antalet skyddsklassade tjänster.

Av den enkät som Särskilda utredningen gjorde framgår bl.a. att flera myndigheter uppenbarligen saknar fullständig kontroll.

Vid en bedömning av hur personalkontrollsystemet skall vara utformat i framtiden måste en utgångspunkt vara att så långt som möjligt begränsa användningen av ett sådant system. Nuvarande system inne-

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

bär först och främst ett ansenligt ianspråktagande av resurser, såväl hos säpo som hos de personalkontrollerande myndigheterna. Framför allt medför det stora antalet personalkontroller med åtföljande hantering av känslig information betydande risker från rättssäkerhets- och integritetssynpunkt för dem som blir kontrollerade. Miljöpartiet anser därför att regeringen måste överväga om inte det totala antalet skyddsklassade tjänster där kontrollen är så grundlig som i dag skall minska.

Fru talman! Regeringens förslag till ny kommunikationsregel är identisk med personalkungörelsens nuvarande, trots att f.d. säpochefen Börjesson i sin utredning klart markerat att huvudregeln måste vara att kommunikation skall ske.

Det måste vara självklart att den som uppgiften avser skall veta vilka uppgifter om henne som anses vara av sådan betydelse att de anses innebära att man inte kan antas vara medborgerligt pålitlig, som det heter i dessa sammanhang. Innan man kommunicerar uppgifterna till den kontrollerade kan eventuella förväxlingar och andra missförstånd redas ut, vilket också kunde ha skett i Leanderfallet.

Dessutom är det en klar fördel om man kan undvika onödiga hemlighetsmakerier, vilka ger näring åt de ständigt återkommande diskussionerna om åsiktsregistrering.

Fru talman! I realiteten innebär ett beslut om att lämna ut uppgifter ur Säkerhetspolisens register att den kontrollerade med några få undantag inte kommer att få tjänsten. Alla tveksamma utlämnandebeslut fattas med stöd av politikerna i Rikspolisstyrelsen efter beslut av regeringen själv. Vilken säkerhetschef eller personalchef väljer i ett sådant läge bland flera arbetssökande den som säpo och kanske t.o.m. regeringen betraktar som en säkerhetsrisk? Hela frågeställningen blir uppenbart retorisk.

Vi anser därför att ett beslut att inte kommunicera uppgifterna till den kontrollerade skulle kunna överklagas till domstol. Den föreslagna registernämnden kan inte ersätta den fristående roll en domstol har. För att inte riskera att den polisiära säkerhetstjänsten upplevs som en stat i staten kan det för ett demokratiskt samhälle vara viktigt med en prövning i domstol. De ärenden där en underställning skulle bli aktuell torde komma att bli alltför få för att några större olägenheter skulle kunna uppkomma för de domstolar som har att pröva frågan.

En ordning med domstolsprövning av redovisat slag gäller i dag i ärenden om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning.

När det gäller register där det på grund av att de hålls hemliga är omöjligt för den enskilde medborgaren att använda sig av de lagar och regler som berättigar honom eller henne till att ha tillgång till innehållet i myndigheternas handlingar är det desto mer nödvändigt att det finns ett effektivt rättsmedel inför en oberoende domstol.

Det måste alltså vara ett absolut krav att en domstol skall kunna avgöra en registeruppgifts värde och också om det förekommit ett rent skrivfel eller en identitetsförväxling. Den enskilde måste ha rätt att föra talan mot uppgifterna i ett register som är resultatet av ett grundläggande misstag även om källan till informationen hålls hemlig och end-

ast är känd för den oberoende domstol som är behörig att avgöra överklagandet.

Man kan i detta sammanhang se på en annan EU-medlem, nämligen Tyskland, ett land som verkligen haft stora problem med både inhemsk terrorism och omfattande spioneri. Där får man i yrkesförbudsfallen ta del av vad som hålls emot en när ens medborgerliga pålitlighet är satt i fråga. Man har också möjlighet att få beslutet prövat i flera instanser.

Miljöpartiet anser slutligen att det bör införas en bestämmelse om att uppgifter som har hämtats ur ett registerkontrollärende inte får användas för andra ändamål än dem som har föranlett kontrollen, eftersom uppgifterna kan vara av mycket känslig natur för den enskilde.

Säkerhetsskyddsutredningen har föreslagit en uttrycklig regel som säger just detta, och remissinstanser har också tillstyrkt utredningens förslag. Regeringen har dock avslagit förslaget utan närmare förklaring. Man säger att det här finns i 14 kap. sekretesslagen. Jag anser att utredningens förslag bör tas in i en speciell paragraf i säkerhetsskyddslagen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3, 7, och 9 men står naturligtvis bakom samtliga Miljöpartiets reservationer. Jag kommer också att stödja Vänsterns reservationer 6 och 12.

Anf. 142 LARS-ERIK LÖVDÉN (s)

Fru talman! Det förslag till säkerhetsskyddslag som riksdagen nu behandlar grundas på Säpokommitténs förslag och Säkerhetsskyddsutredningens betänkande.

Jag menar att det är ett väsentligt framsteg att den nuvarande personalkontrollkungörelsen ersätts av en lagstiftning som Sveriges riksdag får möjlighet att ta del av och fatta beslut om. Det har varit otillfredsställande att de viktiga frågorna om personalkontroll har handlagts i kungörelseform och alltså beslutats av regeringen. Därför hälsar jag personligen med stor tillfredsställelse det förslag som regeringen har lagt fram.

Regeringen föreslår att det skyddsvärda intresset för säkerhetsskyddet utvidgas så att det förutom rikets säkerhet också omfattar bl.a. ett skydd mot terrorism – en viktig faktor i sammanhanget. Andra förändringar som föreslås är att bestämmelserna om personalkontroll även skall omfatta anställda vid kommuner och landsting, detta med tanke på att kommuner och landsting har fått en annan och viktigare roll när det gäller vårt totalförsvar.

Utskottsmajoriteten tillstyrker regeringens förslag i dess helhet.

Till utskottets betänkande har det avgivits ett antal reservationer från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag skall kommentera några av dessa reservationer.

I reservation 1 föreslås avslag på propositionen med hänvisning till att förslaget bör behandlas i sammanhang med Registerutredningens förslag, när denna är klar med sitt arbete. Registerutredningen, menar jag, har knappast en sådan betydelse för de övergripande ställningstagandena att det finns skäl att nu avvakta med att i lag reglera frågan om personalkontroll och säkerhetsskydd. Jag tycker det är angeläget att vi gör det så snart som möjligt. De eventuella konsekvenser som följer av

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Registerutredningen – jag är inte säker på att det blir några över huvud taget – får man då beakta i det sammanhanget. När det gäller säkerhetslagstiftningens övergripande inriktning kan denna knappast påverkas av Registerutredningens vidare arbete. Därför yrkar jag avslag på den reservationen.

När det sedan gäller reservation 2 om säkerhetsskyddsavtal gjorde Alice Åström en parallell med det s.k. DAFA-ärendet. Det är inte riktigt adekvat i det här sammanhanget. DAFA Data AB hade rätt att företa personalkontroll och också att själv göra skyddsklassningen, dvs. bestämma över antalet skyddsklassade tjänster. Det som avslöjades i det fallet och som naturligtvis var otillfredsställande var att DAFA hade gjort det enkelt för sig och skyddsklassat alla tjänster. Detta har dock inte riktigt relevans för frågan om hur säkerhetsskyddsavtalen skall upprättas. Skall det vara någon mening med säkerhetsskyddsavtalen, som inte bara reglerar personalkontroll utan även andra säkerhetsskyddsaspekter som tillträdesskydd och liknande, måste man från fall till fall kunna ingå sådana avtal och också kanske ställa kraven högre än de minimikrav som finns i själva lagstiftningen.

När det gäller Miljöpartiets reservation nr 3 om indelning i säkerhetsklasser är det min och utskottsmajoritetens uppfattning att när man nu går över i det nya systemet med säkerhetsskyddsklasser måste man också verka för att minimera antalet skyddsklassade tjänster. Vi har i dag ett ganska stort antal skyddsklassade tjänster – 400 000 i skyddsklass 2, tror jag att det var enligt den enkät som Säpokommittén gjorde.

Att antalet är så stort beror på att alla värnpliktiga också är föremål för personalkontroll – det måste man komma ihåg. Det är nog ingen här i kammaren som vill släppa på kravet att värnpliktiga skall kontrolleras, exempelvis med avseende på om de har begått särskilt allvarliga brott med vapen inblandade och liknande. Detta är en faktor som spelar roll när det gäller omfånget på antalet skyddsklassade tjänster. Vid den genomgång som myndigheterna nu måste göra för att kunna gå över till det nya systemet är det dock angeläget att man prövar möjligheterna att så långt det går begränsa antalet skyddsklassade tjänster. Det säger också utskottet i sitt betänkande. Det är väl också en uppgift för regeringen när man utfärdar närmare föreskrifter om hur den här skyddsklassningen skall gå till att se till att man får myndigheterna och andra att visa återhållsamhet.

Också när det gäller frågan om kommunikation har Vänsterpartiet reserverat sig. Där slås det nu fast i lagstiftningen att man skall kommunicera uppgifterna, dock naturligtvis inte utan undantag. Är det uppgifter som exempelvis skulle röja Säkerhetspolisens källor, den närmare inriktningen av Säkerhetspolisens verksamhet, arbetsmetoder, spaning och utredning eller t.o.m. pågående förundersökningar kan man ju inte gärna kommunicera dem till den enskilde – det säger sig självt. Men huvudprincipen framöver skall vara kommunikation, så att den enskilde får möjlighet att yttra sig och anföra synpunkter på de uppgifter som framkommit vid personalkontrollen.

Eftersom Leanderfallet har åberopats vill jag inom parentes påpeka att Sverige i det fallet blev friat i Europadomstolen. Om man ser på

utländska system finner man att det inte är så att man där kommunicerar alla uppgifter, av det naturliga skälet att alla uppgifter inte kan kommuniceras.

Jag ser det som mycket angeläget att vi snabbt får till stånd en registernämnd. De planer som nu gäller är att en sådan skall kunna inrättas den 1 juli i år. En registernämnd med en lämplig sammansättning skulle väsentligt öka både insynen i och kontrollen över personalkontrollen och Säkerhetspolisens register i övrigt. Jag tror att det är angeläget att den kommer till stånd och att den får den sammansättning som utskottsmajoriteten uttalar sig för, med personer med gott omdöme och stark personlig integritet.

Fru talman! Med dessa korta kommentarer till några av de reservationer som är fogade till utskottets betänkande vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 143 ALICE ÅSTRÖM (v)

Fru talman! Det gäller frågan om kommunicering.

Vi i Vänsterpartiet är mycket klart medvetna om att det finns fall där man inte kan lämna ut uppgifterna, just av de skäl som Lars-Erik Lövdén nämnde från talarstolen. Men det är ändå skillnad mellan att säga "om hans eller hennes intresse av att få yttra sig skäligen bör ha företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda" och att säga "om inte synnerliga skäl talar häremot". Just de uppgifter som Lars-Erik Lövdén räknade upp kan givetvis vara synnerliga skäl som talar emot, men vi tycker inte att man allmänt kan ha det förhållandet till bestämmelserna i sekretesslagen. Det finns även fall där det här bör provas på ett helt annat sätt, men det innebär inte att man släpper kontrollen fullständigt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

10 § Teleoperatörernas skyldigheter vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1995/96:JuU20

Teleoperatörernas skyldigheter vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning (prop. 1995/96:180)

Anf. 144 ALICE ÅSTRÖM (v)

Fru talman! I det här ärendet behandlas en motion från Folkpartiet, som har tagit upp frågan om överskottsinformation vid användning av olika tvångsmedel. Det är en fråga som har varit uppe vid flera tillfällen. Redan för 20 år sedan uttalade sig Lagrådet om detta i ett yttrande till justitieutskottet. Lagrådet ifrågasatte huruvida det kunde anses förenligt med regeringsformen att utan direkt stöd i lag utnyttja avlyssnat material för annat ändamål än det som föranlett tillståndet till

Prot. 1995/96:93

Säkerhetsskydd

*Teleoperatörernas
skyldigheter vid hemlig
teleavlyssning och
hemlig teleövervakning*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

avlyssningen. Lagrådet anförde också en rad skäl av mer praktisk natur för lagregleringen.

Under de här 20 åren har kontrollen av människorna inte blivit mindre utan större. Användningen av hemlig telefonavlyssning har inte blivit mindre – nu har vi också kameraövervakning, och vi diskuterar även frågor som buggning. Men fortfarande finns det ingen reglering av användandet av överskottsinformationen t.ex. vid hemlig telefonavlyssning. Det är en ytterst aktuell fråga.

I ett rättssamhälle är det oerhört viktigt att man har en balans mellan effektivitet i brottsbekämpningen och skyddet för den personliga integriteten. Om man nu anser att polisen skall få använda sig av effektiva tvångsmedel är det oerhört viktigt för rättssäkerhetens skull att det också finns ett mycket väl ordnat regelsystem kring det här.

Det anförs att det är svårigheter att genomföra ett förslag om att reglera överskottsinformation. Om man nu vid en hemlig telefonavlyssning som rör ett narkotikabrott skulle få uppgifter som handlar om en grov misshandel eller någonting annat skulle man då inte få använda den informationen. En lagreglering skulle medföra så strikta regler kring det här att man inte kunde klara upp brott. Då tror jag att det är viktigt att man också pekar på att det här inte skulle behöva innebära att all användning av överskottsinformation i fortsättningen skulle bli omöjlig. Men att det, som det nu är, inte finns någon typ av reglering av vilken typ av information man får använda, vilket straffvärde brottet i fråga skall ha, hur informationen får lagras och användas är ytterst otillfredsställande.

Med hänsyn till att de här signalerna var så tydliga redan för 20 år sedan ser vi från Vänsterpartiet det som ytterst otillfredsställande att man fortfarande inte har kommit med någon reglering. Därför yrkar jag bifall till reservationen. Vi stöder därmed Folkpartiets motion i denna fråga.

Anf. 145 KIA ANDREASSON (mp)

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen. Den gäller förslag till lagreglering av polisens användning av överskottsinformation, som vi hörde Alice Åström prata om här. Det är väl inte så mycket att tillägga. Det väsentligaste är att användningen av överskottsinformationen lagregleras.

För att få avlyssna en person krävs det i dag att han eller hon är skälig misstänkt för brott av en viss svårighetsgrad. Tillstånd att avlyssna personer provas av rätten på ansökan av åklagare. Det betyder då mycket hur det extra material som kommer fram handhas. Det är viktigt att uppgifter som inte har samband med brottet men som ändå bedöms som intressanta ur någon aspekt inte får disponeras fritt.

Som vi hörde här och som jag vill understryka går vi mot ett alltmer påtagligt kontrollsamhälle. Vi har fått indikationer på det genom att vi nu har fattat beslut om hemlig fjärrstyrd övervakningskamera. Användningen av det överskottsmaterial som uppkommer där är inte heller lagreglerad. Det är mycket integritetskränkande, eftersom man för

kameran mot t.ex. en port eller ett hus, där vanligt folk passerar hela tiden. Hur handskas man med den information som man får där?

Till detta kommer att Registerutredningen, där Mats Börjesson sitter, har lagt fram förslag om väldigt många register.

Den information som vi kan få med tvångsmedel kan lagras i olika register. Jag tycker att det är synnerligen allvarligt.

Jag behöver inte gå in detaljerat på 20 års svängande fram och tillbaka. Många gånger under de 20 år då frågan har varit uppe har man sagt: Javisst, det här skall lagregleras. Det är viktigt att vi gör det. Sedan kommer en ny utredning och säger: Nej, det är nog inte så farligt.

Så håller det på fram och tillbaka. Den senaste gången var det Polisrättsutredningen. Där sade man: Nja, det finns nog inte några skäl för att göra det. Men då sade faktiskt flera remissinstanser att man visst tyckte att det behövdes.

Men eftersom det har varit så här fram och tillbaka kommer vi inte att släppa frågan. Det visar ju tydligt att den här frågan är aktuell fortfarande, och jag hoppas att de ansvariga på Justitiedepartementet tar det ad notam. De behöver komma till skott, för de överväger ju nu hur de skall göra. Jag hoppas att de genom denna reservation, som är gemensam för Vänsterpartiet, Folkpartiet och Miljöpartiet, kan komma till skott och se att detta verkligen behöver regleras.

Anf. 146 MARGARETA SANDGREN (s)

Fru talman! Vi behandlar nu justitieutskottets betänkande nr 20 om teleoperatörernas skyldigheter vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning. Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationen.

Jag vill något kort ändå beröra vad detta betänkande huvudsakligen innehåller. Det behandlar regeringens förslag att de teleoperatörer som tillhandahåller telefonitjänst, mobil teletjänst eller fasta teleförbindelser, och vilkas verksamhet är av betydande omfattning, skall svara för att deras telesystem är uppbyggda och utformade på ett sådant sätt att tvångsmedel på teleområdet, hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning, kan verkställas.

De tvångsmedel som hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning utgör är av utomordentligt stor betydelse som instrument för inhämtande av uppgifter vid bekämpande av allvarlig brottslighet. Den snabba tekniska utvecklingen på teleområdet och den avreglerade telemarknaden, bl.a. innebärande fler aktörer på marknaden, har ändrat förutsättningarna och försvårat möjligheterna att genomföra beslut om dessa tvångsmedel.

I propositionen, vars förslag också utskottet ställt sig bakom, föreslås lagändringar som ålägger teleoperatörerna en skyldighet att se till att deras telesystem möjliggör att tvångsmedel på teleområdet alltid kan verkställas. Det gäller de teleoperatörer som beviljats tillstånd enligt 5 § telelagen att inom ett allmänt tillgängligt telenät tillhandahålla telefonitjänst, mobil teletjänst eller fasta teleförbindelser. Detta innebär att teleoperatörerna kontinuerligt, t.ex. vid byte till ny teknik, måste se till att möjligheterna finns till hemlig teleavlyssning och teleövervakning.

Prot. 1995/96:93

8 maj

**Fel! Okänt
växelargument.**

Teleoperatörerna föreslås vidare svara för att innehållet i och uppgifter om teledelanden som avlyssnas eller hämtas in görs tillgängliga, så att informationen enkelt kan tas om hand. Det skall också åligga teleoperatörerna att se till att systemen är utformade så att verkställandet av beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning inte röjs.

Teleoperatörerna skall svara för de kostnader som hänför sig till anpassning av telesystemen, medan Polisen även i fortsättningen skall ersätta teleoperatörerna för de kostnader som uppkommer vid varje enskild verkställighet.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1996. Det föreslås också en övergångsperiod fram till den 1 juli 1997 för att teleoperatörer som före ikraftträdandet fått tillstånd att driva televerksamhet skall ges tillfälle att anpassa systemen.

Fru talman! Det som jag nu har redovisat, betänkandets huvudsakliga innehåll, råder det inga delade meningar om i utskottet. Däremot har en motion avlämnats rörande lagreglering av polisens användning av s.k. överskottsinformation.

I propositionen på s. 20 berörs frågan om överskottsinformation med anledning av att några av remissinstanserna i sina yttranden över departementspromemorian kritiserat att promemorian inte behandlar frågan om s.k. överskottsinformation. Regeringen anför att frågan bör övervägas i ett bredare sammanhang och närmast med anledning av Polisrättsutredningens slutbetänkande *Tvångsmedel*. Detta betänkande har remissbehandlats och övervägs nu i Justitiedepartementet. Polisrättsutredningen anser dock att det inte finns skäl att reglera polisens rätt att använda överskottsinformation.

Frågan om användande av s.k. överskottsinformation är ingalunda ny, precis som Kia Andreasson nyss nämnde. Redan 1976 uttalade Lagrådet i ett yttrande till justitieutskottet i samband med riksdagsbehandlingen av proposition 1975/76:202 med förslag om regler för telefonavlyssning vid undersökning i brottmål skäl för en sådan lagreglering och lade också fram ett förslag i frågan.

Justitieutskottet ansåg då bl.a. att problematiken med överskottsinformation inte var begränsad till telefonavlyssning, utan samma svårigheter kunde uppkomma vid användandet av andra tvångsmedel, såsom brevkontroll, husrannsakan eller ingripande enligt bevissäkringslagen. Redan då anförde utskottet att här borde eftersträvas en generell lösning för olika typer av tvångsmedel.

Därefter har frågan behandlats av Tvångsmedelskommittén, av Narkotikakommissionen och av Edenmankommissionen. Vid alla dessa berörda utredningsarbeten, som remissbehandlats, har en stor majoritet av remissinstanserna intagit en negativ hållning till en lagreglering. Senast, alltså innan behandlingen av dagens betänkande, redovisade regeringen sin inställning i frågan i en proposition från 1988/89 om vissa tvångsmedelsfrågor och anförde då att detta var en fråga som lämpade sig mindre väl för lagstiftning. Bl.a. menade departementschefen att Tvångsmedelskommitténs förslag skulle kunna få negativa följder

för möjligheterna att komma till rätta med allvarlig brottslighet i vissa fall.

Jag föreställer mig också att det inte är alldeles enkelt att lagreglera om s.k. överskottsinformation, t.ex. vilket slags information som får användas eller inte användas, och att det bl.a. är skälet till att man inte redan har genomfört detta. Med en begränsning eller avgränsning av vilken information som får användas dyker det förmodligen upp nya problem och gränsdragningstvister.

Frågan gäller också principen om överskottsinformation över huvud taget: vad för slags information, var eller hur man har fått del av den samt frågan om det inte är rimligt att polisen i vissa fall skall få använda sig av sådan information för att komma åt grov brottslighet.

Jag har full respekt för den personliga integriteten, men jag kan också tänka mig att allmänhetens förtroende skulle kunna svikta om polisen inte tog till vara sådan information som var viktig för att bekämpa brottsligheten.

I betänkandet säger en majoritet av utskottet att man för närvarande inte har något att invända mot nuvarande ordning och hänvisar till vad departementschefen anförde i 1989 års ärende samt att utskottet inte finner någon anledning att nu aktualisera frågan.

Frågan om användande av överskottsinformation kommer att övervägas i samband med att Polisrättsutredningens betänkande om tvångsmedel kommer upp till behandling. En lagrådsremiss planeras att läggas fram under hösten.

Jag vill än en gång yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationen.

Anf. 147 ALICE ÅSTRÖM (v)

Fru talman! När det gäller överskottsinformationen och lagregleringen anförde Margareta Sandgren att även allmänheten skulle kunna tappa tilltron till polisen om den inte använde sig av de uppgifter den får och att det är givet att polisen måste kunna använda de här uppgifterna för att kunna bekämpa grov brottslighet.

Jag tycker att det är viktigt att också markera att en lagreglering gällande överskottsinformation inte skulle behöva innebära att all slags information inte skulle få användas. Men det är också en ganska viktig anledning till att vi har reglerat när man får använda hemlig telefonavlyssning. Anledningen till att man måste gå till domstol för att få tillstånd att använda hemlig telefonavlyssning är just att det är så integritetskränkande och ett sådant stort ingrepp. Därför är det oerhört viktigt att man inte skall kunna använda sig av vilken information som helst som man får fram, utan att det också finns reglerat på något sätt. Det är på precis samma sätt som att domstolar i dag reglerar polisernas möjlighet att använda sig av det här medlet.

Anf. 148 MARGARETA SANDGREN (s)

Fru talman! Det är viktigt. Det finns en lagreglering som gäller användandet av dessa tvångsmedel. När man har fått sådana uppgifter som kan vara till gagn för förundersökningen skall övriga uppgifter

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

förstöras. Jag hyser faktiskt den största tilltro till att polisen hanterar den information som man kan komma att få vid en avlyssning på ett försiktigt och väldigt förnuftigt sätt. Jag hyser inga större farhågor.

Som jag sade tror jag att det blir väldigt svårt att göra avgränsningar. Både Kia Andreasson och Alice Åström säger att man visst skall få tillgång till viss information, men att det skall göras begränsningar eller avgränsningar. Jag tror att det blir väldigt svårt att göra just dessa avgränsningar. Det blir tvister om huruvida den eller den informationen skall få användas.

Anf. 149 ALICE ÅSTRÖM (v)

Fru talman! Jag vill bara säga till Margareta Sandgren att jag inte alls tror att det skulle vara så svårt att lagreglera. Det har inte varit speciellt svårt att lagreglera användningen av hemlig telefonavlyssning vad gäller vilka grunder, vilken typ av brott, vilka straffsatser och vilken misstankegrad som skall föreligga när man ansöker om att få avlyssna. Det finns ju reglerat. Jag tror inte att det skulle vara så svårt att reglera vilken typ av uppgifter och vilket straffvärde som skall gälla för att man skall kunna använda sig av avlyssning.

Anf. 150 MARGARETA SANDGREN (s)

Fru talman! Jag tror inte att man kan jämföra de två delarna, dvs. användande av tvångsmedel och användande av överskottsinformation. Om det vore så enkelt som Alice Åström säger tror jag att man hade kommit fram till en sådan lagreglering.

Anf. 151 KIA ANDREASSON (mp)

Fru talman! Argumentet att vi skall lita på polisen håller inte, Margareta Sandgren. Först ger vi dem restriktioner vad gäller användningen av tvångsmedel, och sedan skall vi plötsligt lita på dem fullständigt. Då hade vi inte behövt ha tillstånd över huvud taget. Med den utgångspunkten hade de kunnat få avlyssna och använda tvångsmedel fritt.

Det är klart att polisen vill ha alla medel, för det underlättar ju deras arbete. Det förstår vi. Men vi som politiker måste se helheten och även vanliga medborgares rättigheter i detta samhälle. Det är därför denna lagreglering är nödvändig.

Anf. 152 MARGARETA SANDGREN (s)

Fru talman! Det är oroande om Kia Andreasson inte litar på polisen. Det tycker jag är allvarligt. Den information som efter tvångsmedlets användande inte är till nytta för förundersökningen skall förstöras. Det finns inga större farhågor när det gäller att informationen skulle användas otillbörligt eller att man skulle kränka den personliga integriteten på det sättet.

Anf. 153 KIA ANDREASSON (mp)

Fru talman! Jag sade inte att jag inte litar på polisen, men jag tycker inte att vi kan ge en myndighet så stora befogenheter. Den åsikten har

vi aldrig tidigare haft, och det tycker jag verkligen inte att vi skall ha nu heller.

Det som inte riktigt har kommit fram är det ytterligare tvångsmedel som används vid hemlig kameraövervakning. Det måste beaktas att vi har fått ytterligare ett tvångsmedel som är väldigt ingripande. Det har inte gjorts under de tidigare utredningarna. Bara detta faktum borde göra att det sker en lagreglering. Nu gäller det även bilder och inte bara ljud.

Anf. 154 MARGARETA SANDGREN (s)

Fru talman! Jag sade också i mitt anförande att Polisrättsutredningens betänkande har remissbehandlats. Det övervägs nu i departementet. Vi får anledning att återkomma till detta under hösten. Då läggs en lagrådsremiss fram, och då får vi ta del av remissinstansernas synpunkter på detta område. Vi får anledning att återkomma till denna diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

TU18 Vägverkets sektorsansvar inom vägtransportsystemet m.m.

Mom. 1, 7, 8 och 9 (Vägverkets sektorsansvar, förarprövningen, användningen av anslaget A 2. Drift och underhåll av statliga vägar och vissa bemyndiganden)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

287 för utskottet

15 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 70 m, 21 c, 21 fp, 18 v, 11 kds

För res. 1: 15 mp

Frånvarande: 15 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 4 kds

Mom. 3 (bolagisering av Vägverkets produktionsdivision)

1. utskottet

2. res. 2 (m, c, fp)

Votering:

165 för utskottet

124 för res. 2

14 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 18 v, 2 mp
För res. 2: 71 m, 21 c, 21 fp, 11 kds
Avstod: 1 s, 13 mp
Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 4 kds
Eva Arvidsson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.
Marianne Samuelsson (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 6 (ledningsansvaret för trafikövervakningen)

1. utskottet
2. res. 4 (fp)

Votering:
267 för utskottet
21 för res. 4

14 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 71 m, 21 c, 18 v, 11 kds
För res. 4: 21 fp
Avstod: 14 mp
Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 4 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU19 Säkerhetsskydd

Mom. 1 (avslag på proposition 1995/96:129)

1. utskottet
2. res. 1 (v)

Votering:
284 för utskottet
19 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 71 m, 21 c, 21 fp, 14 mp, 11 kds
För res. 1: 18 v, 1 mp
Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 4 kds

Mom. 3 (indelningen i säkerhetsklasser m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)

Votering:
287 för utskottet
15 för res. 3

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 70 m, 21 c, 21 fp, 18 v, 11 kds
För res. 3: 15 mp
Frånvarande: 15 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 4 kds

Prot. 1995/96:93
8 maj

Mom. 6 (kommunicering med den kontrollerade)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

269 för utskottet

33 för res. 6

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 71 m, 21 c, 21 fp, 11 kds

För res. 6: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 4 kds

Mom. 7 (domstolsprövning av kommuniseringsfrågan)

1. utskottet

2. res. 7 (mp)

Votering:

289 för utskottet

15 för res. 7

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 71 m, 21 c, 21 fp, 18 v, 12 kds

För res. 7: 15 mp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 9 (skyddet för inhämtade uppgifter)

1. utskottet

2. res. 9 (mp)

Votering:

273 för utskottet

30 för res. 9

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 71 m, 21 c, 21 fp, 2 v, 12 kds

För res. 9: 16 v, 14 mp

Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 13 (riktlinjer för Säkerhetspolisens register)

1. utskottet
2. res. 12 (v)

Votering:

269 för utskottet

33 för res. 12

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 70 m, 21 c, 21 fp, 12 kds

För res. 12: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU20 Teleoperatörernas skyldigheter vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (överskottsinformation)

1. utskottet

2. res. (fp, v, mp)

Votering:

248 för utskottet

53 för res.

1 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 70 m, 20 c, 12 kds

För res.: 20 fp, 18 v, 15 mp

Avstod: 1 c

Frånvarande: 15 s, 10 m, 6 c, 6 fp, 4 v, 3 mp, 3 kds

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang vid morgondagens sammanträde.

11 § Några frågor om rättsprövning m.m.

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU25

Några frågor om rättsprövning m.m. (prop. 1995/96:133)

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Några frågor om
rättsprövning m.m.*

Anf. 155 JERRY MARTINGER (m)

Fru talman! I konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU25 behandlas regeringens förslag om att permanenta den från år 1988 tidsbegränsade lagen om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut, den s.k. rättsprövningslagen.

Inledningsvis vill jag på mitt partis vägnar framhålla att vi sätter stort värde på att rättsprövningslagen nu permanentas. Den hittills tidsbegränsade lagstiftningen har enligt min mening närmast varit att betrakta som en nödlösning. Vi får nämligen inte glömma bort varför det här provisoriet ursprungligen kom till.

Efter det att Sverige ratificerade Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna år 1952 har Europadomstolen vid upprepade tillfällen konstaterat att Sverige har brustit i sina konventionsåtaganden enligt konventionens artikel 6 som anger att envar, när det gäller prövning av hans eller hennes civila rättigheter och skyldigheter, skall vara berättigad till en opartisk och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag.

Att Sverige lever upp till konventionsåtagandena är än mer angeläget i dag, eftersom Europakonventionen sedan den 1 januari 1995 utgör en integrerad del av svensk lag. Genom inkorporeringen är konventionen direkt tillämplig och kan åberopas av var och en inför svenska förvaltningsmyndigheter och domstolar.

Vi hade dock önskat att regeringens förslag på några viktiga punkter hade gått längre. När det gäller rättsprövningslagens tillämpningsområde har vi i en reservation tillsammans med Folkpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet framhållit betydelsen av att frågan om lagens tillämpningsområde ytterligare övervägs, särskilt vad gäller gynnande beslut.

Skälet till att vi här har reserverat oss är att en förutsättning för rättsprövning hittills har varit att förvaltningsärendet gäller något förhållande som rör tillämpningen av civilrättsliga eller betungande offentlighetsrättsliga normer, dvs. de förhållanden som avses i 8 kap. 2 och 3 §§ i regeringsformen.

Det här innebär de facto en inskränkning i förhållande till Europakonventionens artikel 6 som talar om ”civila rättigheter och skyldigheter”, som enligt vår och också många remissinstansers mening sträcker sig betydligt längre än vad som kommer till uttryck i regeringsformens civilrättsliga eller betungande offentlighetsrättsliga normer.

Regeringen säger sig dock inte vara beredd att föreslå en ändring som närmare ansluter sig till Europakonventionens krav. Vi moderater menar att det nu är hög tid att i den svenska lagstiftningen fullt ut knyta

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

an till Europakonventionens civila rättigheter och skyldigheter, i synnerhet som konventionen nu är svensk lag.

Detta skulle underlätta för svensk rättspraxis att utvecklas i samklang med utvecklingen av praxis enligt konventionen. Den nuvarande skillnaden för rättsprövningslagens tillämpningsområde i förhållande till konventionen, och som regeringen vill hålla fast vid, innebär att vi tvingas leva med en i mitt tycke onödig oklarhet, som dessutom riskerar att få till följd att Sverige på nytt fälls för brott mot Europakonventionen och därmed också kan kritiseras för att vi som land inte lever upp till vår egen lagstiftning. Jag tycker att det vore minst sagt pinsamt att behöva uppleva något sådant.

För att stärka den enskildes rättssäkerhet och för att anpassa svensk lag till våra internationella åtaganden är det enligt oss moderater också nödvändigt att komplettera regeringens förslag med en regel om generell möjlighet till dröjsmålstalan i förvaltningsärenden. I dag finns ingen generell möjlighet för enskilda att gå till domstol och få en myndighets långsamma handläggningstider prövade. Den som är missnöjd med en myndighets handläggningstid i sitt ärende är hänvisad till framför allt JO och JK. Men det innebär ingen garanti för att beslut kommer till stånd i den enskildes ärende. Inte heller har kravet i t.ex. 7 § förvaltningslagen, om att myndigheter skall handlägga sina ärenden med skyndsamhet, kommit att utgöra någon garanti för att så verkligen sker. Jag tror att vi alla kan skriva under på att det är på det sättet.

För dem som utsätts för en orimligt lång handläggningstid av ett förvaltningsärende torde de medel som i dag står till buds framstå som tämligen värdelösa. De inte alltför få människor som råkar ut för detta har de facto ingen instans att vända sig till som på allvar tar sig an och prövar om myndigheten på grund av passivitet eller slarv, eller både-och, underlåtit att i rimlig tid fatta beslut i ärendet. Det skapar inte bara otrygghet för dem som drabbas, utan det kan också innebära förluster, då det bl.a. kan försvåra planeringen av t.ex. investeringar, för att nu bara ta ett exempel.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 3 till betänkandet.

Anf. 156 KENNETH KVIST (v)

Fru talman! Jag kan till fullo instämma i det som Jerry Martinger har sagt. Det tillhör inte vanligheten att vänster och höger möts, men i en sådan här fråga gör vi det.

Jag anser att det är av utomordentlig vikt att Sverige lever upp till sina förpliktelser enligt de internationella konventioner som vi inte bara har skrivit på utan dessutom har införlivat med svensk lag. Det gör att rättsprövningslagens tillämpningsområde också måste följa Europakonventionens stadganden.

När det gäller reservation nr 3 är jag av samma mening som Jerry Martinger. Det finns ett talesätt: Långsam rättvisa är ofta ingen rättvisa. Det betyder att den som får rätt ibland inte har någon glädje av detta, om beslutet kommer alldeles för sent. Då måste det finnas en möjlighet att föra dröjsmålstalan.

När det gäller reservation nr 2 går Jerry Martingers och mina åsikter möjligen isär, eftersom han inte står bakom reservationen, men där är Folkpartiet och Miljöpartiet överens med oss i Vänsterpartiet. Det gäller frågan om fullföljdshänvisning. Alla människor har inte samma kännedom och samma insikt om sina rättigheter och om sina möjligheter. Vi skall ju inte bara ha likhet inför lagen, utan vi bör också så långt möjligt ha lika möjligheter att använda lagen. Därför menar vi att det är nödvändigt med en obligatorisk fullföljdshänvisning, som gör att man har rätt att få reda på när man har möjlighet att ansöka om rättsprövning.

När det gäller utskottets argumentering på denna punkt, är det ju fromma förhoppningar som odlas i utskottsmajoritetens yttrande, som på intet sätt är bindande för myndigheterna. Det faktiska utfallet av att de "bör" uttala osv. är att den här informationen nog i allmänhet inte lämnas. Då blir det som vi har varnat för i motionen och i reservationen, dvs. att det är de mest välinformerade eller de som ser till att de har välinformerade advokater som kommer att kunna utnyttja den här möjligheten.

Det argumenteras också kring detta och sägs att det inte är någonting som omedelbart ges. Nej, det är sant, men motsvarande företeelse finns också inom hovrätten. Det ges en besvärshänvisning till Högsta domstolen, trots att det också i det fallet fordras ett prövningstillstånd innan frågan tas upp där. Jag ser egentligen inte att det som utskottsmajoriteten där presterar är ett argument i saken.

Med dessa ord vill jag, fru talman, yrka bifall till reservationerna nr 1 och 3, men också till reservation nr 2.

Anf. 157 PETER ERIKSSON (mp)

Fru talman! Både Jerry Martinger och Kenneth Kvist har tagit upp de frågor som jag tänkte ta upp, och de har gjort det på ett bra sätt. Jag skall därför inte bli långgrandig.

Sverige har en inte alltför ärofylld historia när det gäller Europadomstolen – vi har blivit fällda ett antal gånger. De åtgärder som har vidtagits i Sverige, bl.a. rättsprövningslagen, för att komma till rätta med de brister som finns i det svenska rättssystemet, är tyvärr inte så långt gångna att vi kan säga att vi inte skall behöva bli fällda av Europadomstolen fler gånger. Även med de ändringar som sker nu kvarstår allvarliga brister. Rättsprövningsinstitutet utgör inte en tillräcklig garanti för att motsvara Europakonventionens krav på domstolsprövning av förvaltningsbeslut.

Särskilt i ett läge när vi har införlivat Europakonventionen med svensk lag tycker man att en utgångspunkt borde vara att försöka täcka in alla delar av konventionen, så att Sverige inte skall bli dömt därför att det finns brister i det svenska rättssystemet.

Därför vill jag att vi skall få in också gynnande beslut fullt ut i rättsprövningslagens tillämpningsområde. Det är det som reservation 1 gäller. Vi har skrivit en motion om det, och vi har nu reservationen tillsammans med Vänsterpartiet och Moderaterna.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Några frågor om
rättsprövning m.m*

Jag vill också yrka bifall till reservation 2. Det är väldigt många som inte känner till möjligheterna till prövning genom Europakonventionen. Jag tycker därför att det finns en särskild anledning för myndigheterna att ha en klar fullföljdshänvisning när någon får myndighetsbeslut emot sig. Därför vill vi be att regeringen skall återkomma till riksdagen med ett förslag om hur en sådan fullföljdshänvisning skall se ut.

Jag yrkar alltså bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 158 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)

Fru talman! Vid tiden för införandet av rättsprövningslagen framhölls det klart att rättsprövning är ett rättsinstitut som öppnar en särskild väg till förvaltningsdomstol när den vanliga överklagandevägen inte står till buds.

Lagen om rättsprövning infördes för att säkerställa att svensk rätt motsvarar Sveriges åtaganden enligt artikel 6 i den europeiska konventionen, alltså till skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I proposition 133 föreslår regeringen att rättsprövningslagen skall permanentas. Vidare föreslås att en ny bestämmelse om möjlighet till muntlig förhandling i rättsprövningsärenden skall införas. Snart åtta års tillämpning av rättsprövningslagen har givit goda erfarenheter.

Fru talman! Av föregående talareshänvisning i detta ärende framgår det tydligt på vilka punkter i utskottets betänkande det finns reservationer. Jag skall kort kommentera motionerna och utskottsmajoritetens ställningstagande.

För det första: Tre motioner tar upp frågan om vidgat tillämpningsområde. I propositionen gör regeringen den bedömningen att rättsprövningslagens tillämpningsområde för närvarande inte bör utvidgas. Som rättsläget ser ut nu talar det faktiskt för att svensk rätt uppfyller kraven på rätt till domstolsprövning. Sverige lever upp till sina förpliktelser. Det finns inget som talar för motsatsen. Vi gör det dels genom möjligheten till ordinär, vanlig domstolsprövning, dels genom rättsprövningsinstitutet.

Självklart skall våra regler uppfylla konventionens krav. Något annat är det givetvis inte tal om. Det är inte meningen att lagen om inkorporering av Europakonventionen skall ersätta annan lagstiftning. Är det så att det finns brister i vår lagstiftning skall detta rättas till.

I fråga om utvidgning av lagen krävs ytterligare överväganden och erfarenheter. Jag tycker att regeringen intar en mycket öppen attityd. Den säger också att den avser att återkomma om det visar sig att det behövs.

Europakonventionens innebörd utvecklas ständigt genom domstolens praxis. Domstolen har t.ex. givit begreppet civila rättigheter och skyldigheter en allt vidare tolkning. Utskottsmajoritetens bedömning är således också att det i nuläget inte finns någon anledning att införa begreppet civila rättigheter och skyldigheter i rättsprövningslagen.

Fru talman! Den andra frågan jag vill ta upp gäller fullföljdshänvisning. I två motioner föreslås att fullföljdshänvisning införs. Denna fråga är prövad såväl i förarbetena till rättsprövningslagen som senare

med anledning av ett KU-betänkande 1991/92 i normgivningsfrågor. Utskottsmajoriteten gör, i likhet med regeringen, bedömningen att det inte skall införas någon sådan regel. Anledningen är att rättsprövning inte är ett vanligt rättsmedel, utan snarare ett s.k. extraordinärt rättsmedel. Det är ingen from förhoppning utan ett konstaterande att vi måste sprida information och kunskap om det faktiska förhållandet.

Ett införande av en ny generell fullföljdshänvisning riskerar också att skapa förväntningar som ibland kan vara orimliga, eftersom det är svårt att identifiera de fall som kan komma i fråga för rättsprövning. Tillämpningsområdet är trots allt begränsat. Utvecklingen går också mot att allt fler förvaltningsbeslut blir möjliga att överklaga. Det kommer sannolikt att leda till att tillämpningsområdet minskas ytterligare.

I betänkandet framhåller vi betydelsen av att myndigheterna och regeringen har ett informationsansvar och att man tar detta ansvar. Myndigheterna har dessutom en serviceskyldighet.

Det är viktigt att man ser till att sprida en generell information för att öka kunskapen om rättsprövningslagen bland medborgarna. Jag utgår också från att om någon är missnöjd med ett förvaltningsbeslut som inte går att överklaga och undrar hur beslutet kan ändras, skall myndigheten upplysa om möjligheten till rättsprövning.

Fru talman! För det tredje tar jag upp frågan om dröjsmålstalan. I två motioner förespråkas en generell möjlighet till dröjsmålstalan. Enligt EG-rätten, eller den europeiska konventionen, krävs inte att det skall finnas en allmän rätt till dröjsmålstalan, även om det finns vissa EG-direktiv inom t.ex. det finansiella området. I dessa fall har Sverige också infört regler om dröjsmålstalan. Det gäller t.ex. bankrörelselagen. Av detta finns erfarenheter att vinna innan man går vidare.

I svensk rätt finns krav på att myndigheterna skall handlägga sina ärenden skyndsamt. Enligt förvaltningslagens 7 § skall ett ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Vi har också medel mot långsam handläggning, främst genom JO:s och JK:s tillsynsverksamhet. JK kräver in ärenden från alla myndigheter. Den s.k. JK-listan registrerar ärenden som är över två år. Det är inte heller så enkelt och självklart att handläggningstiderna totalt sett automatiskt blir kortare för att det införs regler om dröjsmålstalan. Dröjsmål, i den utsträckning det nu förekommer, beror på olika förhållanden. Det kan vara fråga om ärendeanhopning och arbetsbelastning. Ett ärendes komplexitet kan också göra att det måste få ta tid.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet och avslag på de fyra motionerna och de tre reservationerna.

Anf. 159 JERRY MARTINGER (m)

Fru talman! Barbro Hietala Nordlund säger att regeringen intar en mycket öppen attityd när det gäller de förändringar som förespråkas av andra partier i detta ärende. Jag tycker tvärtom att regeringen och utskottsmajoriteten stänger flera dörrar på det här området. Det är mycket typiskt för Socialdemokraterna.

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Några frågor om
rättsprövning m.m*

Socialdemokraterna har ofta givit sig ut för att företräda de svaga grupperna i samhället. Samtidigt har man fört en politik som i realiteten stärkt de redan starkas ställning. Det gäller klyftorna mellan rik och fattig, som många gånger har ökat just på grund av att socialdemokratisk politik banat väg för olika typer av spekulation som bara kunnat göras av dem som redan har gott om pengar.

Det gäller också på rättstrygghetens område. Nedrustningen av bl.a. polisens resurser har medfört att verklig trygghet endast kan fås av dem som har råd att på olika sätt köpa sig sådan trygghet, t.ex. bevakning av säkerhetsföretag eller installation av dyra larmanordningar. Gamla fru Johansson, som bara har sin pension att leva på, kan ju knappast köpa sig ett dyrt larm.

I det här fallet gäller det den position som stat och myndigheter har i förhållande till den enskilde medborgaren. Man kan rent av påstå att själva grundvalen för socialdemokratins styrka ligger i den statliga och myndighetsmässiga dominansen i förhållande till enskilda människor.

Det är då ingen tillfällighet att man från socialdemokratisk sida är tveksam till att knyta an till Europakonventionens civila rättigheter och skyldigheter och att man inte vill införa en regel om generell möjlighet till dröjsmålstalan i förvaltningsärenden, dvs. att den enskilde skall ges rätt att i domstol få prövat myndigheternas handläggningstider. Sådana förändringar skulle ju självfallet stärka den enskilde i förhållande till stat och myndigheter och minska ett statsbärande partis möjlighet att verka.

Anf. 160 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)

Fru talman! Jerry Martingers nästan allmänpolitiska utfall avstår jag från att debattera. Men jag värjer mig definitivt när han påstår att detta förslag skulle vara ett utslag av Socialdemokraternas pålagor på fattiga och svaga grupper i samhället. Det är precis tvärtom!

Jerry Martinger är klart medveten om de förändringar som nu föreslås i rättsprövningslagen och om det vidare arbete som pågår inom regeringskansliet när det gäller att utveckla dessa områden. Det beslut som vi i dag diskuterar handlar om att detta skall ske med befintliga resurser.

Moderaterna med Jerry Martinger i spetsen har väl ingen aning om i vilken riktning kostnadsutvecklingen skulle gå under de förhållanden som han faktiskt kräver ytterligare resurser för att det också skall få konsekvenser om man inför de instanser som han förespråkar.

Jag tycker att detta är en positiv utveckling. Den är ett uttryck för öppenhet och förändringsambitioner hos regeringen och i utskottsmajoritetens betänkande.

Anf. 161 JERRY MARTINGER (m)

Fru talman! Barbro Hietala Nordlund påstår att det är förbättringar på gång och att regeringens inställning i denna fråga innebär en utvidgning av vissa möjligheter, osv. Men jag skulle vilja fråga vilka förbättringar det innebär för den enskilde när han eller hon känner sig illa behandlad eller förorättad av en myndighet. I dag kan han eller hon

egentligen bara gå till JO och JK osv. Vad innebär det för förbättringar när han eller hon även i fortsättningen bara skall kunna göra samma sak? Ett uttalande från t.ex. JO hjälper ju knappast den enskilde medborgaren i ett specifikt och enskilt ärende. Ett uttalande kan naturligtvis resultera i att man hos myndigheter i allmänhet eller hos en viss myndighet skapar bättre rutiner för andra och framtida ärenden. Men för den enskilde som känner sig illa behandlad här och nu blir rättssäkerheten inte större på något sätt. Han eller hon har inga som helst garantier för att ett ärende skall påskyndas om man inte inför en generell möjlighet till dröjsmålstalan i förvaltningsärenden.

Anf. 162 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)

Fru talman! Det skulle inte, som Jerry Martinger påstår, garanterat innebära förbättringar bara därför att man inför möjlighet till fullföljdshänvisning. Det är inte heller så "bara" att gå till JO och JK.

Det kan också vara så att det är mycket snyggt tal i det som Jerry Martinger förespråkar. Han vill införa rättigheter och möjligheter till befolkningen. Men han vill inte tillföra några resurser. Vad ger det då för generell förbättrad verkan för den enskilde? Det är väl bättre att som vi gör tala i klartext. Nu prövar vi det som regeringen föreslår för att se vilka åtgärder som kan behöva vidtas i framtiden.

Anf. 163 KENNETH KVIST (v)

Fru talman! Kammararens regler förbjuder mig att kommentera det föregående replikskiftet. Jag får nöja mig med att kommentera vad fru Barbro Hietala Nordlund har sagt. När hon och Jerry Martinger talade om fördelningspolitiken kunde hon möjligen ha erinrat Jerry Martinger om sagan om tjuven som pekar på sitt offer och ropar: ta fast tjuven.

När det gäller att ha en öppen attityd kanske den öppna attityden blir sådan att när Europadomstolen på nytt kommer att fälla Sverige i ett sådant här ärende kommer regeringen att tvingas att retirera och inta ståndpunkter i reservationens riktning att vidga tillämpningsområdet.

När det gäller fullföljdshänvisning säger Barbro Hietala Nordlund att det är en extraordinär insats att få rättsprövning. Hon säger också att utvecklingen visar att området där man kan få rättsprövning kommer att krympa. Men det berör inte saken om fullföljdshänvisning. Människor har olika information och olika möjligheter inför rättsinstanserna. En fullföljdshänvisning som anger rättigheterna gynnar faktiskt bäst dem som har de sämsta resurserna i det här sammanhanget. Därför är det en jämlikhetsfråga.

Anf. 164 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)

Fru talman! Jag kan känna stor sympati och förståelse för det som Kenneth Kvist anför, eftersom det handlar om en vida större fråga än den som handlar om rättsprövningslagens fullföljdshänvisning, nämligen i vilken utsträckning människor har tillgång till information. Det är i många stycken en klassfråga. Jag är enig med Kenneth Kvist om det.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Några frågor om
rättsprövning m.m*

Det arbete som regeringen har utfört under dåvarande ministern Ingela Thalén när det gäller frågan om att sprida information och kunskap om beslut och myndighetsfrågor är mycket intressant.

Kenneth Kvist, jag vill påstå att kännedomen om frågan om information och kunskap i samhället om rättsprövningslagen är dålig hos de allra flesta. Det är en svår och krånglig fråga att sätta sig in i. Jag menar att myndigheter och regering har ett stort ansvar i detta sammanhang som de måste ta på större allvar än vad de kanske har gjort.

Anf. 165 KENNETH KVIST (v)

Fru talman! Jag noterar att utskottsmajoritetens taleskvinna har en positiv förståelse för reservationen. Men problemet är att det är en svårtillgänglig materia. Därför behöver människor få en redovisning av att de har möjlighet till rättsprövning, även om det först görs en prövning innan rättsprövning kan komma till stånd. Men just på grund av att det är en svår fråga, som Barbro Hietala Nordlund säger, borde det faktiskt finnas en fullföljdshänvisning. Vi resonerar ungefär på samma sätt, men våra slutsatser är tyvärr olika på denna punkt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

12 § Ändringar i resegarantilagen

Föredrogs

Lagutskottets betänkande 1995/96:LU25

Ändringar i resegarantilagen (prop. 1995/96:182)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

13 § Konventionen om skydd av personal i FN-insatser och därtill anknuten personal

Föredrogs

Utrikesutskottets betänkande 1995/96:UU16

Konventionen om skydd av personal i FN-insatser och därtill anknuten personal (prop. 1995/96:132)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

14 § Rättslig reglering av samverkan för fred

Prot. 1995/96:93

8 maj

Föredrogs

Försvarsutskottets betänkande 1995/96:FöU4

Rättslig reglering av samverkan för fred (prop. 1995/96:37)

*Rättslig reglering av
samverkan för fred*

Anf. 166 HÅKAN JUHOLT (s)

Fru talman! Det var i samband med NATO:s toppmöte i Bryssel i januari 1994 som organisationen inbjöd till en ny form av samarbete inom ramen för vad som kom att kallas Partnerskap för fred.

Riksdag och regering ställde sig positiva till inbjudan och ansåg att PFF kunde komma att utgöra ett viktigt steg mot en ny säkerhetsordning för Europa.

Utgångspunkten för allt deltagande i PFF-programmet är att varje stat själv definierar de områden inom vilka den tycker att det är lämpligt och angeläget att delta. PFF-programmets totala omfattning lades fast i ett ramdokument som Sverige undertecknade i maj 1994. Det ramdokumentet är inte juridiskt bindande.

Som en följd av Sveriges deltagande i PFF uppkom frågan om vilken rättslig reglering som samarbetet kräver. I november 1994 tillsatte regeringen en utredare med uppgift att kartlägga de olika frågorna om rättslig status för personal, ansvar, skadestånd och annat som kan komma upp i samband med försvarets fredsbefrämjande samarbete i Sverige eller utomlands. Den utredningens resultat har nu lett fram till en proposition och ett utskottsbetänkande.

Försvarsutskottet står enigt bakom de förslag till rättsliga regleringar som nu har föreslagits av regeringen. Inget parti är emot. Miljöpartiet vill dock ha ytterligare reglering på en del områden som de övriga partierna i utskottet inte anser har att göra med den här propositionen.

Samarbetet inom ramen för PFF-avtalet är långsiktigt och årligen återkommande. Utskottets uppfattning är därför att det är nödvändigt att de rättsliga frågorna får en enhetlig och långsiktig reglering. I första hand gäller det att inom straff- och skadeståndsrättsliga områden anpassa svensk lagstiftning till de avtal som nu är aktuella.

Utskottet anser dock att det är en svaghet att det endast är det militära samarbetet som på det här sättet regleras juridiskt. Liknande reglering behövs även för att reglera det civila samarbetet, inte minst i samband med olika humanitära räddningsaktioner. Utskottet förutsätter därför att regeringen aktivt verkar för att få fram ett avtal som även reglerar det civila samarbetet, och utskottet begär att regeringen återkommer till riksdagen i denna fråga.

Fru talman! Med denna argumentering yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 167 ANNIKA NORDGREN (mp)

Fru talman! Miljöpartiet har många synpunkter på Sveriges deltagande i fredssamarbetet inom ramen för Partnerskap för fred, och vi ämnar återkomma till detta. Det här betänkandet har tillkommit med

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

anledning av rättsliga regleringar av PFF. Jag vill ändå passa på att ta upp en del frågor som enligt min mening saknas i betänkandet.

PFF är ett samarbete inom NATO-strukturen, där man vill utveckla stridskrafter som har större förmåga att samarbeta med stridskrafter inom NATO-staterna och i militärt alliansfria länder. Sveriges inträde i PFF föregicks av information från regeringen till Utrikesnämnden, och Utrikesdepartementet gjorde föredragningar inför konstitutionsutskottet. I regeringens skrivelse 1993/94:207 uttalas att regeringen efter noggrant övervägande har kommit fram till slutsatsen att det ligger i Sveriges intresse att delta i detta samarbete.

I samband med undertecknandet av ramdokumentet överlämnades det s.k. presentationsdokumentet. I detta dokument redovisar Sverige vilka former av samarbete som vi vill medverka i och vilka resurser som vi ställer till förfogande. Sverige har i sitt presentationsdokument sagt att ett övergripande och långsiktigt mål för Sveriges deltagande i PFF är att bidra till skapande av en ny säkerhetsordning i Europa. Enligt detta dokument är Sverige berett att bidra med sin erfarenhet på det fredsbevarande området och på andra områden, t.ex. räddningstjänstverksamhet.

I en annan skrivelse anförs att när detta samråd fullföljs, kommer sedan det för det enskilda deltagarlandet bindande steget i form av en bilateral överenskommelse mellan landet i fråga och NATO om ett partnerskapsprogram, och detta program innehåller samtliga aktiviteter som NATO erbjuder och alla aktiviteter som medlemsstaterna erbjuder. Slutligen samråder NATO-staterna med respektive medlemsstater för att enas om ett individuellt partnerskapsprogram, IPP. Här framgår målet för deltagandet, vad landet utfäste sig och deltar i samt vilka resurser det ställer till förfogande.

Det IPP som nu gäller för Sverige godkändes av regeringen i november 1994. I januari 1996 beslutade regeringen att Sverige skall underteckna PFF-avtalet samt om ett tilläggsprotokoll som reglerar frågan om dödsstraff.

Var står vi då i dag? Genom reglerna i 10 kap. regeringsformen garanteras riksdagen inflytande över viktiga utrikespolitiska avgöranden. Flera av bestämmelserna i kapitlet är inriktade på att regeringen skall vara förhindrad att ställa riksdagen inför fullbordat faktum. Enligt 2 § i detta kapitel får regeringen inte ingå en bindande överenskommelse utan att riksdagen godkänner detta, om överenskommelsen förutsätter att lag ändras eller upphävs eller att ny lag stiftas eller om den i övrigt gäller ett ämne i vilket riksdagen skall besluta, exempelvis genom att bevilja nya anslag. Också en överenskommelse som är av större vikt skall godkännas av riksdagen.

I SOU 1995:53 anförs att det har hävdats att ett ramavtal inte behöver behandlas av riksdagen trots att det är fråga om bindande internationella överenskommelser och trots att det har varit fullt klart att de åsyftade efterkommande särskilda avtalen skulle kräva såväl anslagsbeslut som lagstiftningsåtgärder. Utredaren menar att denna bedömning kan ifrågasättas och att redan ett ramavtal borde ha godkänts av riksdagen, eftersom regeringen – som det heter i SOU-betänkandet – när de

efterföljande överenskommelserna föreläggs riksdagen för godkännande i viss mån redan har bundit riksdagen.

Om riksdagen skulle avslå regeringens hemställan om godkännande av följdavtal, kommer Sverige att bryta mot intentionerna i ramavtalet. Jag tycker att det är en märklig ordning att regeringen förhandlar och undertecknar de här avtalen utan att först höra riksdagen, och detta påpekas, som sagt, också i SOU-betänkandet.

Riksdagen har alltså inte kunnat medverka till den förhandlingsposition som Sverige skall inta och påverka vad Sverige skall delta i. Fru talman! Frågan i dag är hur vi säkrar riksdagens inflytande i framtiden.

Jag anser speciellt beträffande beslut om IPP, som jag tidigare nämnde och som anger vad Sverige skall medverka i och vår viljeinriktning, att det borde vara självklart att detta skall förläggas till riksdagen. Detta borde enligt min mening försvarsutskottet ha passat på att skriva i betänkandet.

Det finns flera områden där försvarsutskottet enligt min mening borde ha varit mer offensivt. Det gäller också de kostnader som PFF-samarbetet innebär för Sverige. Varje land bekostar sina egna utgifter för PFF-medlemskapet. Det är inte bara fråga om direkta kostnader, såsom för material, transporter till övningar osv., utan också kostnader för ett ökat antal personer utomlands. Vi anser att de beräknade årliga kostnaderna för PFF-medlemskapet bör redovisas varje år till riksdagen i samband med att frågan förläggs för granskning i riksdagen.

I det gemensamma betänkandet från utrikes- och försvarsutskotten 1995/96:UFU1 framhåller man att om PFF-processens karaktär skulle förändras i riktning mot nya eller förändrade blockbildningar kommer det att beaktas vid de tämligen återkommande tillfällen då det blir aktuellt att gå med i partnerskapsprogrammet. Den här bedömningen är ett utmärkt exempel på vad riksdagen måste få insyn i och vad riksdagen skall göra.

Sverige deltog i två övningar hösten 1994 inom PFF. Under 1995 har Sverige varit med i ytterligare två övningar. Svenskt flyg och svenska ubåtar skall nu för första gången delta i övningar inom ramen för PFF under 1996. Som jag sade tidigare har Sverige i sitt presentationsdokument sagt att Sverige är berett att bidra med sin erfarenhet på det fredsbevarande området och på andra områden. Det är enligt min mening alltså tydligt att regeringen nu har ändrat inriktningen på formerna för Sveriges deltagande. Såvitt jag vet har inte Sverige erfarenhet av deltagande med stridsflyg eller ubåtar i fredsbevarande verksamhet. Det här är alltså ännu ett exempel på ställningstagande som riksdagen givetvis borde få göra och som borde behandlas i försvarsutskottet. Klart är att regeringen glider in i ett alltmer intensivt intresse för att anpassa material till NATO-standard, nu också flyg- och marin-stridskrafter.

Både ÖCB och Räddningsverket anförde i sina remissvar till SOU-betänkandet som föregick propositionen att regleringen av de civila aspekterna och det ökade internationella samarbetet inte hade blivit tillräckligt behandlade. Det här har nu försvarsutskottet tagit i beaktande och skriver att utskottet förutsätter att regeringen återkommer till

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

riksdagen med reglering även av den civila sidan. Detta är bra. Men jag anser att en liknande skrivning hade varit välkommen även när det gäller miljöfrågor.

Enligt skrivelse 1993/94:207 ser Sverige det som ett tillfälle att genom PFF-verksamhet kunna förbättra sin egen kapacitet att samverka med andra PFF-stater och att utveckla rutiner för säkrare och mera effektiva fredsbevarande operationer. Under denna rubrik faller också miljösamarbete av olika slag. Ett exempel är hanteringen av oljeföroreningar. Det här står alltså i denna skrivelse, men om detta står ingenting att läsa i regeringens proposition. Miljösamarbetsaspekterna bör också betonas i Sveriges medverkan i PFF, vilket är i enlighet med många PFF-staters syn på vidgade hotbilder och inte minst av vår egen riksdag fattade beslut om detta.

Fru talman! Jag ämnar återkomma till riksdagen i PFF-frågorna under den allmänna motionstiden. Jag hoppas till dess att mina utskottskamrater håller med mig om att det är viktigt att riksdagen har inflytande över hur Sverige agerar i PFF och inte minst varför Sverige agerar i PFF.

Anf. 168 HÅKAN JUHOLT (s)

Fru talman! Var sak har sin tid. Miljöpartiet ägnar sig åt en mångordig kritik av denna proposition som handlar om rättslig reglering. Alla de synpunkter som Annika Nordgren här för fram – riksdagens inflytande, miljösamarbetet, beräknade kostnader – gäller sådant som inte berörs i propositionen. Bakom denna uppfattning står samtliga partier i utskottet utom Miljöpartiet. Jag tycker att strävan till profilering i PFF-frågan med förlov sagt går något till överdrift.

Anf. 169 ANNIKA NORDGREN (mp)

Fru talman! Vi enades i utskottet om att vilja skriva in att man skall återkomma när det gäller den civila regleringen av PFF-samarbetet. Det innebär också att man självklart kunde, om utskottet hade velat, ha lagt in även andra aspekter på samarbetet. Det visar också det faktum att man tog steget att skriva in den civila delen. Det finns mycket där utskottet kunde gå längre.

När kommer, Håkan Juholt, frågan om hur vi garanterar Sveriges inflytande i så fall upp till behandling i försvarsutskottet? Om Håkan Juholt kan säga när det kommer en skrivelse från regeringen så att vi kan behandla frågan om riksdagens inflytande skulle jag vara väldigt tacksam. Men frågan kom upp nu, och jag tycker att det var ett bra tillfälle för utskottet att deklarerat för regeringen att vi vill ha insyn i detta, vi har många synpunkter och vill fördjupa oss i dessa frågor.

Anf. 170 HÅKAN JUHOLT (s)

Fru talman! Nu diskuterar vi propositionen om rättslig reglering och samverkan för fred, och jag ämnar inte diskutera något annat än detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

15 § Effektivare gränskontroll

Föredrogs

Försvarsutskottets betänkande 1995/96:FöU5
Effektivare gränskontroll (prop. 1995/96:159)

Prot. 1995/96:93

8 maj

*Effektivare gräns-
kontroll*

Anf. 171 ANNIKA NORDGREN (mp)

Fru talman! Det är i huvudsak polisen, tullen och kustbevakningen som i dag svarar för kontrollen vid den svenska gränsen. Polisen har huvudansvaret för personkontrollen vid gränserna och tullverket och kustbevakningen får medverka i kontrollen om polisen begär detta. Den deltagande personalen har då samma befogenheter som en polisman. Någon uttrycklig skyldighet att medverka i polisens kontroll finns inte för dessa myndigheter. Kontrollen avser i första hand inresa till Sverige, eftersom någon utresekontroll i princip inte förekommer i Sverige i dag. Polisen är däremot enligt tullagen skyldig att bistå tullen vid kontroller vid begäran därom.

Lagen om kustbevakningens medverkan vid polisiär verksamhet – den s.k. LKP:n – tillkom i syfte att göra det möjligt för en kustbevakningstjänsteman att göra snabba ingripanden i de fall polis inte är tillgänglig.

Nuvarande bestämmelser ger en tjänsteman vid kustbevakningen, liksom tulltjänsteman eller särskilt förordnad passkontrollant, samma befogenheter som en polis har i motsvarande situation när denne medverkar vid kontrollen.

Rikspolisstyrelsen har i samråd med kustbevakningen utfärdat föreskrifter om kustbevakningens medverkan vid in- och utresekontroller. Föreskrifterna innebär att kustbevakningen skall medverka i polisens inresekontroll genom att utföra passkontroll till sjöss och, på begäran, medverka vid utresekontroller.

I SOU 1996:41 *Statens maritima verksamhet* står det: ”Övervakning och kontroll till sjöss utförs av polis och kustbevakning och innefattar såväl rutinkontroller riktade mot fritidsbåtstrafiken som ingripanden mot misstänkt ’människosmuggling’ med större fartyg.”

Tullens och kustbevakningens medverkan vid utlänningskontrollen sträcker sig till granskning av pass och resehandlingar samt om de tillstånd som krävs finns. Om det behövs ytterligare utredning lämnas ärendet vidare till polisen.

I propositionen och i utskottets betänkande föreslås ändringar i utlänningslagen och i lagen om kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning. Ändringarna innebär dels att tullen och kustbevakningen blir skyldiga att bistå polisen vid kontroll av utlänningars inresa till och utresa från Sverige, dels att kustbevakningen får i uppgift att utöva sådan kontroll i fråga om sjötrafiken.

Enligt regeringen är syftet med lagändringarna att stärka samverkan mellan berörda myndigheter – kustbevakningen, polisen och tullen – vid övervakningen av Sveriges gräns samt att med nuvarande resurser så långt möjligt effektivisera verksamheten.

Fru talman! Det tror jag inte riktigt på.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Effektivare gräns-
kontroll*

Arbetet med att åstadkomma fri rörlighet för personer och en gemensam invandrings- och asylpolitik, innefattande även formerna för utlänningskontroll vid EU:s yttre gränser, pågår inom ramen för Maastrichtfördragets tredje pelare. Två konventionstexter har utarbetats avseende utlänningskontrollen vid den yttre gränsen: dels Schengenavtalet och dess tilläggskonvention, dels yttre gränskontrollskonventionen, vilken är upprättad men inte undertecknad av samtliga medlemsstater.

Under rubriken *Konsekvenser för polis, tull och kustbevakning* i Fakta Europa, Gränskontrollfrågor och EU, kan man läsa att den yttre gränskontrollskonventionen ställer krav bl.a. på tullens effektivitet och att dessa förändringar berör främst tullen, polisen och kustbevakningen. Vidare anføres: "Ny lagstiftning är nödvändig, inte minst för att definiera räckvidden av myndigheternas befogenheter."

I betänkandet *Varu- och personkontroll vid EU:s yttre gräns* står det att det med stor sannolikhet kommer krav på utresekontroll vid de yttre gränserna, vilket inte är obligatoriskt i Sverige i dag. Vidare anføres att det synes råda stor enighet inom EU om att kontrollen vid de yttre gränserna skall vara stark samt: "Vad detta innebär i nuläget är svårt att definiera." Det anføres också att: "Vid ett ikraftträdande av någon av de konventioner som är under utarbetande kan en skärpning av kontrollen krävas i vissa avseenden". Följande rader kan också vara värda att notera: "Bristar i den yttre gränskontrollen kan leda till att förbjudna varor och *oönskade personer* sprids över hela EU:s territorium."

Regeringen skriver i propositionen: "Vilka åtgärder från svensk sida som kan komma att krävas till följd av framtida överenskommelser mellan EU:s medlemsstater rörande den yttre gränskontrollen får bli föremål för prövning när sådana överenskommelser föreligger." Härigenom vill man enligt min mening göra sken av att de i propositionen föreslagna förändringarna inte är en följd av EU-medlemskapet och förberedelserna inför det av regeringen önskade och framförhandlade medlemskapet i Schengensamarbetet.

Men man konstaterar samtidigt att Sveriges gränser sedan den 1 januari 1995 till stor del utgör EU:s yttre gräns, och man poängterar också i propositionen Sveriges ansökan om observationsstatus i Schengensamarbetet med sikte på medlemskap.

Fri rörlighet för personer genom slopandet av gränskontrollerna beskrivs ofta som en enastående frihet för EU-staternas befolkningar. Samtidigt som de inre gränserna och tullkontrollerna monteras ned skall medborgarna garanteras bibehållen säkerhet. Detta skall ske genom ett omfattande kontrollprogram som innefattar ett europeiskt dataregister med personuppgifter av olika karaktär, en speciell EU-poliskår, ID-kort med fingeravtryck och övervakningskameror.

Det blir en fri rörlighet under hård kontroll. Vi i Miljöpartiet vill att de inre gränskontrollerna bibehålls och motarbetar planerna på den utökade kontrollapparaten.

De yttre gränserna skall även stärkas med hjälp av ett omfattande dataregister, som jag nämnde, med personliga uppgifter om människor som man anser sig ha anledning att misstänka kommer att begå brott, framför allt illegal invandring. Därmed blir det både krångligare och svårare för människor som bor utanför Schengenområdet att resa in. Den fria rörligheten inom Schengen ökar alltså för människor och smugglad narkotika men beskärs för utomeuropeiska asylsökande flyktingar.

Miljöpartiet de gröna motsätter sig ett svenskt medlemskap i Schengensamarbetet. Vi anser att avtalet medför att gränserna öppnas för knarket, medan murarna blir högre för utomeuropéer och flyktingar. Slopandet av de inre gränskontrollerna medför krav på ökad polismakt.

I betänkandet vill man effektivisera och stärka samarbetet mellan berörda myndigheter, vilket också Miljöpartiet anser att man skall göra. Vi anser att detta är särskilt viktigt för skydd av den marina miljön, möjlighet att ingripa vid människosmuggling och för narkotikabekämpning.

Vi delar Sjöverksamhetskommitténs bedömning att samverkan mellan polis och kustbevakning kan intensifieras. Det kan t.ex. vara att i förväg samplanera patrullering till sjöss, utnyttja möjligheten att blanda besättningar på fartyg och att se över möjligheterna till samlokalisering i hamnar och lokaler.

Sjöverksamhetskommittén föreslår att reglerna för kustbevakningens tjänstemän bör ses över, eftersom de har tillkommit successivt och återfinns i flera olika författningar. Sjöverksamhetskommittén föreslår att reglerna skall utformas konsekvent och i möjligaste mån samlas i en särskild författning. I den författning som nyligen kom framhåller Sjöverksamhetskommittén att kustbevakningens befogenheter att verka i hamnar och liknande områden på land inte är tillräckligt klart belysta. Detta har också kustbevakningen själv framhållit. Vi anser att man i den översyn som vi i Miljöpartiet föreslår bör överväga en reglering, som innebär att lagen också tillämpas på öar, skär och i hamnområden i samband med kustbevakningens övervakning för att förhindra brott till havs och i kustvatten samt i Väner och Mälaren.

Vi anser att översynen måste göras innan man gör de lagändringar som regeringen nu föreslår. I avvaktan på detta hemställer vi därför att propositionen avslås. Vi anser att det är mycket bättre att en samlad bedömning görs med det verkliga syftet att effektivisera och samordna verksamheten. Därefter kan man återkomma med förslag om en samlad särskild författning i stället för att, som regeringen nu gör, bädda för Schengensamarbete och enbart inrikta sig på kontroll av utlänningars inresa till och utresa från Sverige.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Effektivare gräns-
kontroll*

Anf. 172 HÅKAN JUHOLT (s)

Fru talman! Det finns mycket klokskap samlad i propositionen om effektivare gränskontroll. Det är utskottets mening att det är angeläget att övervakning av Sveriges gräns kan göras effektivare genom att samverkansmöjligheterna stärks mellan polisen, tullen och kustbevakningen. Utskottet delar därför också regeringens uppfattning att kustbevakningens tjänstemän måste ha erforderliga befogenheter att ingripa vid misstanke om brott mot utlänningslagstiftningen. Det kan exempelvis gälla att preja fartyg, ingripa mot ett fartygs befälhavare och besättning, vidta husrannsakan, föra fartygs besättning och passagerare m.m. till polismyndighet i land.

Regeringens förslag till lagändringar bör enligt utskottets bedömning också främja samarbete och samplanering mellan polisen och kustbevakningen. Detta är något som också förordas, vilket Annika Nordgren påtalar, i Miljöpartiets kommittémotion.

Med anledning av detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 173 ANNIKA NORDGREN (mp)

Fru talman! Om man nu vill genomdriva lagändringarna av just effektiviserings- och samverkansskäl och inte med anledning av ett Schengensamarbete eller högre murar vid EU:s yttre gräns osv., varför kan man då inte följa Sjöverksamhetskommitténs och kustbevakningens gemensamma åsikt att man bör göra en samlad bedömning för att därefter återkomma med ett förslag om en särskild författning? Nu inriktar man sig ju enbart på kontroll av utlänningsars in- och utresa till respektive från Sverige, vilket jag tycker är märkligt. Som jag tog upp i mitt anförande finns det redan nu en hel rad bestämmelser för hur de olika tjänstemännen får agera i olika situationer. Paniken med att åstadkomma en lagändring just nu är missriktad, om syftet verkligen är att åstadkomma effektiviserings- och samordningsvinster.

Jag tror inte att jag är alltför konspiratorisk om jag anar att det verkliga syftet är att förbereda Schengensamarbetet, speciellt efter att ha läst de författningar osv. som har föregått propositionen.

Anf. 174 HÅKAN JUHOLT (s)

Fru talman! Som jag sade också tidigare i debatten har var sak sin tid. Detta utesluter inte att man återkommer med en mer samlad bild vid ett senare tillfälle. Nu behandlar vi denna proposition om effektivare gränskontroll, och det finns ingenting i den propositionen som strider mot det som också Annika Nordgren talar för. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 175 ANNIKA NORDGREN (mp)

Fru talman! Ja, Håkan Juholt, var sak har sin tid. Men jag tycker att det här är viktigt och att en sådan här viktig fråga måste debatteras. Det är tråkigt att jag och Håkan Juholt är ensamma från utskottet här i dag när vi diskuterar en sådan här viktig sak.

Vi har den senaste tiden sett många exempel på steg i vad jag tycker är fel riktning – ökade murar mot människor, ökad kontrollapparat osv. Vi går steg för steg mot kontrollsamhället. Då tycker jag det är viktigt att man inte bara säger att var sak har sin tid och väntar på nästa skrivelse eller proposition. Redan nu måste man ge klara och tydliga signaler till regeringen om vad försvarsutskottet och majoriteten i Sveriges riksdag anser.

Tyvärr är det inte en majoritet här i dag. Jag vill ändå passa på att meddela regeringen att den gärna får läsa protokollet nogsamt, även om vi bara är två från försvarsutskottet som debatterar i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

16 § Ecomet

Föredrogs
Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU16
Ecomet (prop. 1995/96:142)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1995/96:203 Konvention om social trygghet mellan Sverige och Österrike

18 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 7 maj

1995/96:201 av *Elver Jonsson* (fp) till kommunikationsministern
Beskattning av moderna dieslbilar
1995/96:202 av *Sten Andersson* (m) till jordbruksministern
EU och travhästsporten
1995/96:203 av *Elizabeth Nyström* (m) till kommunikationsministern
Kostnader för jordskred

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 maj.

Prot. 1995/96:93
8 maj

*Effektivare gräns-
kontroll*

Prot. 1995/96:93
8 maj

19 § Anmälan om skriftliga frågor

Anmälades att följande skriftliga frågor framställdes

den 7 maj

1995/96:427 av *Birger Schlaug* (mp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Vapenexport till Dubai

1995/96:428 av *Erik Arthur Egervärn* (c) till justitieministern
Klotter på husfasader och andra platser

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 maj.

20 § Anmälan om svar på skriftliga frågor

Anmälades att följande svar på skriftliga frågor inkommit

den 7 maj

1995/96:381 av *Eva Goës* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Avvisning av kosova-albaner

1995/96:408 av *Maggi Mikaelsson* (v) till näringsministern
Jordförvärvslagen

1995/96:411 av *Ingrid Skeppstedt* (c) till kommunikationsministern
Vägvisning till företag och institutioner

den 8 maj

1995/96:397 av *Jan Backman* (m) till miljöministern
Prioritering av miljöprojekt

1995/96:399 av *Birgitta Gidblom* (s) till utrikesministern
Kärnkraftverk och kärnavfall på Kolahalvön

1995/96:412 av *Birgitta Hambraeus* (c) till statsministern
Kampanj för EMU

1995/96:414 av *Anders Nilsson* (s) till utbildningsministern
Korttidsstudiestödet

1995/96:415 av *Elizabeth Nyström* (m) till näringsministern
Den elintensiva basindustrin

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 maj.

21 § Kammaren åtskildes kl. 18.22.

Prot. 1995/96:93
8 maj

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 6 § anf. 25
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 77 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 123 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 151 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

***Fel! Okänt
växelargument.***

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
Välkomsthälsning	1
Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN	1
2 § Meddelande om svarstiden för interpellationer	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 2 maj	2
AU13 Lokal samverkan mot arbetslösheten	2
AU11 Arbetslöshetsförsäkring	3
UbU8 Kvalificerad yrkesutbildning m.m.	3
JoU20 Överlåtelse av verksamheten vid Statens maskinprovningar till Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB	5
NU15 Vissa gruvfrågor	6
NU21 Vissa konkurrens- och avregleringsfrågor	6
NU22 Godkännande av 1995 års internationella naturgummiavtal	6
Meddelande om samlad votering	6
5 § De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m.	6
Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU10	6
Anf. 2 INGA BERGGREN (m)	6
Anf. 3 ERLING BAGER (fp)	9
Anf. 4 OWE HELLBERG (v)	10
Anf. 5 PER LAGER (mp)	13
Anf. 6 ULF BJÖRKLUND (kds)	15
Anf. 7 LENNART NILSSON (s)	15
Anf. 8 ERLING BAGER (fp) replik	17
Anf. 9 ANDRE VICE TALMANNEN	18
Anf. 10 LENNART NILSSON (s) replik	18
Anf. 11 ERLING BAGER (fp) replik	18
Anf. 12 LENNART NILSSON (s) replik	19
Anf. 13 INGA BERGGREN (m) replik	19
Anf. 14 LENNART NILSSON (s) replik	20
Anf. 15 INGA BERGGREN (m) replik	20
Anf. 16 LENNART NILSSON (s) replik	21
Anf. 17 OWE HELLBERG (v) replik	21

Anf. 18 JAN-OLOF FRANZÉN (m).....	21
Anf. 19 LENNART NILSSON (s) replik.....	23
Anf. 20 JAN-OLOF FRANZÉN (m) replik	23
Anf. 21 LENA LARSSON (s).....	23
Anf. 22 INGA BERGGREN (m)	24
Anf. 23 LENA LARSSON (s).....	25
(Beslut fattades efter 7 §.)	25

Prot. 1995/96:93
8 maj

6 § Nya regler för bostadsbidrag 25

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU11	25
Anf. 24 STEN ANDERSSON (m).....	25
Anf. 25 ERLING BAGER (fp)	27
Anf. 26 OWE HELLBERG (v).....	28
Anf. 27 PER LAGER (mp)	31
Anf. 28 ULF BJÖRKLUND (kds)	33
Anf. 29 STEN ANDERSSON (m) replik.....	36
Anf. 30 ULF BJÖRKLUND (kds) replik.....	36
Anf. 31 STEN ANDERSSON (m) replik.....	37
Anf. 32 ULF BJÖRKLUND (kds) replik.....	37
Anf. 33 LARS STJERNKVIST (s)	37
Anf. 34 OWE HELLBERG (v) replik.....	40
Anf. 35 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	41
Anf. 36 OWE HELLBERG (v) replik.....	41
Anf. 37 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	42
Anf. 38 STEN ANDERSSON (m) replik.....	42
Anf. 39 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	42
Anf. 40 STEN ANDERSSON (m) replik.....	43
Anf. 41 ERLING BAGER (fp) replik	43
Anf. 42 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	43
Anf. 43 ERLING BAGER (fp) replik	44
Anf. 44 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	44
Anf. 45 ULF BJÖRKLUND (kds) replik.....	45
Anf. 46 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	45
Anf. 47 ULF BJÖRKLUND (kds) replik.....	46
Anf. 48 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	46
Anf. 49 PER LAGER (mp) replik.....	47
Anf. 50 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	47
Anf. 51 PER LAGER (mp) replik.....	47
Anf. 52 LARS STJERNKVIST (s) replik.....	48
Anf. 53 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	48
Anf. 54 ERLING BAGER (fp) replik	50
Anf. 55 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	50
Anf. 56 ERLING BAGER (fp) replik	50
Anf. 57 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	51
Anf. 58 STEN ANDERSSON (m) replik.....	51
Anf. 59 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	51
Anf. 60 STEN ANDERSSON (m) replik.....	52

Anf. 61	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	52
Anf. 62	ULF BJÖRKLUND (kds) replik	52
Anf. 63	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	53
Anf. 64	ULF BJÖRKLUND (kds) replik	53
Anf. 65	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	53
Anf. 66	OWE HELLBERG (v) replik	54
Anf. 67	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	54
Anf. 68	LILIAN VIRGIN (s)	54
Anf. 69	STEN ANDERSSON (m) replik	57
Anf. 70	LILIAN VIRGIN (s) replik	57
Anf. 71	STEN ANDERSSON (m) replik	57
Anf. 72	LILIAN VIRGIN (s) replik	58
Anf. 73	OWE HELLBERG (v) replik	58
Anf. 74	LILIAN VIRGIN (s) replik	58
Anf. 75	OWE HELLBERG (v) replik	58
Anf. 76	LILIAN VIRGIN (s) replik	59
Anf. 77	ANDERS YGEMAN (s)	59
Anf. 78	ELISA ABASCAL REYES (mp).....	59
Anf. 79	ULF BJÖRKLUND (kds).....	60
Anf. 80	ELISA ABASCAL REYES (mp).....	61
Anf. 81	ULF BJÖRKLUND (kds).....	62
Anf. 82	ELISA ABASCAL REYES (mp).....	62
	(Beslut fattades efter 7 §.)	62
7 §	Öresundsförbindelsen.....	62
	Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU17	62
Anf. 83	KERSTIN WARNERBRING (c).....	62
Anf. 84	HANNA ZETTERBERG (v)	64
Anf. 85	ELISA ABASCAL REYES (mp).....	69
Anf. 86	MONICA ÖHMAN (s).....	70
Anf. 87	KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	73
Anf. 88	MONICA ÖHMAN (s) replik	74
Anf. 89	KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	74
Anf. 90	MONICA ÖHMAN (s) replik	75
Anf. 91	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	75
Anf. 92	MONICA ÖHMAN (s) replik	75
Anf. 93	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	76
Anf. 94	MONICA ÖHMAN (s) replik	76
Anf. 95	HANNA ZETTERBERG (v) replik	76
Anf. 96	MONICA ÖHMAN (s) replik	77
Anf. 97	HANNA ZETTERBERG (v) replik	77
Anf. 98	MONICA ÖHMAN (s) replik	78
Anf. 99	BERTIL PERSSON (m).....	78
Anf. 100	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	80
Anf. 101	BERTIL PERSSON (m) replik	80
Anf. 102	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	81
Anf. 103	BERTIL PERSSON (m) replik	81

Anf. 104	KERSTIN WARNERBRING (c) replik	81
Anf. 105	BERTIL PERSSON (m) replik	82
Anf. 106	KERSTIN WARNERBRING (c) replik	82
Anf. 107	BERTIL PERSSON (m) replik	83
Anf. 108	HANNA ZETTERBERG (v) replik	83
Anf. 109	BERTIL PERSSON (m) replik	83
Anf. 110	HANNA ZETTERBERG (v) replik	84
Anf. 111	BERTIL PERSSON (m) replik	84
Anf. 112	STEN ANDERSSON (m)	84
Anf. 113	KERSTIN WARNERBRING (c) replik	86
Anf. 114	STEN ANDERSSON (m) replik	86
Anf. 115	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	87
Anf. 116	STEN ANDERSSON (m) replik	88
Anf. 117	ELISA ABASCAL REYES (mp) replik	88
Anf. 118	STEN ANDERSSON (m) replik	88
Anf. 119	HANNA ZETTERBERG (v) replik	88
Anf. 120	STEN ANDERSSON (m) replik	89
Anf. 121	HANNA ZETTERBERG (v) replik	89
Anf. 122	STEN ANDERSSON (m) replik	90
Anf. 123	LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	90
Anf. 124	KERSTIN WARNERBRING (c)	91
Anf. 125	LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	92
Anf. 126	KERSTIN WARNERBRING (c)	92
Anf. 127	LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	93

Prot. 1995/96:93
8 maj

Beslut 93

BoU10 De ekonomiska villkoren för det sent byggda bo-	
stadsbeståndet, m.m.	93
BoU11 Nya regler för bostadsbidrag	95
TU17 Öresundsförbindelsen	98

Beslut om samlad votering..... 99

8 § Vägverkets sektorsansvar inom vägtransportsystemet

m.m. 99

Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU18	99
Anf. 128 ULLA LÖFGREN (m)	99
Anf. 129 LENNART FREMLING (fp)	100
Anf. 130 ELISA ABASCAL REYES (mp)	101
Anf. 131 HANS STENBERG (s)	103
Anf. 132 ULLA LÖFGREN (m)	105
Anf. 133 HANS STENBERG (s)	106
Anf. 134 ULLA LÖFGREN (m)	106
Anf. 135 HANS STENBERG (s)	106
Anf. 136 ELISA ABASCAL REYES (mp)	107
Anf. 137 HANS STENBERG (s)	107
Anf. 138 ELISA ABASCAL REYES (mp)	108

Prot. 1995/96:93
8 maj

Anf. 139 HANS STENBERG (s)	108
(Beslut fattades efter 10 §.)	109
9 § Säkerhetsskydd	109
Justitieutskottets betänkande 1995/96:JuU19	109
Anf. 140 ALICE ÅSTRÖM (v)	109
Anf. 141 KIA ANDREASSON (mp)	111
Anf. 142 LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	113
Anf. 143 ALICE ÅSTRÖM (v)	115
(Beslut fattades efter 10 §.)	115
10 § Teleoperatörernas skyldigheter vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning	115
Justitieutskottets betänkande 1995/96:JuU20	115
Anf. 144 ALICE ÅSTRÖM (v)	115
Anf. 145 KIA ANDREASSON (mp)	116
Anf. 146 MARGARETA SANDGREN (s)	117
Anf. 147 ALICE ÅSTRÖM (v)	119
Anf. 148 MARGARETA SANDGREN (s)	119
Anf. 149 ALICE ÅSTRÖM (v)	120
Anf. 150 MARGARETA SANDGREN (s)	120
Anf. 151 KIA ANDREASSON (mp)	120
Anf. 152 MARGARETA SANDGREN (s)	120
Anf. 153 KIA ANDREASSON (mp)	120
Anf. 154 MARGARETA SANDGREN (s)	121
Beslut	121
TU18 Vägverkets sektorsansvar inom vägtransportsystemet m.m.	121
JuU19 Säkerhetsskydd	122
JuU20 Teleoperatörernas skyldigheter vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning	124
Beslut om uppskjuten votering	124
11 § Några frågor om rättsprövning m.m.	125
Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU25	125
Anf. 155 JERRY MARTINGER (m)	125
Anf. 156 KENNETH KVIST (v)	126
Anf. 157 PETER ERIKSSON (mp)	127
Anf. 158 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)	128
Anf. 159 JERRY MARTINGER (m)	129
Anf. 160 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)	130
Anf. 161 JERRY MARTINGER (m)	130
Anf. 162 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)	131
Anf. 163 KENNETH KVIST (v)	131
Anf. 164 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)	131

Anf. 165 KENNETH KVIST (v)	132
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)	132
12 § Ändringar i resegarantilagen	132
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU25	132
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)	132
13 § Konventionen om skydd av personal i FN-insatser och därtill anknuten personal.....	132
Utrikesutskottets betänkande 1995/96:UU16	132
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)	132
14 § Rättslig reglering av samverkan för fred	133
Försvarsutskottets betänkande 1995/96:FöU4	133
Anf. 166 HÅKAN JUHOLT (s)	133
Anf. 167 ANNIKA NORDGREN (mp)	133
Anf. 168 HÅKAN JUHOLT (s)	136
Anf. 169 ANNIKA NORDGREN (mp)	136
Anf. 170 HÅKAN JUHOLT (s)	136
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)	136
15 § Effektivare gränskontroll	137
Försvarsutskottets betänkande 1995/96:FöU5	137
Anf. 171 ANNIKA NORDGREN (mp)	137
Anf. 172 HÅKAN JUHOLT (s)	140
Anf. 173 ANNIKA NORDGREN (mp)	140
Anf. 174 HÅKAN JUHOLT (s)	140
Anf. 175 ANNIKA NORDGREN (mp)	140
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)	141
16 § Ecomet.....	141
Trafikutskottets betänkande 1995/96:TU16	141
(Beslut skulle fattas den 9 maj.)	141
17 § Bordläggning	141
18 § Anmälan om interpellationer	141
1995/96:201 av <i>Elver Jonsson</i> (fp) till kommunikationsmi- nistern.....	141
Beskattning av moderna dieslbilar	141
1995/96:202 av <i>Sten Andersson</i> (m) till jordbruksministern	141
EU och travhästsporten	141
1995/96:203 av <i>Elizabeth Nyström</i> (m) till kommunikat- ionsministern.....	141
Kostnader för jordskred	141
19 § Anmälan om skriftliga frågor.....	142

Prot. 1995/96:93
8 maj

Prot. 1995/96:93
8 maj

1995/96:427 av <i>Birger Schlaug</i> (mp) till statsrådet Leif Pagrotsky.....	142
Vapenexport till Dubai.....	142
1995/96:428 av <i>Erik Arthur Egervärn</i> (c) till justitieministern.....	142
Klotter på husfasader och andra platser.....	142
20 § Anmälan om svar på skriftliga frågor	142
1995/96:381 av <i>Eva Goës</i> (mp) till statsrådet Pierre Schori.....	142
Avvisning av kosova-albaner.....	142
1995/96:408 av <i>Maggi Mikaelsson</i> (v) till näringsministern.....	142
Jordförvärvslagen.....	142
1995/96:411 av <i>Ingrid Skeppstedt</i> (c) till kommunikationsministern.....	142
Vägvisning till företag och institutioner.....	142
1995/96:397 av <i>Jan Backman</i> (m) till miljöministern.....	142
Prioritering av miljöprojekt.....	142
1995/96:399 av <i>Birgitta Gidblom</i> (s) till utrikesministern.....	142
Kärnkraftverk och kärnavfall på Kolahalvön	142
1995/96:412 av <i>Birgitta Hambræus</i> (c) till statsministern.....	142
Kampanj för EMU.....	142
1995/96:414 av <i>Anders Nilsson</i> (s) till utbildningsministern.....	142
Korttidsstudiestödet.....	142
1995/96:415 av <i>Elizabeth Nyström</i> (m) till näringsministern.....	142
Den elintensiva basindustrin.....	142
21 § Kammarken åtskildes kl. 18.22.....	143